

Lokale aktionsgrupper i landdistrikter og fiskeriområder 2008

Sammensætning, aktiviteter og samarbejde
i opstartsperioden

Annette Aagaard Thuesen
&
Jens Fyhn Lykke Sørensen

Danish Institute of Rural Research and Development (IFUL)
University of Southern Denmark
IFUL Report 9/2008

Lokale aktionsgrupper i landdistrikter og fiskeriområder 2008

**- sammensætning, aktiviteter og samarbejde
i opstartsperioden**

Annette Aagaard Thuesen
&
Jens Fyhn Lykke Sørensen

November 2008

Alle rettigheder forbeholdes instituttet (IFUL). Mekanisk eller fotografisk gengivelse af denne REPORT eller dele heraf er uden instituttets skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er uddrag til anmeldelser.

© Syddansk Universitet, Esbjerg og forfatterne, 2008.

Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter
IFUL REPORT 9/2008

ISBN 978-87-91304-32-3

Annette Aagaard Thuesen og Jens Fyhn Lykke Sørensen
Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter
Syddansk Universitet
Niels Bohrs Vej 9-10
DK-6700 Esbjerg
Tlf.: 6550 4221
Fax: 6550 1091
E-mail: iful@sam.sdu.dk

Rapporten er finansieret af Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, FødevarerErhverv.

Indholdsfortegnelse

Forord	7
Summary.....	9
1 Indledning.....	11
1.1 Baggrund.....	11
1.2 Indsatsområder	12
1.3 Formål	13
1.4 Design og metode	14
1.5 Rapportens struktur.....	14
2 Andre undersøgelser	15
2.1 Netværkscentre	15
2.2 Forskningsartikler	17
2.3 Sammenfatning	22
3 Teoretiske blikke	23
3.1 Partnerskabsteori.....	24
3.2 To nyere demokratiteorier	25
3.3 Metastyring	27
3.4 Demokratisk forankring af styringsnetværk	29
3.5 Sammenfatning	31
4 Metode.....	33
4.1 Generering af e-mail lister	33
4.2 Rykkerprocedure.....	34
4.3 Svarprocent	34
4.4 Fejlkilder i form af tilfældighed og bias	37
4.5 Fejlkilder i besvarelsen af spørgsmålene	39
4.6 Rensning af fejl i data	39
4.7 Databehandling af svarene	40
4.8 Sammenfatning	40
5 Bestyrelsesmedlemmernes og koordinatorernes baggrund	41
5.1 Medlem under LEADER+	41
5.2 Erfaring med bestyrelsesarbejde	41
5.3 Nuværende status og tidspunkt for indtræden	42
5.4 Køn.....	43
5.5 Alder	44
5.6 Uddannelsesbaggrund.....	45
5.7 Hovederhverv.....	47
5.8 Fødeland.....	48
5.9 Bopæl i by, landsby eller det åbne land	49

5.10	Sammenfatning	50
6	LAG bestyrelsernes sammensætning	53
6.1	Antal medlemmer i LAG bestyrelserne	53
6.2	Post i bestyrelsen	53
6.3	Grupper repræsenteret i bestyrelsen	53
6.4	Baggrund for repræsentation i bestyrelsen	54
6.5	Repræsentation af en specifik organisation	55
6.6	Motivation for indtræden i bestyrelsen	56
6.7	Kendskab til øvrige bestyrelsesmedlemmer ved indtræden	58
6.8	Andel af LAG'erne der har ansat koordinator	58
6.9	Koordinatorens konkrete arbejdsopgaver	60
6.10	Sammenfatning	61
7	LAG bestyrelsernes aktiviteter	63
7.1	Timer anvendt på LAG bestyrelsen	63
7.2	Antal møder afholdt og deltaget i	63
7.3	Sociale arrangementer	65
7.4	Aktiviteter som LAG bestyrelsesmedlemmerne har deltaget i	66
7.5	Processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien	68
7.6	Bestyrelsens arbejdsform	69
7.7	Inddragelse af foreningens medlemmer	71
7.8	Oplysning af befolkningen om mulighederne	72
7.9	De overordnede mål med bestyrelsesarbejdet	73
7.10	Målgruppen for LAG foreningens arbejde	76
7.11	Resultaterne indtil nu	77
7.12	Sammenfatning	79
8	LAG bestyrelsernes samarbejdsrelationer	83
8.1	Samarbejde med kommunen/kommunerne	83
8.2	Samarbejde med regionen	86
8.3	Forholdet til FødevarerErhverv/Netværkscentret	90
8.4	Sammenfatning	93
9	Forskellige teoretiske blikke lagt ind over analysen	95
9.1	Et partnerskabsteoretisk blik	95
9.2	Et elitedemokratisk blik	102
9.3	Et blik der fokuserer på demokratisk inklusion	104
9.4	Et blik som koncentrerer om metastyring	105
9.5	Et blik centreret omkring demokratisk forankring	106
9.6	Sammenfatning	107
10	Konklusion	109
11	Referencer	113
12	Bilag A	117

13	Bilag B.....	119
14	Bilag C.....	121

Forord

De lokale aktionsgrupper (LAG'er) udgør en spændende organisationsform. De er organiseret efter og arbejder efter LEADER metoden, som er et velafprøvet instrument i EU. LEADER metoden betyder, at LAG'erne skal være sammensat, så de repræsenterer både borgere, foreninger, erhvervsliv og offentlige myndigheder, og der lægges meget vægt på bottom-up processer. I landdistriktsprogramperioden 2000-06 eksisterede der 12 LAG'er i Danmark. I den nuværende programperiode 2007-13 er der oprettet 55 lokale aktionsgrupper, hvoraf en del opererer under landdistriktsprogrammet, nogle opererer under fiskeriudviklingsprogrammet, og nogle arbejder med både landdistrikts- og fiskeriudviklingsprogrammet. Der er således mange, som har skullet lære at arbejde med denne særlige forvaltningsform. Skepsissen var udbredt mange steder i begyndelsen, også blandt de nye kommuner og regioner, som generelt fandt, at det ville være mere hensigtsmæssigt at give de mange EU-midler til udvikling af landdistrikter og fiskeriområder direkte til de offentlige kasser. Blandt lokalbefolkningen blev der også stillet mange spørgsmål til indretningen af LAG'erne og til deres evne til at løse udviklingsproblemer og ikke mindst løse dem på en ikke alt for bureaukratisk måde.

Det er Direktoratet for FødevareErhverv, nu blot FødevareErhverv, under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, som har ansvaret for landdistriktsprogrammet, og her er der også etableret et netværkscenter, som service-rer de mange aktionsgrupper. Det var fra netværkscentret, at henvendelsen til Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter kom om at foretage en uvildig videnskabelig analyse af det første halvandet års arbejde. Der er ikke tale om en evaluering på dette tidlige tidspunkt i LAG-bestyrelsernes liv, men et forsøg på at karakterisere bestyrelserne og deres arbejde samt relationen til koordinatorene og til netværkscentret.

Det er kandidatstipendiat Annette Aagaard Thuesen, som har haft hovedansvaret for undersøgelsen. Hun har lang erfaring med LEADER metoden og LAG'erne og skriver i øjeblikket ph.d.-afhandling herom. Forskningsmedarbejder Jens F.L. Sørensen har især medvirket ved databehandlingen og analysen af resultaterne.

Til sidst en stor tak til de mange bestyrelsesmedlemmer og koordinatore, som har givet sig tid til at besvare det elektroniske spørgeskema. Der skal også lyde en tak til FødevareErhverv for henvendelsen om opgaven og for det gode samarbejde. For god ordens skyld skal det nævnes, at instituttet har haft helt frie hænder til at tilrettelægge og afrapportere undersøgelsen.

Esbjerg, den 10. november 2008

Flemming Just
Instituttleder, professor

Summary

In Denmark, 55 local action groups (LAGs) have been formed to carry out parts of the rural development programme and the fisheries programme 2007-2013 as a continuation of the former LEADER+ programme in EU. During 2007-2008, the Danish LAG groups established their own area-based development strategies. From now on and until 2013, they are going to implement their strategies by allocating economic support to projects as well as initiating own projects.

This report presents results from two questionnaire surveys, which in electronic form were sent out to the voluntary board members and professional managers of the newly established LAGs in Denmark. The report is a first step towards getting an understanding of, and making visible, the active persons of the LAG boards. Hitherto, it has not been possible to find investigations of this kind in the scientific literature on LEADER. Neither has it been possible to get a grasp of the subject by addressing the national networks. Apart from empirical evidence, the report presents different theoretical models of democracy and democratic network governance. The purpose of these models is to place the LAGs in a relevant theoretical context.

454 LAG members and 46 managers have completed a questionnaire. This makes up respondent rates of 64.5 % and 90.2 %, respectively.

The socio-economic background of the board members reveals that only $\frac{1}{3}$ of the board members are women. Furthermore, that the average age is 53 with about $\frac{2}{3}$ of the members being more than 50 years old. As regards the managers, the distribution between the sexes is almost equal and the average age is 46½ years. Almost no persons born outside Denmark are represented as board members or managers. Almost $\frac{3}{4}$ of the board members live in rural areas, that is, in the open land or in villages with up to 1,000 inhabitants. This is only the case for a little less than half of the managers. The group of board members is further characterized by having a high number of self-employed persons. Both board members and managers have high educations. It is a remarkable result that the education level is highest in LAG boards in peripheral rural areas.

Concerning the composition of the Danish LAG boards, they are not dominated by public authorities, since only 14 % of the members represent public authorities in the board. 61 % of members answered that they represent a specific organization/enterprise/authority. However, when asked to go into details about the subject, the board members inform that they are active in several other contexts. The two main motives for joining the LAG boards are to work with rural and coastal development and to exert influence at a structural level. Creating new contacts and learning new things are some of the most important motives of the professional managers of the LAGs. 92 % of the LAGs have a manager. The large majority of managers are, however, only hired by the LAG half time or less.

There have been many and highly visible activities in the initial period. The questionnaires also reveal that many hours have been put into the work. A little more than $\frac{1}{3}$ of the LAG boards have arranged social gatherings. The need for more social gatherings is highest among managers. Formulation of the development strategy and making decisions about project grants are the activities that most board members have participated in. The process of establishing a development strategy is described as good by 46 % of the board members and 39 % of the managers. The working atmosphere of the LAG groups tends to be traditional rather than innovative. In this context, one should note that most board members have previous experience from work in associational boards. The ordinary members of the LAG associations are not much included in the work. The local population is informed about the work of the LAG board through the media and the homepages of the LAGs. Attraction of new residents and business development has the highest priority among board members. This is followed by environmental issues. There are low indications that the boards intend to start their own projects. Also gathering of knowledge about rural and coastal development in other countries has a low priority. The target group for the work of the association is considered to be local associations and the rural population. According to the respondents, the most prominent result that had been obtained hitherto was the development of a good strategy. Moreover, $\frac{2}{3}$ of board members feel that they have supported good projects. And, finally, many members feel that they have created a good working climate in the board.

The cooperation between the boards, municipalities, regions and the hosting Danish ministry (The Ministry of Foods, Agriculture and Fishery) has varied in the initial phase. There has been most cooperation between LAG boards and municipalities, even though board members find that cooperation has been less widespread than managers. There have been meetings with municipal representatives, and the municipalities have provided secretarial assistance. There has been significantly less cooperation with representatives from the five Danish regions. Still, three regions stand out as having been in closer cooperation than the other two. However, following the chairmen of the LAG boards, the level of cooperation is rising. There are, however, also examples of representatives from the regions, who only appear rarely at the board meetings. Managers clearly have the most developed relationship to the ministry/the network unit, while only few board members make use of the counseling service of the ministry/national network. Many respondents find that the rules and regulations related to the LAGs are too bureaucratic.

1 Indledning

1.1 Baggrund

I starten af 2007 tog daværende fødevareminister Hans Christian Schmidt rundt i landet på en række regionale møder for at præsentere landdistrikts- og fiskeriudviklingsprogrammerne for 2007-2013. Fødevareministeren fortalte, at der skulle etableres lokale aktionsgrupper (LAG'er) i næsten hele Danmark, og han udtrykte meget stor tiltro til, at disse lokale partnerskaber ville være i stand til at skabe gode resultater for landdistrikter og fiskeriområder. Ifølge fødevareministeren vidste de lokale bedre, hvad der var brug for, end man gjorde i København. På det regionale møde i Nyborg sagde han således: *"I stedet for at der skal sidde eksperter i København, så siger vi nu: Tag selv fat, organiser jer, lav en plan"*.¹ Han nævnte det lokale kendskab og det lokale engagement som nogle centrale udviklingsfaktorer og henviste til udvalgte LEADER+ grupper, som i perioden 2000-2006 var i stand til at mangedoble de tilførte EU midler til stor gavn for lokalsamfundene i områderne. Han så de lokale aktionsgrupper som et nyt dynamisk redskab, som ville kunne være med til at sikre medejerskab for udviklingen.

Spørgetiden på de regionale møder afslørede, at der blandt de fremmødte var stor usikkerhed omkring LAG'ernes rolle. Der tegnede sig således en situation, hvor størsteparten af aktørerne fra de 12 tidligere LEADER+ områder havde stor indsigt og erfaringer med at arbejde i lokale aktionsgrupper. Repræsentanter fra de nye områder mødte derimod udspillet med både kritik, entusiasme og usikkerhed.

Kritikken gik eksempelvis på, at der blev tillagt beslutningskompetence til andre end de nye kommunalbestyrelser og de nye regionale vækstfora. Entusiasmen lagde sig op ad det samme, nemlig lokalt at få lov til at beslutte og få indflydelse på egen udvikling. Usikkerheden drejede sig generelt om, at der var tale om et nyt tiltag, som skulle igangsættes. Til trods for både kritik og usikkerhed var man dog i hele landet ved starten af 2007 ved at mobilisere sig for at kunne honorere kravene til dannelsen af de lokale aktionsgrupper. Spørgsmål, der rejste sig i den forbindelse, drejede sig om mobilisering, organisering og fastlæggelse af udviklingsstrategier osv. Ministeriet lagde op til, at de lokale aktionsgrupper skulle organisere sig efter foreningsmodellen med generalforsamling, bestyrelse m.m. for at sikre partnerskabernes legitimitet. Hovedparten af spørgsmålene i opstartsfasen gik derfor på, hvordan dette kunne finde sted på en både praktisk og demokratisk måde.

Opgjort i sommeren 2008 var der således i Danmark – som en del af EU's landdistrikts- og fiskeriudviklingsprogrammer for 2007-2013 – endt med at blive etableret 55 lokale aktionsgrupper fordelt på 39 LAG'er i landdistrikts-

¹ Nyborg, den 10. januar 2007.

områder, 5 LAG'er i fiskeriområder og 11 LAG'er, som både arbejder med udvikling i landdistrikter og fiskeriområder (se kort i bilag A).

LAG'erne er organiseret som foreninger med repræsentanter i bestyrelsen fra henholdsvis 1) lokale borgere, 2) lokale virksomheder og erhvervsorganisationer, 3) lokale natur-, miljø-, kultur-, borger-, og fritidsforeninger, og 4) offentlige myndigheder (DFFE, 2007 og 2007a). Ifølge Rådets forordning skal LAG'erne fungere som lokale partnerskaber (CEC, 2006), og de er en videreførelse af de eksperimenter med LAG partnerskaber, som har fundet sted i de tidligere fællesskabsinitiativer LEADER I, LEADER II og LEADER+. De kan samtidig ses som et led i det, OECD beskriver som det nye landdistriktsparadigme, hvor der er sket et skift fra sektoriel til territoriell landdistriktspolitik. Sideløbende er der sket et skift fra government til governance, som betyder, at man er gået fra traditionel hierarkisk styring til en ny form for interaktiv styring, som inddrager aktører på flere niveauer, herunder også LAG'erne (OECD, 2006). I dette lys kan LAG'erne benævnes styringsnetværk, som ikke nødvendigvis er demokratiske, men hvis demokratiske forankring kan forsøges opnået (Sørensen og Torfing, 2005). Det er med udgangspunkt i et teoretisk blik på partnerskabsteori, nyere demokratiteori og netværksstyring, at denne rapport er blevet skrevet.

1.2 Indsatsområder

De lokale aktionsgrupper skal medvirke til at opfylde målsætninger for landdistrikts- og fiskeriudviklingsprogrammerne (FVM 2007a og FVM 2007b). Det skal ske via udarbejdelse og gennemførelse af en områdebaseret lokal udviklingsstrategi.² At udviklingsstrategien er områdebaseret vil sige, at den tager udgangspunkt i de ressourcer, som er til stede i det enkelte LAG område. LAG'ernes mere konkrete aktiviteter er at:

- fremme den lokale udvikling gennem samarbejde med frivillige kræfter i lokalsamfundet, kommunale og regionale aktører, organisationer m.v., herunder indstilling af projekter til tilskud
- vise aktiv deltagelse i den samlede udviklingsindsats i området
- iværksætte selvstændige initiativer til projekter og processer (FVM 2007a, Bilag 2, FVM 2007b, Bilag 2).

De lokale aktionsgrupper i landdistriktsområderne arbejder hovedsageligt med implementeringen af Landdistriktsprogrammets akse 3 vedrørende diversificering af økonomien og forbedring af livskvaliteten i landdistrikterne (FVM, 2007).

² Den områdebaserede lokale udviklingsstrategi er det første ud af i alt 7 nøgleelementer i LEADER metoden, som LAG'erne skal inddrage i deres arbejde. De øvrige elementer er partnerskabsorganisering, bottom-up strategi, en tværsektoriell tilgang, gennemførelse af innovative strategier, gennemførelse af samarbejdsprojekter samt deltagelse i netværkssamarbejde mellem lokale partnerskaber. For en uddybning, se Böcher, 2008.

Hvad angår forbedring af livskvaliteten, sker det gennem støtte til:

- basale servicefaciliteter
- fornyelse i landsbyer
- natur- og kulturarv
- diversificering på jordbrugsbedrifter til ikke-jordbrugsaktiviteter inden for basale servicefaciliteter, kulturaktiviteter eller fritidsaktiviteter
- mikrovirksomheder uden for jordbrugs- og fødevarersektoren, der udbyder basale servicefaciliteter, kulturaktiviteter eller fritidsaktiviteter (FVM, 2008a).

Inden for diversificering af økonomien sker det gennem støtte til:

- mikrovirksomheder uden for jordbrugs- og fødevarersektoren
- turisme
- diversificering på jordbrugsbedrifter til ikke-jordbrugsaktiviteter
- basale servicefaciliteter
- små og mellemstore fødevarer virksomheder (FVM, 2008b).

De lokale aktionsgrupper, som arbejder i fiskeriområderne, arbejder hovedsageligt med bæredygtig udvikling af fiskeriområder. Fiskeri-LAG'erne kan således give tilskud til:

- styrkelse af konkurrenceevnen i fiskeriområderne
- omstrukturering og omlægning af fiskerierhvervet
- forbedring af beskæftigelsesmulighederne uden for fiskerierhvervet
- forøgelse af værdien af fiskeri- og akvakulturprodukter i mikrovirksomheder
- etablering og udvikling af faciliteter til gavn for små fiskerisamfund
- skabelse af attraktive levevilkår i fiskeriområderne (FVM, 2008C).

1.3 Formål

IFUL har fået til opgave at gennemføre en analyse af LAG bestyrelsesmedlemmerne og koordinatorene, altså de som har henholdsvis beslutningskompetencen og står for det daglige arbejde i relation til de nyetablerede LAG'er. Den nærmere problemformulering lyder:

”Projektets formål er at undersøge bestyrelsessammensætningen i Danmarks godt 50 LAG'er siden deres etablering under landdistrikts- og fiskeriudviklingsprogrammerne i 2007. Herunder at afdække bestyrelsesmedlemmernes baggrund og opfattelse af LAG'ernes rolle: a) deres bidrag til udviklingen af de respektive områder, og b) samarbejdet med bl.a. kommuner, regioner og DFFE. Mere overordnet vil undersøgelsen indeholde en analyse af, hvorledes LAG'erne bidrager til demokratisk netværksstyring” (IFUL, 2008).

Projektet er gennemført i perioden 1. maj til 31. oktober 2008. Denne rapport er første udgivelse i projektet og vil senere vil blive fulgt op med artikler i videnskabelige tidsskrifter.

1.4 Design og metode

Der er i juni 2008 udsendt to forskellige spørgeskemaer til henholdsvis bestyrelsesmedlemmerne og koordinatorene for de 55 LAG'er. Koordinatorerne indgår i denne undersøgelse i kraft af den funktion, de har, som ansat af en LAG. Det skal derfor understreges, at en mindre andel af koordinatorene indgår flere gange i undersøgelsen, idet de er koordinatore for mere end én LAG. Spørgeskemaerne, som kan ses i bilag C, indeholdt både deskriptive baggrundsspørgsmål, spørgsmål til hvordan bestyrelsesmedlemmer og koordinatore har handlet samt holdningsspørgsmål. De indkomne svar fra spørgeskemaerne vil i denne rapport blive analyseret og sammenholdt med lignende undersøgelser fra andre lande samt med partnerskabsteori, nyere demokratiteori og teorier om netværksstyring.

1.5 Rapportens struktur

Rapporten er opbygget i ti kapitler. Kapitel to indeholder en gennemgang af andre undersøgelser af LAG partnerskaber/styringsnetværk af relevans for denne undersøgelse. I kapitel tre introduceres partnerskabsteori, nyere demokratiteori, teorier om demokratisk forankring af styringsnetværk samt teorier om metastyring. Kapitel fire indeholder vurderinger af undersøgelsens pålidelighed og gyldighed, kort sagt rækkevidden af de resultater, der er opnået. I kapitel fem, seks, syv og otte præsenteres undersøgelsens resultater, mens kapitel ni rummer en analyse af resultaterne i forhold til de fremstillede teorier. Til slut, i kapitel ti, konkluderes der på, hvad der er henholdsvis bestyrelsesmedlemmernes og koordinatorenes baggrund og opfattelse af egen rolle i et større system af demokratisk netværksstyring.

2 Andre undersøgelser

Som nævnt vil der i det følgende være en gennemgang af andre undersøgelser vedrørende sammensætningen af LAG partnerskaber (og lignende organiseringer) af relevans for denne undersøgelse. Der er indhentet informationer via en række nationale netværkscentre fra LEADER+ perioden, LEADER+ Observatory Contact Point³ og via forskningsartikler om emnet.

2.1 Netværkscentre

Der er afsendt en e-mail forespørgsel vedrørende sammensætningen af LAG bestyrelserne til kontaktpersoner for de nationale netværkscentre fra LEADER+ perioden 2000-2006 (hvoraf nogle også er netværkscentre i den nuværende programperiode) og til det europæiske netværkscenter (LEADER+ Observatory Contact Point). Dette har ført til tilbagemeldinger fra otte lande.⁴ Tilbagemeldingerne har vist, at der er et manglende overblik over LAG sammensætningen i de pågældende lande. Det er således kun i Danmark og Finland, at det er lykkedes at finde frem til konkrete nationale data registreret om sammensætningen af LAG bestyrelserne. I Danmark i form af en rapport udgivet i 2003 om LEADER+ LAG'ernes sammensætning, organisering og aktiviteter. I Finland i en ministeriel oversigt over LAG'ernes sammensætning, som dog ikke foreligger i en dansk eller engelsk udgave. Herudover eksisterer der en online database hos LEADER+ Observatory Contact point, som indeholder udvalgte oplysninger om LAG bestyrelsernes sammensætning i LEADER+ perioden indgivet via de nationale/regionale myndigheder.

I det følgende gengives de vigtigste tilgængelige oplysninger om sammensætningen af LAG bestyrelserne, som de fremgår af den danske undersøgelse og LEADER+ Observatory Contact Points database.

2.1.1 De danske LAG'er i LEADER+ perioden 2000-2006

Sammensætningen af de danske LAG'er i LEADER+ perioden er beskrevet i rapporten *Det handler om at få en plan til at virke...* (Thuesen, 2003). Ligesom nærværende undersøgelse var der med *Det handler om at få en plan til at virke...* tale om en undersøgelse, som blev foretaget i opstartsperioden af et nyt program. Undersøgelsen byggede på interview med koordinatorene for de 12 LEADER+ LAG'er suppleret med analyser af bestyrelsesmedlemsoplysninger oplyst af koordinatoren i et særligt skema. Endelig indgik forskellige former for dokumentarisk materiale, hovedsageligt lovtekster og lignende.

³ På adressen www.leaderplus.org kan der findes information om LEADER+ programmet på europæisk niveau. En lignende hjemmeside vil blive oprettet for den nye programperiode.

⁴ Det drejer sig om Finland, Belgien (de flamske del), Estland, Litauen, Tyskland, Sverige, Holland, Irland.

I LEADER+ perioden blev bestyrelsesmedlemmerne hovedsageligt benævnt LAG medlemmer, da der de fleste steder ikke var nogen yderligere medlemmer af LAG'en end bestyrelsen. Når der i resten af dette afsnit skrives LAG medlemmer, henvises der altså til det, der i denne rapport benævnes LAG bestyrelsesmedlemmer. Ved tidspunktet for undersøgelsens gennemførelse i 2003 var der 184 LAG medlemmer i de 12 LAG'er.

Der tegnede sig i undersøgelsen et billede af, at LAG medlemmerne var blevet udpeget af enten myndigheder eller organisationer. Dette er anderledes end i den nuværende periode, idet der i dag er tale om valg på generalforsamlinger. Der var udpeget mellem 8 og 31 medlemmer i de 12 forskellige aktionsgrupper, og det var sket ud fra en trepartsmodel i et partnerskab mellem offentlige, private og frivillige partnere, hvor de offentlige højest måtte udgøre 50 %. Andelen af offentlige repræsentanter varierede fra 22,2 % hos Nordjylland Vest til 50 % i Limfjordsgruppen. Alle kommuner var således repræsenteret i Limfjordsgruppens område, mens der var en fælles repræsentant for kommunerne i aktionsgruppen Nordjylland Vest. Netop dette gav den afgørende forskel i gruppernes størrelse. Samlet set udgjorde de private og frivillige partnere 63 % af grupperne og de offentlige 37 %. Størsteparten af aktionsgruppemedlemmerne levede op til kravet om at være lokalt etablerede, enkelte boede dog ikke i de nævnte områder, men var derimod etablerede i området som følge af at være amtslig repræsentant eller lignende.

Repræsentationen af kvinder og unge i aktionsgrupperne var meget lav. Andelen af kvinder var gennemsnitligt på 25 % med den højeste andel hos LAG Sønderjylland på 50 % og den laveste i Limfjordsgruppen med blot 11 %. Hele 8 ud af de 12 LEADER+ LAG'er havde en andel af kvindelige medlemmer, der lå under 25 %. Gennemsnitsalderen for LAG medlemmerne lå på 51 år, med det laveste aldersgennemsnit hos LAG Nordjylland Vest med 48 år og det højeste hos Limfjordsgruppen med 55 år. Det samlede antal LAG medlemmer under 31 år var kun på 9, hvilket udgjorde mindre end 5 % af LAG medlemmerne. Det blev ikke undersøgt, hvad uddannelsesniveaulet var for LAG medlemmerne.

2.1.2 LEADER+ Observatory Contact Points database

LEADER+ Observatory Contact Points data er som nævnt indsamlet via de respektive nationale/regionale myndigheder. Der er forskel på pålideligheden af data landene imellem, men databasen synes at være det nærmeste, vi kan komme en sammenlignende oversigt over områder relateret til sammensætningen af de europæiske LEADER+ LAG'er. Det har været muligt at finde frem til oplysninger vedrørende antallet af LAG'er i de enkelte lande, andelen af kvinder i bestyrelsen samt andelen af ikke-offentlige repræsentanter i bestyrelsen. Data er nedenfor præsenteret for 2004 i tabel 2.1.

Det fremgår af tabellen, at i syv lande har den største andel af LAG'erne under 25 % kvinder i bestyrelserne, i seks lande har den største andel af LAG'erne mellem 25 til og med 50 % kvinder i bestyrelserne, og i to lande har den største

andel af LAG'erne mere end 50 % kvinder i bestyrelserne. Grækenland er det land, som har den mindste andel af kvinder i bestyrelserne, idet alle de 40 græske LEADER+ LAG'er står noteret som havende under 25 % kvinder i bestyrelserne. Samlet set er angivelserne af, at der er under 50 % kvinder i bestyrelserne meget højere end angivelserne af, at der er over 50 % kvinder. Den kønsmæssige sammensætning af de danske LEADER+ LAG'er synes således ikke at skille sig ud fra de øvrige europæiske LAG'er.

Med hensyn til deltagelsen af økonomiske og frivillige parter i LAG bestyrelserne er denne for den største andel af LAG'erne i alle lande undtagen Sverige angivet til at ligge over 50 % til og med 75 % af det samlede antal bestyrelsesmedlemmer. For Sverige er der angivet, at alle landets 12 LEADER+ LAG'er havde mere end 75 % økonomiske og frivillige parter i LAG'erne. Til trods for at der forelå et krav fra Kommissionen om, at de offentlige højst måtte udgøre 50 % af LAG'en, ses det af tabellen, at det offentlige for en del af LAG'erne har en højere andel end 50 % i ni lande. Danmark holdt sig dog som allerede nævnt inden for kravet om maksimalt 50 % offentlige myndigheder.

Tabel 2.1: Antal LAG'er, andelen af kvinder i bestyrelser og andelen af ikke-offentlige i bestyrelsen i 2004⁵

	Antal LAG'er	Deltagelse af kvinder			Deltagelse af økonomiske og frivillige parter (de ikke offentlige)		
		<25 %	25-50 %	>50 %	≤50 %	>50-75 %	>75 %
		%	%	%	%	%	%
Danmark	N=12	58	33	8	0	100	0
Østrig	N=56	18	82	0	0	100	0
Belgien	N=20	55	45	0	15	80	5
Finland	N=25	4	84	12	0	100	0
Frankrig	N=140	54	16	30	26	51	23
Tyskland	N=148	47	49	5	15	84	1
Grækenland	N=40	100	0	0	5	95	0
Irland	N=22	32	68	0	0	100	0
Luxembourg	N=4	0	0	100	0	100	0
Portugal	N=52	2	4	94	6	63	31
Sverige	N=12	0	100	0	0	0	100
Holland	N=28	54	25	21	11	71	18
Storbritannien	N=57	9	63	28	21	67	12
Italien	N=130	73	10	17	6	80	15
Spanien	N=146	68	18	14	34	51	15

2.2 Forskningsartikler

Der er foretaget en søgning på videnskabelige artikler af relevans for denne undersøgelse via Syddansk Universitetsbiblioteks database og direkte i internationale videnskabelige tidsskrifter inden for landdistriktsudvikling. I det følgende gengives udvalgte eksempler for at give et indblik i, hvordan man i den

⁵ I denne og de efterfølgende tabeller summerer alle procentangivelser ikke op til 100 pga. afrunding.

internationale forskning, og hovedsageligt landdistriktsforskningen, relaterer sig til spørgsmålet omkring LAG partnerskabers baggrunde, sammensætning og samarbejdsrelationer.

2.2.1 Spørgeskemaundersøgelser

Det er ikke lykkedes at finde frem til videnskabelige artikler, som direkte kortlægger og formidler, hvem der er LAG bestyrelsesmedlemmer, hvordan LAG bestyrelserne er sammensat, samt hvordan de samarbejder med de offentlige myndigheder.

Skelcher, Marthur og Smith (2005) har skrevet artiklen *The public governance of collaborative spaces: discourse, design and democracy* publiceret i tidsskriftet *Public Administration*. De gengiver i artiklen en undersøgelse, hvor de som en del af dataindsamlingen til en større undersøgelse har udsendt spørgeskemaer til medlemmer af en række partnerskabsbestyrelser i to områder i Storbritannien. Det ene var et landligt område, mens det andet var et bymæssigt område. Skelcher, Marthur og Smith skriver om spørgeskemaet: *"The questionnaire sought socio-economic data on the board member, information on the other public, private, voluntary and community boards on which they sit, and other key public roles that they hold (for example, councillor, member of health board, chamber of commerce board member). It also identified motivation to become a board member and accountability relationships back to the nominating groups. The questionnaire included attitude questions on board culture, decision-making style and public governance..."* (Skelcher, Marthur og Smith, 2005, pp. 584-585). Spørgeskemaet blev sendt ud i papirform til hele populationen på 454 gennem koordinatoren for hvert partnerskab. Man opnåede en svarprocent på 33, hvilket var en lille smule lavere end forventet i sammenligning med lignende undersøgelser.⁶

2.2.2 Hvem er de aktive borgere?

Ved Center for Demokratisk Netværks Styring ved Roskilde Universitetscenter har Annika Agger ud fra sin forskning i deltagelsesbaserede kvarterløftsprojekter i København skrevet arbejdsrapporten *Who are the active citizens? – Characterizations of citizens in participatory urban planning processes*, hvor hun giver en karakteristik af deltagerne i borgerinddragelsesprojekter. Hun fremhæver, at det er vigtigt at gøre sig klart, at borgere deltager på forskellige måder, hvilket synes at være overset i planlægningsteorierne (Agger, 2008). Der er en tendens til at gennemføre borgerinddragelsesprojekter ud fra de kriterier, som ressourcestærke borgere med politiske evner deltager efter. Netop fordi det institutionelle set-up omkring deltagelsesorienterede projekter

⁶ Skelcher, Marthur og Smith henviser til to andre undersøgelser, hvor den første vedrørte bestyrelsesmedlemmer i quango'er (selvstændige administrative organer oprettet og finansieret af regeringen), hvor 37 % af de 4081 bestyrelsesmedlemmer svarede. Den anden var en spørgeskemaundersøgelse af 1084 byrådsmedlemmer, hvor 44 % svarede.

favoriserer bestemte grupper, tabes mange af de borgere, som egentligt berøres af projekterne, på gulvet.

For at lægge grunden til en mere differentieret indsats fra planlægger side lægger Agger grundstenene til en karakterisering af både de aktive borgere i deltagelsesorienterede processer og dem, som bliver på sidelinjen. Inspireret af tidligere arbejde af Bang og Sørensen (1999, 2001) opdeler hun borgerne i de to grupper 'ekspertaktivister' og 'hverdagsmagere'. Herudover beskriver hun gruppen af 'professionelle' samt gruppen af 'ikke-deltagere'.

Aggers forskning synes meget relevant i forhold til nærværende undersøgelse af, hvem de danske LAG bestyrelsesmedlemmer er, da udgangspunktet netop tages i en dansk sammenhæng. Agger leverer således vigtige byggesten i en karakterisering af lignende deltagelsesorienterede processer inden for landdistriktsudvikling, herunder også til en fastlæggelse af, hvem bestyrelsesmedlemmerne i LAG'erne er. På samme tid leverer Agger den pointe, at det er nødvendigt at anvende forskellige metoder for borgerinddragelsesinitiativer, hvis initiativerne skal forankres bredere end til dem, som sædvanligvis deltager.

2.2.3 Landdistriktpartnerskaber og inklusion

En række landdistriktsartikler berører eller beskæftiger sig med, hvorvidt partnerskaber er fremmende eller hæmmende for inklusion af nye aktører.

Shortall (2008) har skrevet artiklen *Are rural development programmes socially inclusive? Social inclusion, civic engagement, participation, and social capital: Exploring the differences*, som er bragt i *Journal of Rural Studies*. Hun skriver om forskellige grupper i Nordirland (protestanter, kvinder og landmandsfamilier), som ikke deltager i en række officielle partnerskaber, herunder blandt andet LEADER partnerskaber. Hun hævder, at det er forkert at betegne disse grupper som socialt ekskluderede, da det kan føre til, at man overser andre sociale processer, hvor disse grupper rent faktisk engagerer sig (Shortall, 2008). "*Non-participation can represent a valid and legitimate choice, and often one made from a position of power*", som hun formulerer det (Shortall, 2008, p. 3).

I artiklen *Regional Governance and Rural Development in Germany: the Implementation of LEADER+* publiceret i tidskriftet *Sociologia Ruralis* skriver Böcher (2008) om begrebet 'regional governance' og dets implementering i Tyskland. Han ser specielt på LEADER+ programmets implementering, hvor principperne for regional governance kommer til udtryk i praksis. Han giver i artiklen udtryk for, at LEADER+ involverer nye aktører på innovative måder: "*It seems that 'weaker' interest groups like women, the young or nature protection groups (...) get a better chance to be involved, due in part to the EU guidelines that prescribe the broad participation of all regional actors (...) It seems that the special design of LEADER+ supports actors who are in prin-*

ciple weak to become more important in regional networks" (Böcher, 2008, pp. 383-384).

Shucksmith (2000) beskæftiger sig i artiklen *Endogenous Development, Social Capital and Social Inclusion: Perspectives from LEADER in the UK*, fra Sociologia Ruralis ligeledes med LEADER initiativet. Han stiller i modsætning til Böcher spørgsmål ved, om programmer som LEADER kan omfordele magt hen imod de mindst magtfulde. Han konkluderer, at der er en tendens: "...for endogenous development initiatives to favour those who are already powerful and articulate, and who already enjoy a greater capacity to act and to engage with the initiative. This may even lead to a capturing of the initiative by elites or sectional interests, in extreme cases. More marginalized groups are less able to participate or engage with the programme, and are less likely to be empowered unless explicit attention is given to their inclusion" (p. 215). Han fortsætter: "Social capital as the undivided property of the whole society is thus just as likely to be appropriated by those who have the social connections, the formal education, the style, taste and presentation (i.e. the individual social and cultural capital) in endogenous development initiatives such as LEADER as in other spheres" (p. 215).

Derkzen og Bock (2007) skriver i artiklen *The Construction of Professional Identity: Symbolic Power in Rural Partnerships in The Netherlands*, bragt i Sociologia Ruralis i 2007 om professionalisme i partnerskaber. De fastslår, at enkeltpersonerne eller de frivillige repræsentanter kan mangle både institutionelle ressourcer, økonomiske ressourcer og vidensressourcer i forhold til at deltage på lige fod med andre i partnerskabet, og derfor er kapacitetsopbygning og uddannelse vigtigt og centralt for hverdagen i et partnerskab. De skriver eksempelvis om et frivilligt medlem af et partnerskab: "The interest she represented was not associated with a profession: it was of her private life as an inhabitant of the area. Hence, she cannot access the symbolic values associated with a formal organization, such as technical knowledge, organizing capacity and control mechanisms to entrance" (Derkzen og Bock, 2007, p. 197). Noget tyder altså på, at det ikke er helt ligetil for de frivillige medlemmer at træde ind i et partnerskab.

Davies (2007) understreger ligeledes i artiklen *The Limits of Partnership: An Exit-Action Strategy for Local Democratic Inclusion* publiceret i tidsskriftet Political Studies, at det i mange tilfælde bedre kan betale sig for de frivillige medlemmer at forsøge sig med en såkaldt Exit-Action strategi og således finde andre måder at få indflydelse på end deltagelse i partnerskaber. De partnerskaber, Davies undersøger, præges af kommunikations- og forståelsesbarrierer mellem deltagerne, "non-kommunikation", ligesom partnerskaberne er præget af, at nogle parter overtager "direktørrollen" og ikke efterlader noget rum for de frivillige medlemmer at agere i.⁷ Demokratisk inklusion er således ifølge Davies en for stor udfordring, som partnerskaberne ikke formår at takle (Davies, 2007, pp. 779-800).

⁷ Det præcise udtryk fra artiklen er "Creeping managerialism".

Det er altså forskelligt, hvordan forskerne via deres undersøgelser konkluderer i forhold til partnerskabers evne til at hæmme/fremme inklusion.

2.2.4 Partnerskabers samarbejdsrelationer

Opbygningen af relationer til andre af områdets aktører er emnet for artiklen *Building institutional capacity in rural Northern Ireland: the role of partnership governance in the LEADER II programme*, som blev bragt i *Journal of Rural Studies* i 2004. Scott skriver: "Certainly a key feature in Northern Ireland has been in building relationships and brokering connections in the local economy, creating capacity to collaborate and coordinate across public, private and community sectors. These relational resources have developed horizontal networks and partnerships, facilitating actions that would not be attainable in their absence" (Scott, 2004, p. 58).

Betydningen af relationelle ressourcer er også noget, Steinthorsson har beskæftiget sig med i sin forskning om strategisk ledelse af integrerede mellemsektororganisationer, der i udgangspunktet minder om LEADER partnerskaber. Han skriver i artiklen *Strategisk ledelse af integrerede mellemsektororganisationer - Overvejelser om forudsætninger og funktion* bragt i tidsskriftet *Ledelse og Erhvervsøkonomi*, at integrerede mellemsektororganisationer skal opfattes som 'stake brokere', en slags formidlere af samarbejde og ideudveksling, hvis organisationernes arbejde skal lykkes. Hermed menes mere præcist, at den integrerede mellemsektororganisation er: "en organisation (et kollektiv), der på baggrund af stabile, interaktive og multikontekstuelle relationer med sine medlemmer, direkte interessenter og andre relevante interessenter fungerer som opsøgende idé- og kontaktformidler, bindeled og brobygger med henblik på at igangsætte og vedligeholde udvekslings- og samarbejdsprocesser mellem sine medlemmer og relevante interessenter, der forhåbentlig bidrager til øget velfærd i det lokale samfund" (Steinthorsson, 1996, p. 147).

Det samme understreger Andersen, når han i bogen *Partnerskabelse* beskriver partnerskabsbegrebet som modbegreb til kontrakt. Hvor almindelige kontrakter kan ses som en realiseringsmaskine, så kan partnerskaber betegnes mulighedsmaskiner. Partnerskaber kan skabe nye partnere, nye visioner og udviklingsideer for fremtiden, herunder nye samarbejdstemaer. Ifølge Andersen er partnerskaber imidlertid også skrøbelige: "Partnerskaber er skrøbelige mulighedsmaskiner beregnet på langsigtede fremtidsperspektiver, men dybt afhængige af øjeblikkelig tilslutning og intensitet" (Andersen, 2006, p. 185). Dette kalder igen på et øget fokus på, hvordan de forskellige parter, som inddrages i partnerskabet, befinder sig i samarbejdsrelationen.

Ifølge den her nævnte litteratur er der således positive muligheder i opbygningen af samarbejdsrelationer, idet det netop er en af LAG'ens roller at fungere som mægler og formidler af samarbejde og ideudveksling mellem aktører i området.

2.3 Sammenfatning

Det foreligger ikke særlig mange undersøgelser af, hvem LAG bestyrelsesmedlemmerne i de europæiske lande er. En henvendelse til kontaktpersoner for europæiske netværkscentre/myndighedsrepræsentanter for LEADER+ programmet bekræfter dette. En dansk undersøgelse fra LEADER+ perioden indeholder dog oplysninger om LAG sammensætningen i de 12 danske LAG'er i perioden 2000-2006. Undersøgelsen viste, at der var få kvinder og få unge i LAG bestyrelserne i LEADER+ perioden, ligesom der ikke var over 50 % offentlige myndigheder i grupperne. LEADER+ Observatory Contact Point databasen gav et nærmere overblik over enkeltområder som køn og myndighedsdominans i LEADER+ periodens europæiske LAG'er. Ifølge disse data skilte Danmark sig ikke ud fra resten af de europæiske lande, hvad angik kønsfordeling og myndighedsdominans i LEADER+ perioden.

I videnskabelige artikler af relevans for nærværende undersøgelse er det lykkedes at finde frem til en spørgeskemaundersøgelse foretaget af tre engelske forskere. Ellers synes en stor del af den videnskabelige litteratur om LAG partnerskaber af relevans for undersøgelsen at være koncentreret om spørgsmål om, hvorvidt der med LEADER er tale om et programtiltag, som virker inkluderende eller ekskluderende. Det er ligeledes muligt at identificere artikler, som beskriver betydningen af LAG'ernes evne til at indgå i eksterne samarbejdsrelationer.

I det følgende kapitel vil denne undersøgelses teoretiske blik blive præsenteret for senere i rapporten at blive sammenholdt med resultaterne fra de to spørgeskemaundersøgelser.

3 Teoretiske blikke

Vi har valgt at lægge et demokratiteoretisk blik ind over analysen af LAG partnerskaberne, nærmere betegnet et blik, der fokuserer på partnerskaber, to nyere demokratiteorier samt teori om metastyring og demokratisk forankring af styringsnetværk. Disse teorier rummer interessante bidrag, hvis det tages som udgangspunkt, at LAG partnerskaberne netop er styringsnetværk, som blandt andet er blevet etableret for at styrke det lokale demokrati og den lokale borgerdeltagelse samt bidrage til effektive løsninger inden for landdistriktsudvikling (for en beskrivelse se Thuesen og Thomsen, 2008, pp. 19-29; Böcher 2008).

Et styringsnetværk er ifølge Sørensen og Torfing (2007, p. 9):

- *”En relativ stabil horisontal forbindelse mellem indbyrdes afhængige, men operationelt autonome aktører,*
- *som påvirker hinanden gennem forhandling,*
- *som finder sted indenfor en regelbaseret, normativ, kognitiv og forestillet ramme,*
- *som er selvregulerende inden for rammer fastlagt af eksterne styrelser,*
- *og som bidrager til tilvejebringelsen af offentlige goder”*

Styringsnetværkene skal ikke forveksles med andre netværksbegreber som kommunikationsnetværk, netværk mellem firmaer, sociale netværk, professionelle netværk, grænseoverskridende netværk, terrornetværk osv. (Castell 1996; Jessop 2000). Det helt centrale for styringsnetværkene er, at de bidrager til tilvejebringelsen af offentlige goder, hvilket for LAG'ernes tilfælde vil sige, at de bidrager til udvikling i landdistrikter og fiskeriområder.

Kravene til demokratiet har forandret sig betydeligt, blandt andet sker der et delvist paradigmatisk skift fra government til governance, det vil sige fra en stabil situation med blandt andet territorielt definerede nationalstater og valg, som det der skaber linket mellem folket og beslutningstagerne, til et langt mere fragmenteret styringssystem, hvor nye aktører (LAG'er og andre netværk/partnerskaber, foreninger osv.) medvirker til at forme beslutningsprocessen i lyset af globaliseringen (Jessop, 2000). Ifølge den postliberale governance litteratur får det betydning for de traditionelle liberale syn på demokratiet, som udfordres af nye teoretiske tilgange, for eksempel demokrati som eliter og subelits relative autonomi (Etzioni-Halevy, 1993), demokrati og inklusion (Young, 2000), demokrati og metagovernance (Sørensen, 2006) og den demokratiske forankring af styringsnetværk (Sørensen og Torfing 2005). Disse teorier skaber ny plads til erfaringerne høstet i LAG'erne og kan levere både optimistiske og pessimistiske vurderinger af LAG'ernes bidrag til demokratisk netværksstyring, som senere i rapporten vil blive sammenholdt med de empiriske resultater af nærværende undersøgelse.

3.1 Partnerskabsteori

Ifølge Rådets forordning skal LAG'erne fungere som lokale partnerskaber (CEC, 2006). Partnerskabsbegrebet dækker over en lang række af tværsektorielle organiseringer (for en oversigt se Selsky og Parker, 2005). Googins og Rochlin (2000, p. 130) nærmer sig en definition af partnerskaber og beskriver dem på følgende måde: *"A partnership is a commitment by a corporation or a group of corporations to work with an organization from a different economic sector (public or nonprofit). It involves a commitment of resources – time and effort – by individuals from all partner organizations. These individuals work cooperatively to solve problems that affect them all. The problem can be defined at least in part as a social issue; its solution will benefit all partners. Social partnership addresses issues that extend beyond organizational boundaries and traditional goals and lie within the traditional realm of public policy – that is, in the social arena. It requires active rather than passive involvement from all parties. Participants must make a resource commitment that is more than merely monetary"*.

Hovedparten af litteraturen om partnerskaber handler om, hvordan de ledes med henblik på effektivitet, men en del handler også om partnerskaber i forhold til demokrati. Ofte dannes partnerskaber og lignende styringsnetværk for at løse komplekse samfundsproblemer, hvor én part ikke er i stand til at løse problemet alene (Sørensen og Torfing, 2005; Moseley *et al*, 2001). Inden for landdistriktsudvikling har LEADER programmet været den vigtigste scene for testning af partnerskabsløsninger siden begyndelsen af 1990'erne. Inden for andre fællesskabsinitiativer som EQUAL er der etableret partnerskaber med henblik på at finde løsninger relateret til skabelsen af lighed på arbejdsmarkedet.⁸

Hovedparten af litteraturen om partnerskaber hævder, at idealerne om partnerskaber er langt fra virkeligheden, idet partnerskaber ofte er præget af identitets- og legitimitetsproblemer. Hvis et partnerskab har skabt en stærk identitet og bliver en virkelig udviklingsorganisation, så sker dette ofte på bekostning af de forskellige partners legitimitet. På den anden side, hvis partnerne holder fast i deres moderorganisationers legitimitetsopfattelser og vedbliver med udelukkende at være beslutningstagende koalitioner sammensat af repræsentanter for de relevante parter, så vil det ofte ske på bekostning af dannelsen af en fælles identitet (Hardis, 2004). Ud over identitets- og legitimitetsproblemerne kan idealet bag partnerskabsorganisering også forekomme for positivt på grund af, at der ofte eksisterer konkrete samarbejdsproblemer mellem medlemmerne af partnerskabet (Agranoff og McGuire, 2001), ledelsesproblemer, da der er tale om kollaborativ ledelse af parter med forskellige ideer og baggrunde (Huxham og Vangen, 2004) eller problemer med den interne magtfordeling (Davies, 2007).

⁸ Se blandt andet http://ec.europa.eu/employment_social/equal/index_en.cfm.

Teorier om partnerskaber giver således i forhold til LAG'erne anledning til at spørge:

I hvilken udstrækning tyder den indhentede empiri på, at bestyrelsesmedlemmerne og de bagvedliggende moderorganisationer har forpligtet sig til LAG partnerskaberne?

Vil bestyrelsesmedlemmerne gennemtrumfe ting, som er godt for baglandet (legitimitet), eller vil man tage en ønsket helhedsbetragtning (identitet)? Er der optræk til skabelse af fælles identitet, eller er man mere fokuseret på at repræsentere baglandet? Har der været ledelsesproblemer i LAG bestyrelserne?

3.2 To nyere demokratiteorier

3.2.1 Etzioni-Halevys syn på demokrati som eliter og subeliter relative autonomi

Demokrati handler ifølge Etzioni-Halevy (1993) om eliter og subeliter relative uafhængighed, det vil sige om konkurrence mellem eliter. Hun fastslår i bogen *The Elite Connection – Problems and Potential of Western Democracy*, at eliter samt deres relationer og kampe er af afgørende betydning som former og ændrer af, samt trussel for, demokratiet. Det er offentlighedens cirkulation og eksistensen af sociale protestbevægelser med deres egne eliter og subeliter, som får demokratiet til at udvikle sig. Etzioni-Halevy skriver således: "...the features that mark off democracy from other regimes are not merely free competitive elections. They also include the separation, the relative autonomy, and the consequent mutual checks and balances among different power holders, particularly the relative autonomy of non-governmental elites from the government" (Etzioni-Halevy, 2003, p. 5). Hun udnævner eliter og subeliter uafhængighed til at være demokratiets overordnede princip. Samtidig beskriver hun dog, hvorledes eliteafhængighed kan være ødelæggende for demokratiet, hvis eliterne udvikler for tætte relationer. Det kan eksempelvis være i situationer, hvor eliter omfordeler materielle ressourcer, forfremmelser m.m. imellem sig og altså nedbryder deres relative uafhængighed. For at holde eliterne ansvarlige er det vigtigt, at der er koblinger mellem eliterne og offentligheden, der kan henholdsvis styrke eller svække eliterne. Det er centralt i Etzioni-Halevys teori, at også den svage del af offentligheden har eliter, som kan repræsentere dem: "The advantaged part of the public, by definition have their interests over-represented in the political and policy-making arena. Hence it is especially important for democracy that the disadvantaged parts of the public have elites with which they are linked up, and which thereby, represent their interests in the political and policy arena" skriver Etzioni-Halevy (2003, p. 7).

Etzioni-Halevys teori giver i forhold til LAG partnerskaberne anledning til at spørge:

Hvem er det, som sidder i LAG bestyrelserne? Er det eliter og subeliter, som er repræsenteret, og bibeholder de deres uafhængighed, det vil sige promoverer de andet end bare elitære tiltag? Hvad er mulighederne for, at folk fra den brede offentlighed kan blive en del af eliterne (offentlighedens cirkulation)?

3.2.2 Demokrati og inklusion ifølge Young

Young (2000) er i bogen *Inclusion and democracy* optaget af de uligheder i samfundet, som fører til, at mange ekskluderes fra politiske processer og argumenterer for en proceduremæssig demokratisk retfærdighed, hvorom hun skriver: *"If all significantly affected by problems and their solutions are included in the discussion and decision-making on the basis of equality and non-domination, and if they interact reasonably and constitute a public where people are accountable to one another, then the results of their discussion is likely to be the most wise and just"* (Young, 2000, pp. 29-30). Det sker imidlertid ofte, at vilkårene ovenfor forsømmes, da mange folk ekskluderes fra beslutningsprocesserne. Eksklusionen kan ifølge Young tage to former; ekstern eksklusion og intern eksklusion. Ekstern eksklusion henviser til former for eksklusion, som: *"...keep some individuals or groups out of the fora of debate or processes of decision-making, or which allow some individuals or groups dominative control over what happens in them"* (Young, 2000, p. 52). Ekstern eksklusion handler altså kort og godt om, at de som burde være involveret i beslutningsprocesserne ikke er til stede, hvor diskussionerne tages, det være sig fordi beslutningerne tages i selvbestaltede udvalg eller i relativt ikke tilgængelige arenaer på grund af eksempelvis tidspunktet for gennemførelsen af et møde (Young, 2000, p. 54). I modsætning til dette er intern eksklusion: *"...those forms of exclusion that sometimes occur even when individuals and groups are nominally included in the discussion and decision-making process"* (Young, 2000, p. 53). Young skriver, at det handler om: *"...ways that people lack effective opportunity to influence the thinking of others even when they have access to fora and procedures of decision-making"* (Young, 2000, p. 55). Ekstern eksklusion er den mest åbenlyse form for eksklusion, som mange beskæftiger sig med både teoretisk og praktisk. Young vælger selv at fokusere mere på intern eksklusion og fremfører tre former for kommunikation: greeting, rhetoric og narrative. Hun mener, at disse tre former bør supplere politisk kommunikation, der hovedsageligt bygger på argumentering. Dette supplement skal bidrage til at arbejde hen imod et mere kommunikativt demokrati, hvor også ressourcerne hos de, som ikke sædvanligvis deltager, tilgodeses (Young, 2000, p. 56-57).

Youngs teori om inklusion giver i forhold til LAG'erne anledning til at spørge:

I hvilken udstrækning kan beslutningsprocesserne i LAG bestyrelserne siges at være udtryk for ekstern eksklusion og/eller intern eksklusion? Bliver der anvendt andre kommunikationsformer end argumentering for at afhjælpe intern eksklusion?

3.3 Metastyring

I artiklen *Metagovernance – The changing role of politicians in processes of democratic governance* skriver Eva Sørensen (2006) om, hvordan metagovernance i form af styring af selvstyring er blevet den fremherskende måde, politikere styrer på. *"Metagovernance represents an alternative form of governing that differs from sovereign rule in that it is not based on direct and detailed top-down control but on a plurality of indirect ways of influencing or coordinating the actions of self-governed actors"* (Sørensen, 2006, p. 102). Det er ikke længere muligt for demokratisk valgte politikere at styre suverænt, idet beslutninger som en del af den new public management bølge, der har gjort sit indtog i Danmark siden slutningen af 1980'erne, er rykket ud i nævn, råd og netværk, som ikke i sig selv er demokratisk valgte. Det betyder, at politikerne må påtage sig en ny rolle – rollen som styrer af selvstyre (metagovernor). En rolle som må deles med administrationen, professionelle og private aktører. I Danmark er new public management bølgens markedsstrategi ifølge Sørensen blevet koblet med en mere dansk tradition for borgerdeltagelse, en såkaldt civilsamfundsorienteret strategi. Politikernes rolle er alt i alt en anden end tidligere, idet politikere i dag: *"...should restrict themselves to exercising metagovernance through political and financial framing while leaving the more detailed governing to other actors such as public administrators, private firms, voluntary organizations, and self-governing public and/or private institutions and networks"* (Sørensen, 2006, p. 106).

3.3.1 Fire former for metastyring

Sørensen opstiller fire måder, hvorpå metastyring kan udføres. Det drejer sig om:

1. Hands-off indramning/formning af selvstyring
2. Hands-off historiefortælling
3. Hands-on støtte og facilitering
4. Hands-on deltagelse

Hands-off formning af selvstyring kan ske på flere måder. På den ene side kan der defineres love, som fastlægger overordnede mål og tilknyttede budgetter, hvorefter det overlades til de selvstyrende aktører at udføre de konkrete beslutninger. På den anden side kan der etableres incitamenter, institutionelle designs og spilstrukturer, som fremmer bestemte beslutninger blandt de selvstyrende. Skabelsen af vind-vind situationer vil eksempelvis føre til samarbejde, mens skabelsen af nul-sum tilstande vil føre til konkurrence.

Ved hands-off historiefortælling benyttes mulighederne for at skabe social og politisk betydning og identitet. Man forsøger at tilpasse de selvstyrendes holdninger og identiteter for at nå frem til et fælles resultat. Sørensen beskriver historiefortælling som en virkningsfuld måde at styre hands-off uden direkte at bestemme hvilke strategier som skal vælges.

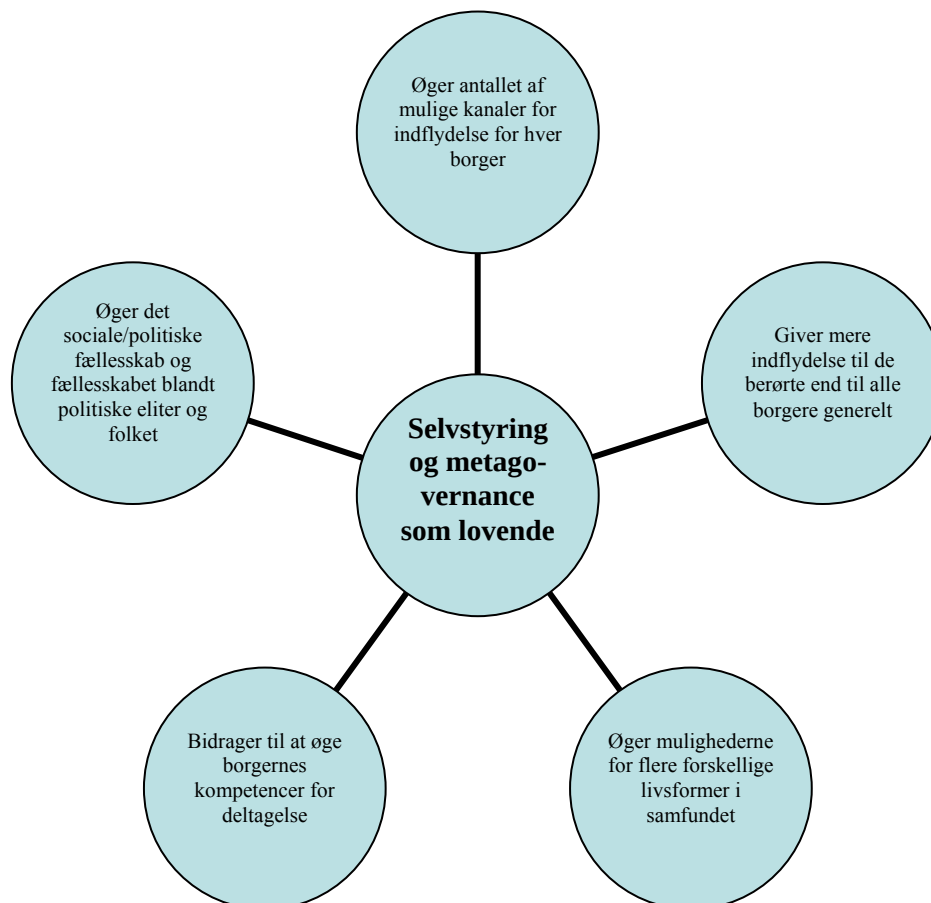
Hands-on støtte og facilitering er en neutral måde at udføre metagovernance, idet man ikke forsøger at opnå et bestemt resultat, men blot tilvejebringer støtte og facilitering, som kan forbedre de selvstyrende aktørers muligheder for at agere.

Den sidste form for metagovernance er hands-on deltagelse, hvor metaguvenøren deltager direkte i selvstyringsprocesserne. Her skal metaguvenøren deltage ud fra de retningslinier, som eksisterer for det selvstyrende organ.

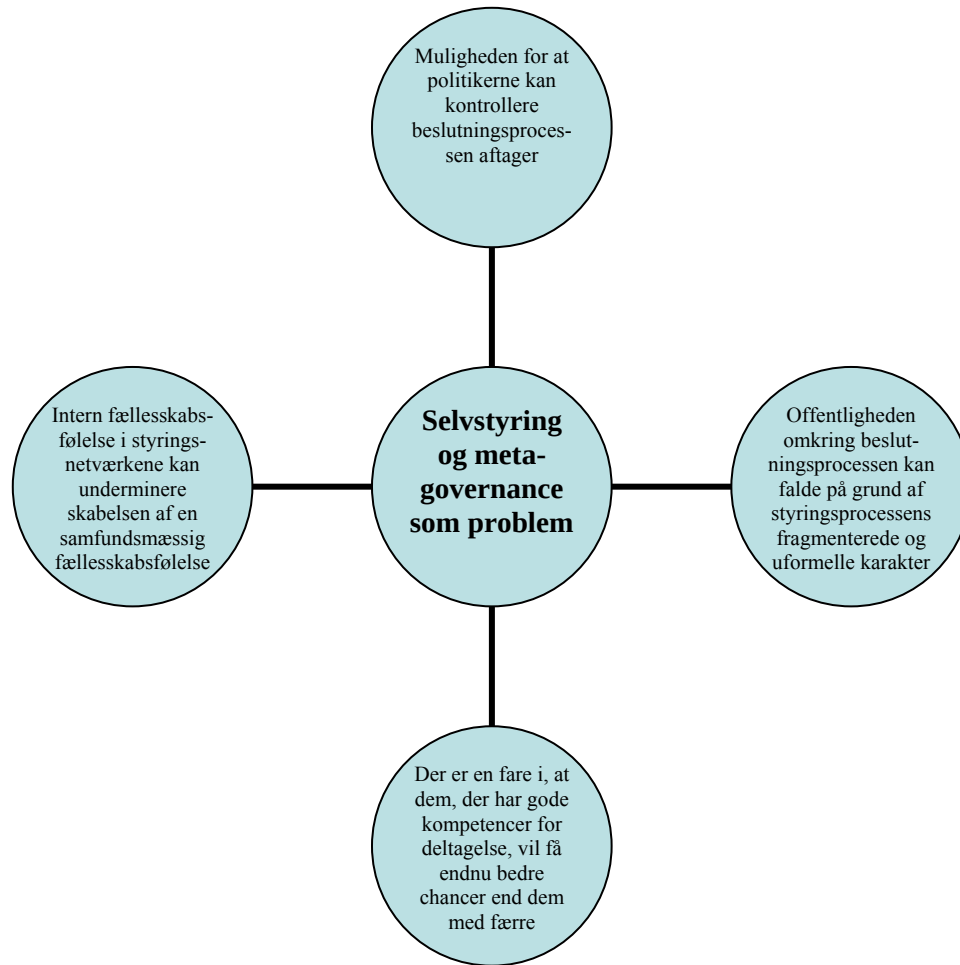
3.3.2 Konsekvenser af metagovernance for demokratiet

Sørensen beskriver skiftet fra government til governance og den heraf øgede nødvendighed af selvstyring og metagovernance som både lovende og problematisk for demokratiet (Sørensen, 2006).

Figur 3.1: Selvstyring og metagovernance som lovende.

Figur 3.2: Selvstyring og metagovernance som problematisk

Samlet set når Sørensen frem til, at det er nødvendigt at sikre, at politikerne spiller en central rolle blandt dem, som udøver metagovernance for at forhindre metagovernance i at destabilisere demokratiet. Sørensens studier viser, at politikerne har et meget snævert billede af deres rolle som styrere af selvstyre og er i fare for at blive marginaliserede i forhold til de ansatte i administrationen med svækkelse af demokratiet til følge.

Sørensens opstilling af fire forskellige måder at udføre metastyling giver i forhold til LAG'erne anledning til at spørge:

Hvordan udføres metagovernance i forhold til LAG'erne af henholdsvis politikere og administratorer? Gennem hands-off indramning, hands-off historiefortælling, hands-on støtte og facilitering og/eller hands-on deltagelse?

3.4 Demokratisk forankring af styringsnetværk

Sørensen og Torfing fastslår, at de tilhører den anden generation af styringsnetværksteoretikere, som forsøger at fange styringsnetværks demokratiske

præstationer i modsætning til den første generation af styringsnetværksteoretikere, som i højere grad fokuserede på styringsnetværks effektivitet. Mere specifikt taler Sørensen og Torfing (2005) om den mulige demokratiske forankring af styringsnetværk. Denne demokratiske forankring består af en forøgelse af styringsnetværks demokratiske forankring i følgende fire elementer (Sørensen og Torfing, 2005, p. 196):

- 1) valgte politikere
- 2) medlemmerne bag de deltagende grupper og/eller organisationer
- 3) et territorielt defineret borgerskab og
- 4) en demokratisk optræden

Modellen for demokratisk forankring af styringsnetværk bygger på en forudsætning om, at ingen af de fire forankringspunkter kan stå alene, men at de, hvis de sammen er til stede, vil tilføre høj demokratisk legitimitet.

I en videreudvikling af de fire forankringspunkter har Fotel, Sørensen og Torfing (2008) underbygget hvert af punkterne med en række operationaliserede og konkrete normer/indikatorer til måling af den demokratiske legitimitet/forankring. I det følgende skitseres indikatorerne/normerne inden for hvert af de fire forankringspunkter.

1) Forankring i valgte politikere:

- De valgte politikere må være opmærksomme på eksistensen, rollen og karakteren af styringsnetværket og have adgang til informationer om processerne, udbyttet og resultaterne
- De skal påtage sig rollen som metastyrer og beslutte, hvor vigtigt det er at metastyre netværket for at sikre dets bæredygtighed, påvirke dets processer, udbytte og resultater og forøge dets demokratiske gennemførelse
- De skal definere målene med metastyringen og kombinere forskellige former for metastyring for at nå målene
- De skal samarbejde med de ansatte i forvaltningen for at udvikle en fælles metastyringsstrategi og koordinere deres handlinger

2) Forankring i de deltagende grupper og organisationer:

- Netværksaktører skal fremføre påstande om at repræsentere bestemte grupper og/eller organisationer
- De repræsenterede grupper og/eller organisationer skal være klar over disse påstande og acceptere deres gyldighed gennem skabelsen af et "vi"-forhold til repræsentanten/repræsentanterne
- De repræsenterede grupper og/eller organisationer skal have evnen til og muligheden for kritisk at evaluere den måde, hvorpå deres interesser og præferencer er konstrueret og forfulgt af repræsentanten/repræsentanterne
- Repræsentanten/repræsentanterne skal være modtagelige for kritik fra de repræsenterede

3) Forankring i et territorielt defineret borgerskab:

- Opgaven, beføjelserne og sammensætningen af et styringsnetværk skal være fuldt synlige for offentligheden
- Styringsnetværket skal regelmæssigt producere redegørelser som forsøger at begrunde dets beslutninger, handlinger og resultater for den brede offentlighed
- Deltagerne i styringsnetværket skal engagere sig i en konstruktiv dialog med dem, som offentligt bestrider deres beslutninger, handlinger og resultater
- Styringsnetværket skal vise et vist niveau af lydhørhed over for kritik og alternative forslag fremført i den offentlige debat

4) Forankring i demokratiske regler og normer:

- Inklusion og eksklusion skal være genstand for vedvarende forhandlinger, og disse forhandlinger skal resultere i eksplicitte kriterier for inklusion og eksklusion, som konsekvent skal anvendes i forhold til potentielle aktører
- Graden af inklusion i styringsnetværk skal være en funktion af intensiteten af aktørernes berørthed, og de inkluderede aktører skal kunne påvirke styringsnetværkets beslutninger
- Drøftelserne i et styringsnetværk skal styres af en demokratisk etos, som sikrer respekt, forpligtelse til tilnærmelsesvis at nå til enighed og en relativt gennemsigtig beslutningsproces
- Deltagelse i styringsnetværket skal bidrage til forøgelse af aktørernes politiske empowerment/handlekraft
- Styringsnetværket skal stimulere demokratisk innovation gennem selv-refleksive og eksperimentelle processer

Teorien om demokratisk forankring af styringsnetværk giver i forhold til LAG'erne anledning til at spørge:

På hvilke områder kan LAG'erne siges at være eller ikke at være demokratisk forankrede i forhold til de fire forankringspunkter?

3.5 Sammenfatning

Vi har i dette kapitel præsenteret forskellige teoretiske blikke, som vi senere vil lægge ind over LAG analysen. Det drejer sig om partnerskabsteori, nyere demokratiteori og teorier om demokratisk netværksstyring, illustreret i nedenstående tabel 3.1.

Tabel 3.1: Oversigt over teoretisk blik og afledte spørgsmål

Partnerskabsteori	→ Identitet og legitimitet (Hardis)	→ Spørgsmål
	→ Kollaborativ ledelse (Huxham og Vangen)	
Nyere demokratiteori	→ Eliters relative autonomi (Etzioni-Halevy)	→ Spørgsmål
	→ Demokratisk inklusion (Young)	
Demokratisk netværksstyring	→ Metagovernance (Sørensen)	→ Spørgsmål
	→ Demokratisk forankring (Fotel, Sørensen og Torfing)	

I det følgende kapitel fire vil vi se på nogle mere metodemæssige spørgsmål ved undersøgelsen, inden vi i kapitel fem, seks, syv og otte præsenterer spørge-skemaundersøgelsens resultater.

4 Metode

4.1 Generering af e-mail lister

Vi har valgt at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse, idet denne metode giver mulighed for at skabe et *overblik* over situationen i de danske LAG'er. Spørgeskemaet er udsendt i elektronisk form til alle nuværende og fratrådte LAG medlemmer (704 i alt) og alle koordinatore (51 i alt). Koordinatorerne indgår som nævnt i undersøgelsen i kraft af den funktion, de har, som ansat af en LAG. Det skal derfor understreges, at en mindre andel af koordinatorene indgår flere gange i undersøgelsen, idet de er koordinatore for mere end én LAG. Hele populationen, det vil sige alle personer for de to forskellige grupper har (bortset fra enkeltstående tekniske problemer) modtaget et skema, hvilket er gjort muligt gennem oprettelsen af to forskellige e-mail lister. Der er indsamlet data i perioden fra den 13. juni 2008 til den 1. august 2008.

E-maillisterne blev genereret ved først at sende en e-mail til alle formænd og koordinatore for alle LAG'er i hele Danmark.⁹ I e-mailen blev der opfordret til at indsende lister med navn og e-mail adresser på alle nuværende og tidligere LAG bestyrelsesmedlemmer. Da det ikke var specificeret på hvilken måde listen skulle udføres eller overdrages, var alle e-mail lister forskellige. Der blev afleveret lister i selve mailen som vedhæftede Word dokumenter eller som Excel filer. Andre henviste til LAG hjemmesiden. Herfra blev navne og e-mail adresser indsat i en fælles Excel adresseliste opdelt på de enkelte LAG'er.

Da besvarelserne kom i så forskellige former og fra henholdsvis koordinatore og formænd, kan det ikke konstateres, om alle tidligere medlemmer er med, da dette punkt kun var specificeret i visse tilbagemeldinger. Desuden indeholdt de adresselister, som var hentet fra hjemmesider, ikke tidligere medlemmers navne og e-mailadresser. Adresselisterne på hjemmesiderne stemte heller ikke altid overens med de tilsendte adresselister, og derfor kan det tænkes, at hjemmesiderne ikke alle var fuldt opdaterede, og at visse bestyrelsesmedlemmer ikke længere var i bestyrelsen, ligesom nye ikke var tilføjet. Ved forskellighed blev den liste, som var blevet tilsendt som vedhæftning eller indsat i e-mailen, set som den mest troværdige kilde.

Fire LAG'er havde ingen koordinator ansat, og adresselisten over koordinatore indeholder derfor kun 51 navne, selvom 55 LAG'er blev identificeret ved indsamlingen af adresser. Der var ansøgt om tilladelse og midler til en LAG i Odder, men ideen blev senere henlagt. Af denne grund optrådte den i ministeriets blå bog om LAG'er, men ingen bestyrelsesmedlemmer kunne altså identificeres.

⁹ Formændene og koordinatorenes e-mail adresser blev oplyst af Netværkscentret i Fødevare-Erhverv.

Inden skemaerne blev udsendt, blev de gennemlæst/forsøgt besvaret af henholdsvis FødevarerErhverv, en koordinator og et LAG bestyrelsesmedlem, som alle kom med værdifulde kommentarer, som har været med til at minimere fejlkilderne. Der har dog alligevel sneget sig enkelte fejl ind, blandt andet manglende mulighed for at uddybe svaret 'Andet' i enkelte spørgsmål, samt en enkelt manglende rutedefinition, som har aftvunget en stor del af respondenterne et svar på et irrelevant spørgsmål, som de skulle være ledt uden om.

Efter første udsendelse af spørgeskemaet den 13. juni 2008, som skete via softwareprogrammet Quest, kom der fejlmelding på 20 e-mailadresser. Disse var enten forkert indtastede, eller bestyrelsesmedlemmet havde ændret e-mailadresse, siden bestyrelsens tilsendte adresseliste var oprettet. Da der blev sendt 755 spørgeskemaer ud, er fejlmeldingsprocenten i forbindelsen med udsendelsen relativt lav.

4.2 Rykkerprocedure

Der er udsendt en påmindelse direkte til bestyrelsesmedlemmerne den 24. juni 2008, en påmindelse gennem koordinatorene den 26. juni 2008, og en rykker direkte til hver enkelt LAG den 3.-4. juli 2008 med synlige adresser og vel at mærke kun til de bestyrelsesmedlemmer, der endnu ikke havde besvaret spørgeskemaet. Disse påmindelser/rykkere forhøjede besvarelsesprocenten betydeligt. Der var dog stadig en del LAG bestyrelsesmedlemmer og enkelte koordinators, som undlod at besvare spørgeskemaet. Dette blev hovedsageligt begrundet med travlhed. Der var uvilje mod at bruge tid på skemaet, da man allerede havde brugt meget tid på LAG arbejdet. Der blev også brugt argumenter som, at man allerede modtog så mange spørgeskemaer fra andre, at man ikke også kunne afsætte tid til dette skema. Svarprocenten vurderes således til i høj grad at afspejle et tidspres hos LAG bestyrelsesmedlemmerne. Til sammenligning blev besvarelsesprocenten for de lønnede koordinators meget høj.

4.3 Svarprocent

Der er opnået svar fra 454 (64,5 %) af de adspurgte nuværende og fratrådte LAG bestyrelsesmedlemmer og svar fra 46 (90,2 %) af koordinatorene.¹⁰ De forskellige svarprocenter grupperne imellem betyder, at vi ikke kan udtale os med samme sikkerhed om de to populationers egenskaber/parametre, men derimod udelukkende om vore kendte estimer, som for koordinators vedkommende er forholdsvist præcist. Derfor bliver betegnelserne bestyrelsesrespondenter og koordinatorrespondenter da også anvendt gennem hele rapporten, da det udelukkende er respondenterne, vi har resultater fra.

¹⁰ Der er ikke taget højde for fejlmeldinger i disse tal. Hvis dette gøres, vil svarprocenterne stige.

4.3.1 Besvarelser efter LAG type

Resultaterne i undersøgelsen hidrører som nævnt fra 64,5 % af LAG bestyrelsesmedlemmerne og 90,2 % af koordinaterne, altså et meget stort udsnit af dem, som er beskæftiget med de 55 LAG'er i Landdistriktsprogrammet og Fiskeriudviklingsprogrammet 2007-2013. Jf. tabel 4.1, er der i alt indkommet 454 besvarelser fordelt på 329 besvarelser fra bestyrelsesmedlemmer i rene landdistrikts LAG'er, 94 besvarelser fra bestyrelsesmedlemmer i integrerede land/fisk LAG'er og 31 besvarelser fra bestyrelsesmedlemmer i rene fiskeri LAG'er. 72 % af det samlede antal besvarelser på 454 hidrører således fra bestyrelsesmedlemmer i rene landdistrikts LAG'er, mens 21 % kommer fra bestyrelsesmedlemmer i integrerede land/fisk LAG'er og blot 7 % hidrører fra bestyrelsesmedlemmer i rene fiskeri LAG'er. Dette afspejler det faktum, at der er flest bestyrelsesmedlemmer i rene landdistrikts LAG'er. Sammenholdt med det samlede antal bestyrelsesmedlemmer inden for hver LAG type bliver forskellene i besvarelsesprocenter derfor kraftigt udjævnet, idet 68 % af bestyrelsesmedlemmerne i de rene landdistrikts LAG'er har besvaret spørgeskemaet, 60 % af bestyrelsesmedlemmerne i de integrerede land/fisk LAG'er har besvaret skemaet, og 50 % af bestyrelsesmedlemmerne i de rene fiskeri LAG'er har besvaret.

Tabel 4.1: Antal besvarelser fordelt efter LAG type og ud af det samlede antal bestyrelsesmedlemmer

	Antal besvarelser	% af det samlede antal besvarelser på 454	Samlede antal bestyrelsesmed- lemmer indenfor hver LAG type	% af samlede antal besvarelser indenfor hver LAG type (N=62, 485 og 157)
Rene fiskeri LAG'er	31	7	62	50
Rene landdistrikts LAG'er	329	72	485	68
Integrerede land/fisk LAG'er	94	21	157	60
Total	454	100	704	

4.3.2 Besvarelser efter region

Tabel 4.2 viser, at region Syddanmark har det højeste antal LAG bestyrelsesmedlemmer på 244 personer efterfulgt af region Midtjylland med 183 personer og region Sjælland med 120 personer. Disse tre regioner har ligeledes de højeste andele af de samlede besvarelser. Således står bestyrelsesmedlemmer tilknyttet LAG'er i region Syddanmark for 36 % af de 454 besvarelser, bestyrelsesmedlemmer tilknyttet LAG'er i region Midtjylland for 23 % af besvarelsene og bestyrelsesmedlemmer tilknyttet LAG'er i region Sjælland for 18 % af besvarelsene. Opdelt på regioner er det region Nordjylland, som har den højeste besvarelsesprocent, idet hele 80 % af det samlede antal bestyrelsesmedlemmer opdelt efter den region, LAG'en hører hjemme i, har besvaret spørgeskemaet. Region Hovedstaden har den laveste besvarelsesprocent på 52 % af

de mulige bestyrelsesmedlemmer i regionen opgjort efter den region, LAG'en har hjemme i.

Tabel 4.2: Antal besvarelser fra bestyrelsesmedlemmer fordelt efter den region LAG'en hører hjemme i

Region	Antal besvarelser	% af det samlede antal besvarelser på 454	Samlede antal best.medl. inden for regionen fordelt efter den region LAG'en hører hjemme i	% af samlede antal besvarelser inden for regionen opdelt efter den region LAG'en hører hjemme i (N=120, 31, 244, 183, 74 og 52)
Sjælland (1085)	80	18	120	67
Hovedstaden (1084)	16	4	31	52
Syddanmark (1083)	165	36	244	68
Midtjylland (1082)	105	23	183	57
Nordjylland (1081)	59	13	74	80
Regionsoverskridende (11)	29	6	52	56
Total	454	100	704	

4.3.3 Besvarelser efter landdistriktsgrad

Da der er afgørende budgetmæssige forskelle mellem LAG'er i yder- og landkommuner og LAG'er i mellemkommuner, er det ligeledes relevant at opgøre besvarelserne efter hvilken kommunetype LAG'erne tilhører, det vil sige efter landdistriktsgrad (se kort i bilag B). I tabel 4.3 ses det, at den største andel af besvarelserne på spørgeskemaet, nemlig 50 %, hidrører fra bestyrelsesmedlemmer i LAG'er placeret i landkommuner. Herefter følger bestyrelsesmedlemmer i LAG'er placeret i yderkommuner. Ses der på, hvor mange der har besvaret inden for hver enkelt kommunetype, ses det, at hele 72 % af bestyrelsesmedlemmerne i landkommuner har svaret, efterfulgt af bestyrelsesmedlemmer i yderkommuner med 65 %. Den laveste andel besvarelser inden for kommunetyperne ses ved de gradsoverskridende LAG'er, hvor 52 % af de bestyrelsesmedlemmer, som findes i de gradsoverskridende LAG'er, har svaret på spørgeskemaet.

¹¹ Angivelsen Regionsoverskridende indeholder LAG'erne: LAG De danske Småøer, LAG Læsø Samsø Ærø, LAG Vestjylland og Fiskeri LAG Midt-Nord.

Tabel 4.3: Antal besvarelser fordelt efter landdistriktsgrad

	Antal besvarelser	% af det samlede antal besvarelser på 454	Samlede antal best.medl. inden for hver kommune- type (landdistrikts- grad)	% af det samlede antal besvarelser inden for hver kommunetype (landdistriktsgrad)
Yderkommuner	102	22	158	65
Landkommuner	227	50	316	72
Mellemkommuner	68	15	120	57
Gradsoverskridende ¹²	57	13	110	52
Total	454	100	704	

At vi ikke har opnået svar fra alle LAG bestyrelsesmedlemmer og koordinato-
rer betyder, at vi må være opmærksomme på dette i vores analyse, som både
kan være præget af tilfældighedsfejl og bias, hvilket derfor må vurderes.

4.4 Fejlkilder i form af tilfældighed og bias

Tilfældighedsfejl skyldes, at vi til trods for, at vi har forsøgt at skabe en nær-
mest komplet e-mail liste ikke kan være sikre på, at vi har ramt hele populatio-
nen med vort spørgeskema. Dette anses dog ikke som nogen betydelig fejlkilde
i denne undersøgelse. Der synes at være større problemer med *bias/skævhed* i
forhold til besvarelserne af LAG bestyrelsesmedlemsskemaet.

Den mest optimale måde at udvælge respondenter for at sikre, at udvalget
bliver repræsentativt for hele populationen, og at resultaterne således bliver
tilnærmelsesvis de samme, som hvis man havde undersøgt hele populationen,
er sandsynlighedsudvælgelse (tilfældighedsudvælgelse eller systematisk
udvælgelse) (Hellevik, 1991). Vi har imidlertid ikke anvendt sandsynligheds-
udvælgelse, idet vi har valgt at fremsende spørgeskemaet til hele populationen
på i alt 704 LAG bestyrelsesmedlemmer og 51 LAG koordinato-
rer. Da vi har valgt at spørge hele populationen, har der ikke været risiko for bias/skævhed i
forbindelse med udsendelsen af spørgeskemaet. Der kan imidlertid være
skævhed i, hvem som har svaret. Vores resultater må således delvist siges at
høre ind under den type resultater, som kan opnås ved udvælgelse ved selvse-
lektion fra enhedernes side. Udvælgelse ved selvselektion indebærer, at enhe-
derne i udvalget adskiller sig fra de øvrige på én måde, nemlig at de fandt
grund til at deltage i undersøgelsen. Alle enheder, det vil sige hele populatio-
nen, havde mulighed for at komme med, men kun 64,5 % af LAG bestyrelses-
medlemmerne og omkring 90 % af LAG koordinato-
rerne valgte at deltage eller
kunne deltage uden tekniske problemer.

¹² Angivelsen Gradsoverskridende indeholder LAG'erne: Fiskeri LAG Fyn og LAG Udvikling
Nordvestsjælland (som begge indeholder landkommuner og mellemkommuner), Fiskeri LAG
Næstved Vordingborg Guldborgsund og Lolland (som indeholder alle tre kommunetyper) og
LAG Jammerbugt-Vesthimmerland, LAG Djursland, Fiskeri LAG Vestjylland, Fiskeri LAG
Nord og Fiskeri LAG Midt Nord (som alle fem indeholder landkommuner og yderkommuner).

Hvis man forestiller sig spørgeskemaet som en matrice med enhederne (de enkelte LAG bestyrelsesmedlemmer og LAG koordinatore) horisontalt og de enkelte variable, som vi har spurt til (køn, alder, uddannelse, aktiviteter) vertikalt, så medfører vores bortfald af enheder, at matricen vil have huller koncentreret i horisontale rækker, hvilket betyder, at der er nogle enheder, som der helt mangler oplysninger for.¹³ Vi har stort set ikke bortfald i variable (vertikalt i matricen), da det elektroniske spørgeskema ikke tillod, at man gik videre uden først at have besvaret hvert enkelt spørgsmål.

På grund af bortfaldet i enheder horisontalt kan vi altså ikke vide, om fordelingen af vores enheder er proportional, det vil sige ligesom den tilsvarende fordeling for alle enhederne i populationen (Hellevik, 1991, p. 89). Derfor har vi brug for en undersøgelse af, hvorvidt enhederne i undersøgelsen afviger systematisk fra enhederne i populationen, det vil sige om udvalget er skævt i stedet for repræsentativt. Vi kan undersøge, om enhederne adskiller sig fra populationen ved enkelte variable som køn, men man kan ikke gardere mod skævheder ved dette. For de enheder, vi ikke har formået at undersøge til trods for rykkerprocedurer m.m., har vi prøvet at vurdere, hvor meget de adskiller sig fra de øvrige i forskellige henseender.

Hvad angår 'køn', synes skævheden ikke at være stor. Andelen af kvindelige LAG bestyrelsesmedlemmer i alt er ifølge vores navnefortegnelser (som er oprettet sammen med e-mail listerne) 27 %, hvilket kan holdes op imod, at 29 % af besvarelsene på spørgeskemaet er kommet fra kvinder. Dette kunne tyde på en nogenlunde overensstemmelse mellem estimatet bestående af vores 454 enheder og populationen. Med hensyn til grupperne formænd, næstformænd osv. kan vi gøre det samme. 9 % af respondenterne er eksempelvis formænd, mens dette tal for hele populationen er maksimalt 8 %. Vi har desuden kunnet teste besvarelsernes geografiske oprindelse og deres LAG tilknytning og sammenholde denne med vores oprindelige e-mailliste. Heller ikke på disse områder, kan der identificeres store afvigelser mellem vores udtræk og den samlede population. Der er altså ikke noget der tyder på, at datamaterialet i særlig grad er skævt, jf. tabel 4.4.

Til trods for, at ovennævnte test for skævheder ikke peger på, at datamaterialet er skævt, kan vi ikke vide, hvorvidt 'ikke-svarerne', altså de, som har valgt ikke at besvare skemaet, kan tænkes at have et mindre positivt syn på LAG's rolle og en lavere fremmødeprocent med deraf følgende bias på disse områder.

¹³ Om dette skriver Hellevik: "Bortfallet gjør det urimelig å betrakte de enhetene vi har opplysninger om som et sannsynlighets- utvalg fra alle enhetene på universlista, og vi er dermed avskåret fra å beregne feilmarginer ved generalisering. Dersom vi opprinnelig hadde til hensikt å undersøke samtlige enheter i universet, fører et betydelig bortfall til at vi sitter igjen med noe som best kan karakteriseres som et utvalg ved sjølseleksjon, med de generaliseringsproblemer dette fører med seg" (Hellevik, 1991, pp. 99-100).

Tabel 4.4: Test for skævheder mellem udtræk og population

		Udtræk (N=454)	Population (N=704)
		%	%
Køn	Mænd	71	73
	Kvinder	29	27
Rolle	Formænd	9	8
	Næstformænd	10	8
	Kasserere	6	8
	Sekretærer	4	8
	Alm. bestyrelsesmedlemmer	70	69
LAG type	Rene fiskeri LAG'er	7	9
	Rene landdistrikts LAG'er	73	69
	Integrerede land/fisk LAG'er	21	22
Kommunetype	Yderkommuner	23	22
	Landkommuner	50	45
	Mellemkommuner	15	17
	Gradsoverskridende	13	16
Region	Sjælland	18	17
	Hovedstaden	4	4
	Syddanmark	36	35
	Midtjylland	23	26
	Nordjylland	13	11
	Regionsoverskridende	6	7

4.5 Fejlkilder i besvarelsen af spørgsmålene

Ud over ovennævnte skævheder i forhold til, hvem der har eller ikke har svaret på spørgeskemaet, kan der også være fejlkilder blandt dem, som *har* svaret. På trods af et forholdsvist godt forhåndskendskab, må det siges at være svært at fange situationen i 55 forskellige LAG'er i ét spørgeskema. Herudover kan der have været tale om forståelsesproblemer i forbindelse med besvarelsene, ligesom respondenterne kan have vurderet betydningen af enslydende spørgsmål forskelligt, således at vi rent faktisk ikke måler det, vi havde til hensigt at måle med deraf lavere gyldighed af undersøgelsen. At mange har nævnt over for os, at det er tidsrøvende at sidde i en LAG, kan også betyde, at de eventuelt ikke har brugt den fornødne tid på deres besvarelse og dermed ville have svaret noget andet, end hvis de havde tænkt nærmere over besvarelsen. At man var påtvunget et svar på alle spørgsmål, selvom man eventuelt ikke har haft overblik over, hvad man skulle svare, kan ligeledes være noget, der forringer pålideligheden af besvarelsene.

4.6 Rensning af fejl i data

Data er i Quest-programmet blevet gemt i en csv-fil for henholdsvis bestyrelsesskemaet og koordinatorskemaet, og efterfølgende er filerne blevet åbnet i Excel. Her er data blevet rensset for fejlbesvarelser. Fra Excel blev filerne overført til statistikprogrammet SPSS. Alle ændringer fremgår af to forskellige logbøger, som er ført under rensningen.

Eksempler på fejl i bestyrelsesskemaet har været, at respondenterne i stedet for at anføre LAG navn, har angivet deres eget navn. Dette er blevet rettet ved at hente de rigtige oplysninger i navnelisten for hele populationen. En anden fejl har været, at fødselsår var anført ved de første seks cifre i et cpr-nummer eller ved eksempelvis tallet 46. Disse angivelser blev ændret til et firecifret årstal. Der kan være nogle, som med eksemplet med tallet 46 faktisk *har* angivet deres alder, men dette virker ikke logisk i forhold til spørgsmålsteksten, som lød på fødselsår, hvorfor der altså er rettet efter forskriften, så 46 bliver til 1946. Der er tydeligvis en del, som har svaret, at de har yderligere kommentarer på flere spørgsmål uden dog at have det, eller at de ikke har yderligere kommentarer, og så alligevel er kommet med kommentarer. Der er derfor skabt overensstemmelse mellem besvarelsene i disse tilfælde.

4.7 Databehandling af svarene

Dataene er blevet analyseret ved at foretage frekvensanalyser og krydstabuleringer. Der er, hvor det er blevet anset for relevant, lavet opdelinger i LAG type, det vil sige opdelt på rene fiskeri LAG'er, rene landdistrikts LAG'er og integrerede land/fisk LAG'er. Der er desuden, hvor det er anset relevant, lavet opdeling på kommunetype og ud fra den region, LAG'en tilhører.

4.8 Sammenfatning

Vi har i dette kapitel præsenteret de metoder, som er anvendt i forbindelse med gennemførelsen af de to elektroniske spørgeskemaundersøgelser via softwareprogrammet Quest. Der er gjort rede for, hvordan e-mail listerne til brug for udsendingen er genereret, og hvordan rykkerproceduren har været. Svarprocenterne på de to undersøgelser har været på 64,5 % for bestyrelsesskemaet og 90,2 % for koordinatorskemaet. Svarprocenten er ligeledes opgjort på henholdsvis LAG type, kommunetype og LAG'ens regionstilknytning. Der er foretaget en vurdering af graden af tilfældighedsfejl og skævhed i besvarelsene. Disse fejlkilder anses ikke for at være af betydning i de to spørgeskemaundersøgelser. Et vist tidspres hos respondenterne sammenholdt med mulige forståelses/fortolkningsvanskeligheder ved spørgsmålene kan derimod have ført til fejl i besvarelsen af spørgsmålene. Hvor det har været muligt, er tydelige faktuelle fejl blevet rettet i forbindelse med rensning af data. Dette er foregået i Excel og SPSS og er dokumenteret i en logbog for hvert spørgeskema.

5 Bestyrelsesmedlemmernes og koordinatorernes baggrund

5.1 Medlem under LEADER+

Erfaringsoverførsel mellem programperioder må anses som værende af betydning, specielt i opstartsfasen af et nyt program. Dette sikres i blandt andet Finland ved, at de finske LAG foreninger viderefører deres virke til trods for skift i programperioder. I Danmark har dette ikke været muligt at realisere på grund af de nye administrative grænsedragninger, som kommunalreformen medførte, og fordi LAG'erne skulle udbredes langt mere i den nye programperiode og samtidig omfatte fiskeriudviklingsprogrammet.

Fra 2000-2006 eksisterede der 12 LEADER+ LAG'er i de danske udkantsområder, og de var udelukkende beskæftiget med landdistriktsudvikling. Disse grupper engagerede omkring 180 personer, altså langt færre end de nuværende omkring 700 LAG bestyrelsesmedlemmer fordelt på 55 LAG'er.

Nedenstående tabel 5.1 giver et overblik over, hvor mange af de 454 respondenter fra landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet, som har erfaring fra den tidligere LEADER+ periode. Tabellen viser, at dette kun gælder 7 % af respondenterne. Hvis alle 180 LEADER+ bestyrelsesmedlemmer¹⁴ havde valgt at fortsætte, hvilket selvfølgelig er en tænkt situation, ville 26 % have haft LEADER+ erfaring.¹⁵ Der er altså forholdsvis lav erfaring med at arbejde i en LAG hos respondenterne, hvilket er naturligt på grund af den større geografiske udbredelse, LAG organiseringen har fået.

Tabel 5.1: Erfaring fra LEADER+

	Antal	%
Ja	33	7
Nej	421	93
Total	454	100

5.2 Erfaring med bestyrelsesarbejde

Ud af de 454 bestyrelsesrespondenter angiver 425, det vil sige 94 %, at de har erfaring med bestyrelsesarbejde. Det er altså et meget lille mindretal, som ifølge tabel 5.2 står uden bestyrelsesmæssig erfaring. For koordinatorerne er det 4 % af respondenterne, som står uden bestyrelsesmæssig erfaring. Kendskabet til at arbejde i en bestyrelse er altså meget stort hos respondenterne til trods for, at de ikke har siddet i en LAG bestyrelse før. For en hel del af besty-

¹⁴ De nuværende LAG bestyrelsesmedlemmer blev som nævnt blot benævnt LAG medlemmer under LEADER+ perioden 2000-2006, da der for størsteparten af grupperne ikke var tale om, at LAG'erne havde en medlemsskare bag sig.

¹⁵ Udregnet ud fra det samlede antal bestyrelsesmedlemmer på 704.

relsesmedlemmerne giver bestyrelseserfaring sig selv, i og med at de er udpeget af en anden forening eller organisation.

Af dem, som har bestyrelseserfaring, stammer denne for bestyrelsesmedlemmernes vedkommende fra alt fra forsamlingshusforeninger, spejderforeninger, borgerforeninger, idrætsforeninger, menighedsråd, jagtforeninger, petanque klub, fællesråd for landsbyer og skolebestyrelser over faglige organisationer, byråd, amtsråd, regionsråd, vækstforum, Mellemfolkeligt Samvirke, Danmarks Naturfredningsforening, møllelaug, bestyrelse for forskerpark, bestyrelse for erhvervsskole, turistforening, handels- og håndværkerforening, virksomhedsbestyrelser og meget andet. Respondenternes angivelser af deres bestyrelseserfaring vidner således om, at der er stor bestyrelseserfaring at bygge på blandt medlemmerne i LAG bestyrelsen. For koordinatorernes vedkommende er det interessant at konstatere, at en del af disse respondenter ligeledes har erfaring fra lokalt foreningsliv i de områder, de kommer fra.

Tabel 5.2: Erfaring med bestyrelsesarbejde i foreninger/organisationer/politik

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
Ja	425	94	44	96
Nej	29	6	2	4
Total	454	100	46	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

5.3 Nuværende status og tidspunkt for indtræden

Det er lykkedes os at indhente besvarelser fra både nuværende bestyrelsesmedlemmer og bestyrelsesmedlemmer, som er fratrådt efter opstarten i 2007. Den førstnævnte gruppe er naturligt langt den største blandt respondenterne. Tabel 5.3 viser, at 94 % af respondenterne således var medlem af en LAG på tidspunktet for besvarelsen af skemaet, mens blot 6 % var fratrådte medlemmer. Der er altså ikke sket de helt store udskiftninger, siden initiativet blev startet op i foråret/sommeren 2007.¹⁶

Tabel 5.3: Nuværende tilknytning til LAG bestyrelsen

	Antal	%
Er medlem i øjeblikket	429	94
Har været medlem, men er fratrådt	25	6
Total	454	100

Det fremgår af tabel 5.4, at 84 % af respondenterne er indtrådt i bestyrelsen i 2007, mens 16 % er indtrådt i 2008. Opdelingen i tabel 5.5 på henholdsvis landdistrikts LAG'er, fiskeri LAG'er og integrerede LAG'er, synes ikke at afsløre nogen iøjnefaldende forskelle.

¹⁶ Der kan tænkes at være en smule skævhed i besvarelserne på dette punkt, således at forholdsmæssigt færre af de fratrådte bestyrelsesmedlemmer har valgt at besvare skemaet sammenlignet med de bestyrelsesmedlemmer, som stadig er aktive i LAG'erne.

Tabel 5.4: Indtrådt 2007 eller 2008

	Antal	%
2007	382	84
2008	72	16
Total	454	100

Tabel 5.5: Tidspunkt for indtrædelse i LAG bestyrelsen opgjort på LAG type (N=454)

	Hvornår indtrådte du i LAG bestyrelsen?		
	2007	2008	Total
	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	87	13	100
Rene landdistrikts LAG'er	84	16	100
Integrerede land/fisk LAG'er	84	16	100

Hvad angår koordinatorrespondenterne, så er hele 48 % tiltrådt efter 1. januar 2008, det vil sige forholdsvis sent i forhold til processen med udarbejdelsen af udviklingsplanerne, som fandt sted i andet halvår af 2007. 43 % er tiltrådt i andet halvår af 2007, mens 9 % af koordinatorrespondenterne har været i gang med arbejdet som koordinator inden 1. juli 2007. Tallene i tabel 5.6 vidner altså om, at omkring halvdelen af LAG'erne har gennemløbet en stor del af processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien uden en fast tilknyttet koordinator.

Tabel 5.6: Tidspunkt for opstart som koordinator

	Antal	%
Før 1. juli 2007	4	9
Efter 1. juli 2007, men før 1. januar 2008	20	43
Efter 1. januar 2008	22	48
Total	46	100

5.4 Køn

En af retningslinjerne for sammensætningen af LAG bestyrelserne har været, at der skal tilstræbes en ligelig køns- og aldersfordeling i bestyrelserne. Dette fremgår af de to bekendtgørelser om oprettelse og drift af lokale aktionsgrupper under landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet (FVM 2007a og b, § 7, stk. 6). Som allerede nævnt i metodekapitlet er 29 % af bestyrelsesrespondenterne kvinder og 71 % er mænd. Der er således langt fra en ligelig kønsfordeling blandt bestyrelsesrespondenterne. Hvad angår koordinatorrespondenterne, er 48 % kvinder, mens 52 % er mænd, jf. tabel 5.7.

Tabel 5.7: Kønsfordeling bestyrelsesrespondenter og koordinatorrespondenter

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
Mand	321	71	24	52
Kvinde	133	29	22	48
Total	454	100	46	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Opdelt efter LAG type ses det i tabel 5.8, at andelen af kvinder i bestyrelserne falder, jo mere LAG'en beskæftiger sig med fiskeri. De rene landdistrikts LAG'er har således 31 % kvinder i bestyrelsen, de integrerede LAG'er har 30 % kvinder i bestyrelsen og de rene fiskeri LAG'er har 13 % kvinder i bestyrelserne.

Tabel 5.8: Kønsfordeling bestyrelsesrespondenter opdelt på LAG type (N=454)

	Køn		Total
	Mand	Kvinde	
	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	87	13	100
Rene landdistrikts LAG'er	69	31	100
Integrerede land/fisk LAG'er	70	30	100

5.5 Alder

Med hensyn til retningslinjen om en ligelig aldersfordeling i bestyrelserne synes denne, som det fremgår af tabel 5.9, heller ikke at være opnået. Bestyrelsesrespondenternes alder strækker sig fra 19 til 76 år, mens den gennemsnitlige alder er 53 år. I LEADER+ perioden var gennemsnitsalderen som nævnt lidt lavere, nemlig 51 år. Den største aldersgruppe er de 50-59-årige, som udgør 38 % af respondenterne. Blot 11 % af respondenterne er under 40 år, mens 31 % er over 60 år.

Koordinatorrespondenternes alder strækker sig fra 27 til 67 år, med et gennemsnit på 46 ½ år. Den største aldersgruppe blandt koordinatorene er de 40-49-årige, som udgør 36 % af respondenterne. Herefter følger de 50-59-årige, som udgør 31 %.

Tabel 5.9: Aldersfordeling bestyrelsesrespondenter og koordinatorrespondenter

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
18-29	9	2	2	4
30-39	43	9	9	20
40-49	89	20	16	36
50-59	171	38	14	31
60-69	128	28	4	9
70 eller derover	12	3	0	0
Total	452	100	45	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Tabel 5.10 viser fordelingen på aldersgrupper for de tre LAG typer, hvor aldersgruppen 60-69 år indeholder den største andel respondenter fra de rene fiskeri LAG'er, mens det for de rene landdistrikts LAG'er og de integrerede land/fisk LAG'er er aldersgruppen 50-59 år, som indeholder den største andel respondenter. Bestyrelsesrespondenterne for de rene fiskeri LAG'er er fra 29 til 70 år med et gennemsnit på 55 år. For de rene landdistrikts LAG'er er den yngste respondent 19 år, den ældste 76 år og gennemsnitsalderen er 53 år. Den yngste bestyrelsesrespondent i de integrerede land/fisk LAG'er er 24 år, mens den ældste er 75. Gennemsnitsalderen for disse respondenter er 54 år. Gennemsnitsalderen stiger altså en lille smule, når man går fra landdistrikts LAG'er over integrerede land/fisk LAG'er til rene fiskeri LAG'er.

Tabel 5.10: Aldersfordeling bestyrelsesrespondenter opdelt på LAG type (N=454)

	Aldersgruppe						Total
	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	≥70	
	%	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	3	10	13	29	42	3	100
Rene landdistrikts LAG'er	2	9	22	39	27	2	100
Integrerede land/fisk LAG'er	2	10	15	38	30	5	100

Sammenstilles køn med alder ses det i tabel 5.11, at inden for gruppen af kvindelige respondenter fordeler kvinderne sig med andele over det totale gennemsnit i aldersgrupperne til og med 49 år. Det modsatte billede er gældende for de mandlige bestyrelsesrespondenter, som fra 50 år og opefter har andele over det totale gennemsnit for aldersgrupperne.

Tabel 5.11: Kønnenes fordeling på aldersgrupper for bestyrelsesrespondenter (N=452)

	Aldersgruppe						Total
	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	≥70	
	%	%	%	%	%	%	%
Mand	2	8	18	40	30	3	100
Kvinde	3	13	25	33	25	2	100
Total	2	10	20	38	28	3	100

5.6 Uddannelsesbaggrund

Der foreligger ikke noget krav om en bestemt uddannelsesbaggrund for bestyrelsesmedlemmerne. Jf. tabel 5.12 har 72 % af bestyrelsesrespondenterne gennemført en videregående uddannelse, heraf har 33 % gennemført en mellem-lang videregående uddannelse og 27 % en lang videregående uddannelse. Kun 27 % af bestyrelsesrespondenterne har folkeskole, gymnasial uddannelse eller erhvervs-/lærlinge-/kontoruddannelse som deres højeste gennemførte uddannelse. For koordinatorrespondenterne gælder det, at 72 % af respondenterne har en lang videregående uddannelse, hvilket ligger i naturlig forlængelse af, at det er fastlagt i bekendtgørelsen, at det er væsentligt, at koordinatoren besidder gode personlige og faglige kvalifikationer (FVM, 2007a, § 13).

Både bestyrelses- og koordinatorrespondenter har et klart højere uddannelsesniveau end den danske gennemsnitsbefolkning. I 2007 var der til sammenligning i aldersgruppen 20-64 år 13 % med en mellemlang videregående uddannelse blandt danskerne og 6 % med en lang videregående uddannelse.¹⁷ Det høje uddannelsesniveau er naturligt for koordinatorrespondenterne, som netop er blevet ansat til at bestride et job, hvor der kræves et vist niveau af faglige/boglige kvalifikationer.

Tabel 5.12: Uddannelsesbaggrund for bestyrelsesrespondenter og koordinatorrespondenter

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
Folkeskole	34	7	0	0
Gymnasial uddannelse	17	4	0	0
Erhvervs-/lærlinge-/kontoruddannelse	75	17	1	2
Kort videregående uddannelse	54	12	2	4
Mellemlang videregående uddannelse	151	33	10	22
Lang videregående uddannelse	123	27	33	72
Total	454	100	46	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Opgjort på de tre LAG typer ses det i tabel 5.13, at respondenterne uddannelsesmæssigt fordeler sig, så de integrerede land/fisk LAG'er har de højeste andele bestyrelsesrespondenter med en mellemlang eller lang videregående uddannelse, nemlig 68 %, efterfulgt af de rene landdistrikts LAG'er med 59 %. De rene fiskeri LAG'er har derimod de højeste andele af respondenter med folkeskole, 19 %, eller erhvervs/lærlinge/kontoruddannelse, 23 %, blandt LAG typerne. Også for respondenterne i de rene fiskeri LAG'er er andelen med en mellemlang eller videregående uddannelse dog meget høje.

Tabel 5.13: Bestyrelsesrespondenternes uddannelsesbaggrund opgjort på LAG type (N=454)

Uddannelse	Folkeskole	Gymnasial	Erhvervs/lærlinge/kontor	Kort videregående	Mellemlang videregående	Lang videregående	Total
	%	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	19	3	23	3	29	23	100
Rene landdistrikts LAG'er	5	4	18	13	34	25	100
Integrerede land/fisk LAG'er	11	3	9	10	31	37	100

Opgjort på kommunetype efter landdistriktsgrad, og hvis der ses bort fra den gradsoverskridende kommunetype, ses i tabel 5.14 det bemærkelsesværdige, at det er i yderkommuner, at den højeste andel af respondenter med en lang videregående uddannelse findes. Hele 31 % af respondenterne fra LAG'er

¹⁷ Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken.dk (KRHF41).

placeret i yderområder har gennemført en lang videregående uddannelse, mens andelene i henholdsvis landkommuner og mellemkommuner er på 23 % og 25 %. Den højeste andel af respondenter med en lang videregående uddannelse ses hos de gradsoverskridende LAG'er. Angivelsen 'gradsoverskridende' indeholder som nævnt i fodnote 13, LAG'erne Fiskeri LAG Fyn og LAG Udvikling Nordvestsjælland (som begge indeholder landkommuner og mellemkommuner), Fiskeri LAG Næstved Vordingborg Guldborgsund og Lolland (som indeholder alle tre kommunetyper) og LAG Jammerbugt-Vesthimmerland, LAG Djursland, Fiskeri LAG Vestjylland, Fiskeri LAG Nord og Fiskeri LAG Midt Nord (som alle fem indeholder landkommuner og yderkommuner). Da den største del af de gradsoverskridende LAG'er således er placeret i yder- og landkommuner, vil tendensen med et højere uddannelsesniveau i yderkommuner sammenlignet med specielt landkommuner derfor blive forstærket yderligere, hvis de gradsoverskridende blev delt ud på de tre førstnævnte kommunetyper.

Tabel 5.14: Bestyrelsesrespondenternes uddannelsesbaggrund opgjort på landdistriktsgrad (N=454)

	Yderkommu- ner (N=102)	Landkommu- ner (N=227)	Mellemkom- muner (N=68)	Gradsoverskri- dende (N=57)
	%	%	%	%
Folkeskole	11	5	7	11
Gymnasial uddannelse	6	3	3	4
Erhvervs-/lærlinge- /kontoruddannelse	10	20	18	14
Kort videregående uddannelse	9	14	15	7
Mellemlang videregå- ende uddannelse	33	35	32	26
Lang videregående uddannelse	31	23	25	39
Total	100	100	100	100

5.7 Hovederhverv

Det fremgår af tabel 5.15, at den største enkeltgruppe af bestyrelsesrespondenterne, 34 %, er selvstændige som hovederhverv. Dette er en meget høj andel sammenlignet med den øvrige befolkning. I 2007 var der således blandt personer over 19 år blot 4,6 %, der var selvstændige (4,9 % i aldersgruppen 20-66 år).¹⁸ Knap halvdelen af respondenterne, 48 %, er lønmodtagere, heraf er 26 % offentligt ansatte og 22 % privat ansatte. 13 % af bestyrelsesrespondenterne er pensionister.

74 % af koordinatorrespondenterne var lønmodtagere inden ansættelsen som koordinator, heraf 46 % som offentligt ansatte.

¹⁸ Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken.dk (RASZ07).

Tabel 5.15: Hovederhverv bestyrelsesrespondenter og hovederhverv inden ansættelse for koordinatorrespondenter (N=454 for bestyrelsesrespondenter og N=46 for koordinatorrespondenter)

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
Lønmodtager (offentlig ansat)	119	26	21	46
Lønmodtager (privat ansat)	101	22	13	28
Selvstændig	153	34	4	9
Arbejdsløs	0	0	1	2
Pensionist	58	13	1	2
Hjemmegående	1	0	0	0
Under uddannelse	3	1	3	7
Andet	19	4	3	7
Total	454	100	46	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Opgjort på LAG type ses der ikke bemærkelsesværdige forskelle. Dog fremgår det af tabel 5.16, at en større andel af respondenterne i de rene fiskeri LAG'er er privat ansatte lønmodtagere sammenlignet med respondenterne i de rene landdistrikts LAG'er, hvor en større andel er offentligt ansatte lønmodtagere.

Tabel 5.16: Bestyrelsesrespondenternes hovederhverv opdelt på LAG type (N=454)

	Lønmod- tager (offentlig ansat)	Lønmod- tager (privat ansat)	Selv- stændig	Pen- sio- nist	Hjem- me- gåen- de	Under uddan- nelse	An- det	To- tal
	%	%	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	19	29	32	6	0	3	10	100
Rene landdi- strikts LAG'er	28	21	35	12	0	1	3	100
Integrerede land/fisk LAG'er	23	23	30	17	0	0	6	100

5.8 Fødeland

Tabel 5.17 viser, at LAG bestyrelsesposterne helt tydeligt er blevet besat af folk, som er født i Danmark. Dette gælder for knap 99 % af bestyrelsesrespondenterne. Kun 0,7 %, 3 respondenter i alt, angiver, at de er født uden for de nordiske lande, men i et europæisk land. Kun én enkelt respondent er født i et ikke-europæisk land. For koordinatorerne gælder det, at blot én respondent angiver ikke at være født i Danmark.

Tabel 5.17: Fødeland bestyrelsesrespondenter og koordinatorrespondenter

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
Danmark	449	98,9	45	98
Øvrige nordiske lande	1	0,2	0	0
Uden for de nordiske lande, men i et europæisk land	3	0,7	0	0
I et ikke-europæisk land	1	0,2	1	2
Total	454	100	46	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

5.9 Bopæl i by, landsby eller det åbne land

En stor del af bestyrelsesrespondenterne, nemlig 73 %, er ifølge tabel 5.18 bosiddende i det åbne land eller i landsbyer op til 1000 indbyggere, heraf udgør 37 % af respondenterne personer, som bor i det åbne land. Hvis man inkluderer personer, som bor i byer op til 3000 indbyggere, bliver andelen 84 %. Der er altså i høj grad tale om, at bestyrelsesrespondenterne kan karakteriseres som landdistriktsbefolkning.

Hvad angår koordinatorrespondenterne bor 50 % i byer med flere end 3000 indbyggere, og heraf hele 48 % i byer med flere end 5000 indbyggere. I alt 20 % af koordinatorrespondenterne bor i det åbne land.

Tabel 5.18: Bopæl på landet eller i byen bestyrelsesrespondenter og koordinatorrespondenter

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
Det åbne land	166	37	9	20
Landsby op til 200 indbyggere	67	15	5	11
Landsby 201-1000 indbyggere	94	21	7	15
By 1001-3000 indbyggere	49	11	2	4
By 3001-5000 indbyggere	18	4	1	2
By 5001-20000 indbyggere	40	9	16	35
By med flere end 20000 indbyggere	20	4	6	13
Total	454	100	46	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Opdelt på LAG type nuanceres billedet imidlertid, idet det ses i tabel 5.19, at en mindre andel af bestyrelsesrespondenterne i de rene fiskeri LAG'er bor i det åbne land og landsbyer op til 200 indbyggere, end det er tilfældet for respondenterne inden for de rene landdistrikts LAG'er og de integrerede land/fisk LAG'er. Til gengæld bor en stor andel, 45 %, af respondenterne fra de rene fiskeri LAG'er i byer med mere end 5000 indbyggere. Her udgør andelen af respondenter fra de rene landdistrikts LAG'er og de integrerede LAG'er en meget lille del, nemlig henholdsvis 11 og 10 % af respondenterne inden for hver LAG type.

Tabel 5.19: Bestyrelsesrespondenternes bopæl opgjort på LAG type (N=454)

	Hvor har du din bopæl efter indbyggertal?							Total
	Det åbne land	Landsby op til 200 indb.	Landsby 201-1000 indb.	By 1001-3000 indb.	By 3001-5000 indb.	By 5001-20000 indb.	By >20000 indb.	
	%	%	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	19	6	19	6	3	29	16	100
Rene landdistrikts LAG'er	39	14	21	12	3	7	4	100
Integrerede land/fisk LAG'er	35	19	19	10	6	7	3	100

5.10 Sammenfatning

Dette kapitel har leveret et overblik over bestyrelsesrespondenternes og koordinatorrespondenternes baggrund med fokus på erfaring og socioøkonomiske data. Det viser sig naturligt nok, at et mindretal af de nye LAG bestyrelsesmedlemmer har erfaring fra en LAG i LEADER+ perioden. En meget stor andel af både bestyrelses- og koordinatorrespondenter har erfaring fra andet bestyrelsesarbejde. Der har ikke været store udskiftninger i bestyrelserne, idet det maksimale antal fratrådte respondenter for én LAG er på tre, og størsteparten af respondenterne er indtrådt i bestyrelserne i forbindelse med opstarten i 2007.

Kønsfordelingen i LAG'erne er skæv, således at kun cirka $\frac{1}{3}$ af respondenterne er kvinder. Den mindste andel af kvinder er registreret inden for fiskeri LAG'erne. Aldersfordelingen er ligeledes skæv, idet gennemsnitsalderen er 53 år og omkring $\frac{2}{3}$ af bestyrelsesrespondenterne er over 50 år. Desuden viser undersøgelsen, at aldersgennemsnittet stiger, når man går fra rene landdistrikts LAG'er over integrerede land/fisk LAG'er til rene fiskeri LAG'er.

For både bestyrelses- og koordinatorrespondenter gælder, at de næsten udelukkende er født i Danmark, idet dette er gældende for 99 % af bestyrelsesrespondenterne og 98 % af koordinatorrespondenterne.

Hvad angår bopæl er der forskelle mellem bestyrelsesrespondenterne og koordinatorrespondenterne, idet knap $\frac{3}{4}$ af bestyrelsesrespondenterne er bosiddende i det åbne land eller landsbyer op til 1000 indbyggere. Dette gælder kun for 46 % af koordinatorrespondenterne, mens lidt under halvdelen af koordinatorrespondenterne bor i byer med flere end 5000 indbyggere. Det er altså bestyrelsesrespondenterne, som i højeste grad kan karakteriseres som landdistriktsbefolkning. Opdelt på LAG type ses det, at en stor andel, 45 %, af respondenterne fra de rene fiskeri LAG'er, bor i byer med mere end 5000 indbyggere. Her udgør andelen af respondenter fra de rene landdistrikts

LAG'er og de integrerede LAG'er en meget lille del, nemlig henholdsvis 11 og 10 % af respondenterne inden for hver LAG type.

Uddannelsesniveauet er meget højt for både bestyrelses- og koordinatorrespondenter, idet 27 % af bestyrelsesrespondenterne og 72 % af koordinatorrespondenterne har gennemført en lang videregående uddannelse sammenlignet med omkring 6 % af den samlede danske befolkning i omtrent samme aldersgruppe. Uddannelsesniveauet er højest hos LAG'er i kommunetypen yderkommuner. De integrerede land/fisk LAG'er har desuden de højeste andele bestyrelsesrespondenter med en mellemlang eller lang videregående uddannelse, nemlig 68 %, efterfulgt af de rene landdistrikts LAG'er med 59 %. De rene fiskeri LAG'er har derimod de højeste andele af respondenter med folkeskole, 19 %, eller erhvervs-/lærlinge-/kontoruddannelse, 23 %, blandt LAG typerne. Også for respondenterne i de rene fiskeri LAG'er er andelene med en mellemlang eller videregående uddannelse dog høje.

Med hensyn til respondenternes hovederhverv er den største enkeltgruppe af bestyrelsesrespondenterne selvstændige, nemlig en tredjedel, hvilket er meget højt sammenlignet med den øvrige danske befolkning, mens omkring $\frac{1}{4}$ er offentligt ansatte lønmodtagere og $\frac{1}{4}$ er privat ansatte lønmodtagere. Desuden er lidt over hver 10. bestyrelsesrespondent pensionist. 74 % af koordinatorrespondenterne var lønmodtagere inden ansættelsen som koordinator, heraf 46 % som offentligt ansatte.

Det næste kapitel vedrører LAG bestyrelsernes sammensætning.

6 LAG bestyrelsernes sammensætning

6.1 Antal medlemmer i LAG bestyrelserne

Der er krav om, at LAG bestyrelserne skal sammensættes af et ulige antal medlemmer (mindst syv), og at de skal kunne varetage interesserne for de fire socioøkonomiske grupper: 1) lokale borgere, 2) lokale virksomheder og erhvervsorganisationer, 3) lokale natur-, miljø, kultur-, borger- og fritidsforeninger samt 4) offentlige myndigheder. Den sidstnævnte gruppe må højest udgøre 30 % af bestyrelsens medlemmer (FVM 2007a, § 7). Dette er en stramning i forhold til Rådets forordning, som opererer med maksimalt 50 % offentlig repræsentation (CEC, 2006).

De danske LAG'er har mellem 7 og 21 bestyrelsesmedlemmer med en gennemsnitsstørrelse på 12. LAG grupperne i den forrige LEADER+ periode strakte sig fra 8 til 31. Det var specielt tilstedeværelsen af repræsentanter fra alle de deltagende kommuner, som var en medvirkende årsag til, at enkelte LAG'er blev store under LEADER+ 2000-2006.

6.2 Post i bestyrelsen

Formanden vælges af generalforsamlingen, mens bestyrelsen konstituerer sig efterfølgende med næstformand, kasserer og sekretær (DFFE 2007a). Det fremgår af tabel 6.1, at 30 % af respondenterne har en post i bestyrelsen, mens 70 % er almindelige bestyrelsesmedlemmer.

Tabel 6.1: Rolle i bestyrelsen

	Antal	%
Formand	43	9
Næstformand	45	10
Kasserer	29	6
Sekretær	20	4
Bestyrelsesmedlem	317	70
Total	454	100

6.3 Grupper repræsenteret i bestyrelsen

I forhold til at dække de fire ovennævnte socioøkonomiske grupper svarer 35 % af respondenterne, at de er valgt ind i bestyrelsen for gruppen lokale foreninger, 27 % svarer gruppen lokale borgere, 24 % svarer virksomheder og erhvervsorganisationer, mens kun 14 % svarer offentlige myndigheder, jf. tabel 6.2. Bestyrelserne synes således ikke at være myndighedsdominerede, og der er med de 14 % langt op til det danske krav om maksimalt 30 % offentlig repræsentation og Rådets forordnings bestemmelse om, at maksimalt 50 % må være repræsentanter for offentlige myndigheder. Det er imidlertid svært at vide, om

der er flere bestyrelsesrepræsentanter, som har et ben inden for i offentlige myndigheder via deres arbejde eller via politik, men har valgt at stille op for en virksomhed eller en erhvervsorganisation, lokale foreninger eller lokale borgere. På samme tid er det svært at vide, om repræsentanterne for offentlige myndigheder ligeledes kunne have ladet sig repræsentere i de øvrige grupper.

Tabel 6.2: Gruppe, man er valgt ind i bestyrelsen for

	Antal	%
Offentlige myndigheder	62	14
Virksomheder og erhvervsorganisationer	110	24
Lokale foreninger	159	35
Lokale borgere	123	27
Total	454	100

Opgjort på LAG type ses det, at andelen af respondenter valgt ind for offentlige myndigheder er klart størst for de rene fiskeri LAG'er samtidig med, at andelen af respondenter valgt ind for lokale borgere er klart lavest for de rene fiskeri LAG'er, jf. tabel 6.3. Gruppen 'lokale foreninger' har inden for alle tre LAG typer den største andel af besvarelsene. Alle LAG typer synes at have én gruppe, som er klart svagere repræsenteret end de andre tre grupper. For fiskeri LAG'er er det som nævnt lokale borgere, mens det for de rene landdistrikts LAG'er og de integrerede land/fisk LAG'er er gruppen offentlige myndigheder, som er svagest repræsenteret.

Tabel 6.3: Gruppe man er valgt ind i bestyrelsen for opgjort på LAG type (N=454)

	Hvilken gruppe er (var) du valgt ind i bestyrelsen for?				
	Offentlige myndigheder	Virksomheder og erhvervsorganisationer	Lokale foreninger	Lokale borgere	Total
	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	26	32	35	6	100
Rene landdistrikts LAG'er	14	22	36	29	100
Integrerede land/fisk LAG'er	10	30	32	29	100

6.4 Baggrund for repræsentation i bestyrelsen

Der er nogenlunde ligelig fordeling af, hvad der har været baggrunden for bestyrelsesrespondenternes repræsentation i LAG bestyrelsen. Den største andel, 30 %, angiver, at de blev udvalgt af deres organisation/forening til at stille op, jf. tabel 6.4. Den næststørste andel, 28 %, har angivet, at det var deres eget valg at stille op. Den tredjestørste andel, 26 %, har angivet, at de af andre blev foreslået som kandidat inden generalforsamlingen. Hele 13 % af bestyrelsesrepræsentanterne er endt i bestyrelsen, fordi de er blevet foreslået som kandidat på selve generalforsamlingen. En stor del af respondenterne under kategorien 'Andet' er myndighedsudpegede medlemmer af LAG bestyrelserne.

Tabel 6.4: Baggrund for repræsentation i bestyrelsen

	Antal	%
Det var mit eget valg at stille op	126	28
Jeg blev udvalgt af min organisation/forening til at stille op	138	30
Andre foreslog mig som kandidat inden generalforsamlingen	120	26
Andre foreslog mig som kandidat på selve generalforsamlingen	59	13
Andet	11	2
Total	454	100

Opgjort på LAG type ses det i tabel 6.5, at specielt fiskeri LAG'erne skiller sig ud, idet hele 35 % af respondenterne er blevet udvalgt af deres organisation/forening til at stille op, og hele 26 % af respondenterne er blevet foreslået på selve generalforsamlingen. Samtidig har blot 19 % angivet, at det var deres eget valg at stille op og blot 16 % har angivet, at de blev foreslået af andre inden generalforsamlingen. En langt mindre andel af respondenterne fra de rene landdistrikts LAG'er og de integrerede land/fisk LAG'er er blevet foreslået som kandidat på selve generalforsamlingen. Samtidig har en langt større andel af disse respondenter selv valgt at stille op.

Tabel 6.5: Baggrund for repræsentation i bestyrelsen opgjort på LAG type (N=454)

	Det var mit eget valg at stille op	Jeg blev udvalgt af min organisation/forening til at stille op	Andre foreslog mig som kandidat inden generalforsamlingen	Andre foreslog mig som kandidat på selve generalforsamlingen	Andet	Total
	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	19	35	16	26	3	100
Rene landdistrikts LAG'er	28	30	26	13	2	100
Integrerede land/fisk LAG'er	30	30	31	7	2	100

6.5 Repræsentation af en specifik organisation

Fritekstsvarene vidner om, at der er mange (61 % af bestyrelsesrespondenterne), som har været i stand til at angive én bestemt organisation/forening/virksomhed/myndighed, de mener at repræsentere. Der er imidlertid også af de 61 % nogle respondenter, som er mindre klare i deres angivelser og angiver, at de repræsenterer flere forskellige inden for samme kategori, eksempelvis inden for kategorien foreninger. En respondent skriver således, at han/hun repræsenterer: *"Flere lokale foreninger – f.eks. den lokale støtteforening, lokalrådet, fodboldklubben, m.fl."*.

Der er også nogle, som angiver flere forskellige tilhørsforhold i forskellige kategorier og ikke lægger sig fast på en enkelt kategori. *"Jeg mener, jeg passer ind i alle fire rubrikker, som lokalrådsformand, som landmand, som formand for turistforening, og som tidligere viceborgmester i en kommune, og p.t. medlem af kommunalbestyrelsen"*, skriver en respondent. En anden skriver: *"Jeg er et helt menneske og har derfor flere interesser i livet på landet. Jeg blev bedt om at stille op af Landboforeningen og det lokalområde, jeg kommer fra. Altså to"*.

Andre angiver, at de repræsenterer én kategori, men også føler sig tilknyttet en eller flere af de andre kategorier: *"Jeg stillede op som borger, men var på valgtidspunktet formand for et lokalråd og ønskede af samme årsag at være med"* skriver en respondent. En anden skriver: *"Jeg blev på papiret opstillet af en idrætsforening, men mener, at jeg generelt præsenterer landdistrikterne, naturligvis med bedst kendskab til min omegn"*. En tredje skriver: *"Jeg er valgt til at repræsentere den lokale landboforening, men har da samme ambition som de fleste andre aktive medlemmer. Nemlig at skabe trivsel i lokalsamfundet"*.

Afslutningsvis skal nævnes de, som ikke føler, de repræsenterer nogen. *"Jeg betragter mig ikke som repræsentant for nogen forening eller lign."*, noterer en respondent. En anden skriver: *"Det var angivet, at jeg kom fra erhvervsrådet, men jeg repræsenterede gennem bestyrelsesarbejdet som sådan ikke en bestemt organisation"*. En tredje angiver, at det er strategien, han repræsenterer: *"Jeg mener ikke, vi repræsenterer en bestemt ø. Men bør varetage øernes interesser og på bedste og mest loyale vis varetage og arbejde for den strategi, vi har valgt/er nået til enighed om"*.

6.6 Motivation for indtræden i bestyrelsen

72 % af bestyrelsesrespondenterne angiver i tabel 6.6, at de i høj grad er indtrådt i bestyrelsen for at kunne arbejde med udvikling af deres lokalområder. Lægges de to første kolonner, 'i høj grad' og 'i nogen grad', sammen, bliver andelen hele 92 %. Den næstmest angivne årsag er, at de er indtrådt for at arbejde med landdistrikts- og/eller kystområdespørgsmål generelt. Her har 52 % angivet, at det i høj grad er tilfældet, mens andelen sammenlagt med dem, som har angivet 'i nogen grad', er på 86 %. Den tredje mest angivne bevæggrund for at indtræde i bestyrelsen er et ønske om at påvirke på et strukturelt niveau, hvor 35 % har angivet 'i høj grad', mens sammenlagt 66 % har angivet 'i høj grad' eller 'i nogen grad'. Hele 37 % har markeret 'slet ikke' ved 'for at arbejde med udvikling af min branche'.

For koordinatorrespondenterne gælder det, at de mest fremtrædende bevæggrunde for at tage jobbet som koordinator har været for at skabe kontakter, for at lære noget eller for at arbejde med landdistrikts- og/eller kystområdespørgsmål generelt. Henholdsvis 35 % og 33 % har markeret 'slet ikke' ved 'for at

kunne arbejde med udvikling af mit lokalområde' og 'for at kunne arbejde med udvikling af min branche'.

Tabel 6.6: Bevæggrunde for indtrædelse i LAG bestyrelsen og for at tage jobbet som koordinator (N=454 for bestyrelsesrespondenter og N=46 for koordinator-respondenter)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
For at kunne arbejde med udvikling af mit lokalområde	B	72	20	6	1	1	100
	K	37	24	4	35	0	
For at kunne arbejde med udvikling af min branche	B	12	22	26	37	3	100
	K	30	24	9	33	4	
For at skabe kontakter	B	22	40	27	9	2	100
	K	35	52	4	7	2	
For at lære noget	B	18	37	36	7	2	100
	K	46	41	9	4	0	
For at arbejde med landdistrikts- og/eller kystområde-spørgsmål generelt	B	52	34	11	2	1	100
	K	46	37	11	7	0	
For at påvirke på et strukturelt niveau (fx forandring af regelsystem, forandring af samarbejdet med myndighederne)	B	35	31	23	9	2	100
	K	26	37	15	17	4	

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Ses der på afvigelser mellem de tre LAG typer er der specielt forskelle at spore, hvad angår områderne 'for at arbejde med udvikling af min branche', jf. tabel 6.7, og 'for at påvirke på et strukturelt niveau, jf. tabel 6.8 (fx forandring af regelsystem, forandring af samarbejdet med myndighederne)'. Her ses det, at bestyrelsesrespondenterne i fiskeri LAG'erne skiller sig ud fra respondenterne i de to andre LAG typer, idet en større andel angiver, at de i høj grad er gået ind i LAG'en for at arbejde med udvikling af deres branche. Samtidig angiver en større andel af respondenterne i fiskeri LAG'erne, at de er gået ind i LAG'en for at påvirke på et strukturelt niveau.

Tabel 6.7: Andel som angiver, at de er gået ind i LAG'en for at arbejde med udvikling af deres branche opgjort på LAG type (N=454)

	For at kunne arbejde med udvikling af min branche					
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	26	23	19	29	3	100
Rene landdistrikts LAG'er	9	20	27	41	3	100
Integrerede land/fisk LAG'er	17	29	22	28	4	100

Tabel 6.8: Andel som angiver, at de er gået ind i LAG'en for at påvirke på et strukturelt niveau opgjort på LAG type (N=454)

	For at påvirke på et strukturelt niveau (fx forandring af regelsystem, forandring af samarbejdet med myndighederne)					Total
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	
	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	45	35	13	0	6	100
Rene landdistrikts LAG'er	36	31	22	9	2	100
Integrerede land/fisk LAG'er	27	33	29	10	2	100

6.7 Kendskab til øvrige bestyrelsesmedlemmer ved indtræden

For bestyrelsesrespondenterne gælder, at 12 % ikke kendte nogen af de øvrige, da de trådte ind i LAG bestyrelsen, mens 67 % kendte fra en til og med fem personer, jf. tabel 6.9. 30 % af koordinatorrespondenterne kendte ingen af bestyrelsesmedlemmerne, da de tiltrådte som koordinator, mens 44 % kendte fra en til og med fem personer. Dette kunne være en indikation af, at koordinatorrespondenterne i nogen grad er bosat uden for LAG områderne, hvilket er tilfældet for cirka 18 koordinatorrespondenter, altså cirka 40 % af de i alt 46 koordinatorrespondenter.

Tabel 6.9: Kendskab til bestyrelsesmedlemmer ved indtræden

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
Ingen	54	12	14	30
1-2 personer	144	32	10	22
3-5 personer	159	35	10	22
6-10 personer	80	18	8	17
Mere end 10 personer	17	4	4	9
Total	454	100	46	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

6.8 Andel af LAG'erne der har ansat koordinator

Der er i landdistriktsprogrammet afsat op til 300.000 kroner til ansættelse af en koordinator i yder- og landkommunerne og op til 150.000 til ansættelsen af en koordinator i mellemkommunerne, beløbet må dog samlet set maksimalt udgøre 20 % af aktionsgruppernes budget (FVM 2007a, § 15). I fiskeriområderne gælder det, at der maksimalt på anvendes 10 % af det samlede budget på administration, herunder koordinator (FVM 2007b, § 15). Koordinatorens opgaver er ifølge vejledningen:

- at være sekretariatsleder for den lokale aktionsgruppe
- at fungere som rådgiver i forbindelse med påbegyndelse og gennemførelse af projekter til realisering af den lokale udviklingsstrategi

- at føre tilsyn med projekternes gennemførelse i henhold til projektsøgning og godkendelse
- at varetage den daglige koordination af den lokale aktionsgruppes opgaver med de regionale og lokale aktiviteter (FVM 2007a og 2007b)

92 % af bestyrelsesrespondenterne svarer, at der er ansat en koordinator, jf. tabel 6.10. Som det fremgår af tabel 6.11, er det hovedsageligt mellemkommuner, som ikke har ansat en koordinator. Årsager til, at der ikke er ansat en koordinator, er ifølge tabel 6.12 hovedsageligt, at der ikke er råd til det, samt at LAG'en køber bistand fra sag til sag. De samme årsager kan læses ud af fritekstangivelserne. Her angiver respondenterne, at det skyldes, at man ikke er kommet så langt endnu og først skal til at ansætte en, eller at man vil søge at løse opgaverne på frivillig og ulønnet basis. Nogle skriver desuden, at de anvender timebetalt konsulenthjælp til at løse opgaven.

Tabel 6.10: Er der ansat en koordinator? (bestyrelsesskema)

	Antal	%
Ja	417	92
Nej	37	8
Total	454	100

Tabel 6.11: Er der ansat en koordinator opgjort på kommunetype (N=454)

	%		
	Ja	Nej	Total
Yderkommuner	98	2	100
Landkommuner	98	2	100
Mellemkommuner	56	44	100
Gradsoverskridende	100	0	100

Tabel 6.12: Hvis der ikke er ansat en koordinator, hvad er så årsagen til dette?

	%
Der er ikke råd til det	46
Vi vil som bestyrelsesmedlemmer løse opgaven selv	24
Vi køber bistand fra sag til sag	35
Kommunen har stillet bistand til rådighed	14
Andet	43

Med hvor stort timetal, koordinatoren er ansat, fremgår af tabel 6.13, som viser, at hele 46 % af koordinatorene er ansat på mindre end ½ tid og 28 % er ansat på cirka ½ tid. Blot 10 koordinatore (22 %) er ansat på fuld tid.

Tabel 6.13: Hvor mange timer er koordinatoren ansat? (koordinatorskema).

	Antal	%
Fuld tid	10	22
Cirka 3/4 tid	2	4
Cirka 1/2 tid	13	28
Mindre end 1/2 tid	21	46
Total	46	100

Årsager til, at koordinatoren ikke er ansat på fuld tid, er, som det ses i tabel 6.14, for en stor dels vedkommende ligeledes økonomisk, idet en endnu større del angiver, at der ikke er råd til det.

Tabel 6.14: Hvis koordinatoren ikke er ansat på fuld tid, hvad er så årsagen til dette? (koordinatorrespondenter).

	%
Der er ikke råd til det	69
LAG bestyrelsen vil løse opgaven selv	3
LAG bestyrelsen køber bistand fra sag til sag	0
Kommunen har stillet bistand til rådighed	11
Andet	39

6.9 Koordinatorens konkrete arbejdsopgaver

Koordinatorens konkrete arbejdsopgaver består ifølge bestyrelses- og koordinatorrespondenter i størst udstrækning i at klare administrative opgaver i forhold til FødevarerErhverv/Netværkscentret, jf. tabel 6.15. Hele 82 % af bestyrelsesrespondenterne og 91 % af koordinatorrespondenterne angiver, at dette i høj grad er koordinatorens arbejdsopgave. Herefter følger det at være sekretær for LAG bestyrelsen, hvor henholdsvis 72 % af bestyrelsesrespondenterne og 83 % af koordinatorrespondenterne har angivet, at det i høj grad er en af koordinatorens konkrete arbejdsopgaver. De to områder 'at yde bistand til projektmagere' og 'at forberede projektindstillinger' følger herefter med de tredje højeste angivelser i 'i høj grad'. Besvarelserne viser endvidere, at der hverken blandt bestyrelsesrespondenter eller koordinatorrespondenter er en forventning om, at koordinatoren selv skal være ideskaber til projekter. Der er heller ikke udtalte forventninger om, at koordinatoren skal aktivere lokalbefolkningen, selvom koordinatorrespondenterne angiver i lidt højere omfang end bestyrelsesrespondenterne antyder, at dette ses som en konkret arbejdsopgave. At deltage i nationale netværksaktiviteter anses af en forholdsvis stor andel af bestyrelsesrespondenterne og koordinatorrespondenterne som en konkret arbejdsopgave. Hvad angår de internationale netværksaktiviteter anser et mindre udsnit af respondenterne disse som centrale.

Tabel 6.15: Koordinatorens konkrete arbejdsopgaver ifølge bestyrelsesrespondenter og koordinatorens (N=417 for bestyrelsesrespondenter og N=46 for koordinatorens)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
At yde bistand til projektma- gere	B	65	27	6	0	2	100
	K	74	22	4	0	0	
Selv at være ideskaber til projekter	B	4	23	48	21	4	100
	K	9	35	41	9	7	
At forberede projektindstillin- ger	B	69	22	7	0	1	100
	K	76	17	2	2	2	
At klare administrative opgaver i forhold til Fødeva- reErhverv/Netværkscentret	B	82	14	2	0	2	100
	K	91	9	0	0	0	
At være sekretær for LAG bestyrelsen	B	72	16	5	6	1	100
	K	83	9	4	2	2	
At aktivere lokalbefolkningen	B	8	35	38	16	3	100
	K	24	43	24	7	2	
At deltage i nationale net- værksaktiviteter	B	30	46	18	1	5	100
	K	50	43	7	0	0	
At deltage i internationale netværksaktiviteter	B	8	25	41	14	11	100
	K	24	20	22	20	15	

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

6.10 Sammenfatning

Omdrejningspunktet for dette kapitel har været LAG bestyrelsernes sammensætning. En central ting at fremhæve er, at LAG bestyrelserne ikke synes at være myndighedsdominerede, idet kun 14 % formelt repræsenterer offentlige myndigheder i bestyrelsen. Andelen af repræsentanter valgt ind for gruppen 'offentlige myndigheder' er størst for de rene fiskeri LAG'er. På samme tid er andelen af respondenter valgt ind for gruppen 'lokale borgere' lavest for de rene fiskeri LAG'er. Gruppen 'lokale foreninger' har inden for alle tre LAG typer den højeste andel af besvarelserne.

Den største andel af respondenterne angiver, at de er blevet udvalgt af deres organisation/forening til at stille op til LAG bestyrelsen. Sammenholdes de tre LAG typer ses det, at en større andel af respondenterne for de rene fiskeri LAG'er er blevet foreslået som kandidat på selve generalforsamlingen, end det er tilfældet for de to andre typer. Til gengæld har en større andel af respondenterne fra de rene landdistrikts LAG'er og de integrerede land/fisk LAG'er selv valgt at stille op end det er tilfældet for respondenterne fra de rene fiskeri LAG'er. Hele 61 % af respondenterne har svaret, at de repræsenterer en speci-

fik organisation/virksomhed/myndighed, men indtil flere af disse nævner dog mere end én organisation, når de skal specificere, hvilken organisation de repræsenterer. Begrundelsen ”Jeg er et helt menneske” synes i forhold til dette at veje tungt, idet mange af respondenterne besidder flere kasketter i forhold til at være aktive i lokal udvikling.

Bevæggrundene for at indtræde i LAG bestyrelsen er først og fremmest for at arbejde med udvikling af lokalområdet, at arbejde med landdistrikts- og/eller kystområdeudvikling generelt eller at påvirke på et strukturelt niveau. Afvigelserne mellem de tre LAG typer går på, at en større andel af respondenterne fra fiskeri LAG’erne angiver, at de er gået ind i bestyrelsen for at arbejde med udvikling af deres branche eller for at påvirke på et strukturelt niveau. Koordinatorrespondenternes bevæggrunde for at tage jobbet som koordinator afviger fra bestyrelsesrespondenternes, idet en større andel af koordinatorrespondenterne har angivet bevæggrundene ’for at skabe kontakter’ og ’for at lære noget’, som kan være mere fagligt begrundede. En stor andel af koordinatorene har desuden som bevæggrund, at de ønsker at arbejde med landdistrikts- og/eller kystområdeudvikling generelt, mens udvikling af eget lokalområde samt intern brancheudvikling er vægtet lavt.

En stor del af bestyrelsesrespondenterne kendte op til fem øvrige bestyrelsesmedlemmer, da de indtrådte i bestyrelsen. Koordinatorernes kendskab til bestyrelsesmedlemmerne var lavere, til dels begrundet i, at koordinatorrespondenterne i nogen grad er bosat uden for LAG områderne.

Når talen falder på koordinatorene, fastslås det i kapitlet, at omkring 92 % af LAG’erne har en koordinator, og at det hovedsageligt er mellemkommunerne, som ikke har det. En meget stor andel af koordinatorene er dog ansat på halv tid eller mindre end halv tid.

I det følgende kapitel ses der på LAG bestyrelsernes aktiviteter.

7 LAG bestyrelsernes aktiviteter

7.1 Timer anvendt på LAG bestyrelsen

De lokale aktionsgrupper er foreninger og i udkastet til standardvedtægter er det fastslået, at der ikke ydes vederlag eller anden form for godtgørelse til bestyrelsesmedlemmer (FVM 2007a og 2007b). Der er således tale om frivilligt arbejde i LAG bestyrelserne, hvor størsteparten af bestyrelsesmedlemmerne ikke kan få godtgjort deres tid andetsteds. Den største andel af bestyrelsesrespondenterne, 22 %, angiver, at de har brugt mellem 51 og 100 timer på LAG bestyrelsesarbejdet, jf. tabel 7.1. Herudover har 17 % anvendt mere end 100 timer på arbejdet.

Tabel 7.1: Timer anvendt på LAG bestyrelsesarbejdet (N=454)

	Antal	%
1-10 timer	22	5
11-20 timer	39	9
21-30 timer	78	17
31-40 timer	65	14
41-50 timer	72	16
51-100 timer	99	22
Mere end 100 timer	79	17
Total	454	100

Opdelt på LAG type ses det i tabel 7.2, at den største andel af bestyrelsesrespondenterne i fiskeri LAG'erne har anvendt mellem 21 og 40 timer på bestyrelsesarbejdet. For de rene landdistrikts LAG'er og de integrerede land/fisk LAG'er har en større andel brugt mere tid, idet hele 39 % af respondenterne i landdistrikts LAG'erne har anvendt mere end 50 timer på arbejdet, mens det samme gælder for 44 % af respondenterne i de integrerede land/fisk LAG'er.

Tabel 7.2: Timer anvendt på LAG bestyrelsesarbejdet opgjort på LAG type (N=454)

	1-10 timer	11-20 timer	21-30 timer	31-40 timer	41-50 timer	51-100 timer	>100 timer	To- tal
	%	%	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	6	13	29	23	10	19	0	100
Rene landdistrikts LAG'er	5	8	16	15	17	21	18	100
Integrerede land/fisk LAG'er	4	10	16	11	15	24	20	100

7.2 Antal møder afholdt og deltaget i

Bestyrelsesrespondenterne svarer, at der er blevet afholdt mellem 0 (en respondent, som netop er blevet valgt ind) og 25 (en respondent, som evt. har medregnet møder i LEADER+ perioden) bestyrelsesmøder, mens de har været

bestyrelsesmedlemmer. Gennemsnitligt er der blevet afholdt godt 7 bestyrelsesmøder pr. LAG.

Fremmødeprocenten blandt respondenterne er høj, idet hele 80 % af respondenterne svarer, at de har deltaget i mindst $\frac{3}{4}$ af bestyrelsesmøderne, jf. tabel 7.3. Interessant er det, at hele 40 % af respondenterne har angivet, at de har deltaget i 100 % af møderne.

Tabel 7.3: LAG bestyrelsesmedlemmernes fremmødeprocent (N=447)

	Antal	%
0-49 %	9	2
50-75 %	79	18
76-99 %	179	40
100 %	180	40
Total	447	100

Opgjort på LAG type ses det, at fremmødeprocenten er mindst for de rene fiskeri LAG'er, jf. tabel 7.4.

Tabel 7.4: Fremmødeprocent opgjort på LAG type (N=447)

	0-49 %	50-75 %	76-99 %	100 %	Total
	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	13	19	32	35	100
Rene landdistrikts LAG'er	2	19	41	39	100
Integrerede land/fisk LAG'er	0	13	40	47	100

Koordinatorrespondenterne oplyser, at der har været afholdt mellem 1 og 11 bestyrelsesmøder, den tid de har været koordinator, jf. tabel 7.5. Det gennemsnitlige antal møder afholdt i denne periode er ifølge koordinatorrespondenterne knap 6 møder.

Tabel 7.5: Antal møder afholdt i LAG bestyrelsen, den tid koordinatoren har været ansat

	Antal	%
1 møde	2	4
2 møder	3	7
3 møder	4	9
4 møder	9	20
5 møder	5	11
6 møder	8	17
7 møder	4	9
8 møder	4	9
9 møder	2	4
10 møder	3	7
11 møder	2	4
Total	46	100

7.3 Sociale arrangementer

31 % af bestyrelsesrespondenterne svarer, at der er afholdt sociale arrangementer med henblik på at skabe et godt samarbejde i bestyrelsen, mens 69 % svarer, at det ikke er tilfældet, jf. tabel 7.6. For koordinatorene er tallene 35 % og 65 %.

Tabel 7.6: Er der afholdt sociale arrangementer?

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
Ja	142	31	16	35
Nej	312	69	30	65
Total	454	100	46	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Som det fremstår af tabel 7.7, er der ikke de store variationer i, hvorvidt der er afholdt sociale arrangementer fordelt på de tre LAG typer.

Tabel 7.7: Om der er afholdt sociale arrangementer opgjort på LAG type (N=454)

	Ja	Nej	Total
	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	26	74	100
Rene landdistrikts LAG'er	33	67	100
Integrerede land/fisk LAG'er	29	71	100

De sociale arrangementer har hovedsageligt bestået af, at bestyrelsen har været ude at spise, eller at der er gennemført et egentligt teambuildingsarrangement, jf. tabel 7.8. Herudover er det for kategorien 'Andet' angivet, at der har været afholdt visionsseminar, udviklingsværksted, camp, internatkursus, temamøder og julefrokost.

Tabel 7.8: Hvad har de sociale arrangementer bestået af? (N=142 for bestyrelsesrespondenter og N=16 for koordinatorrespondenter)

	B	K
	%	%
Vi har været ude at spise	42	38
Vi har gennemført et egentligt teambuildingsarrangement	42	25
Vi har været på projektbesøg	22	19
Vi har været på virksomhedsbesøg	18	6
Andet	30	63

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

For de 142 bestyrelsesrespondenter, som har svaret, at der er blevet afholdt sociale arrangementer, gælder det, at 54 bestyrelsesmedlemmer (38 %) svarer, at der er behov for flere sociale arrangementer, mens 88 bestyrelsesmedlemmer (62 %) ikke mener, der er behov for flere sociale arrangementer.

Af de 16 koordinatorrespondenter, som har deltaget i sociale arrangementer, svarer 12 (75 %), at der er behov for flere sociale arrangementer, mens 4 (25 %) svarer, at der ikke er behov for flere, jf. tabel 7.9.

Tabel 7.9: Behov for flere sociale arrangementer, hvor sådanne allerede er afholdt (N=142 for bestyrelsesrespondenter og N=16 for koordinatorrespondenter)

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
Ja	54	12	12	26
Nej	88	19	4	9
Total	142	100	16	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

For de 312 bestyrelsesrespondenter og de 30 koordinatorrespondenter, som ikke har deltaget i sociale arrangementer, gælder det, at 90 bestyrelsesrespondenter (29 %) og 10 koordinatorrespondenter (33 %) svarer, at der er behov for sociale arrangementer, jf. tabel 7.10. Henholdsvis 222 bestyrelsesrespondenter (71 %) og 20 koordinatorrespondenter (67 %) svarer, at der ikke er behov for sociale arrangementer.

Tabel 7.10: Behov for sociale arrangementer, hvor sådanne ikke har været afholdt

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
Ja	90	29	10	33
Nej	222	71	20	67
Total	312	100	30	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

7.4 Aktiviteter som LAG bestyrelsesmedlemmerne har deltaget i

Som nævnt i indledningen til denne rapport er LAG'ernes konkrete aktiviteter at fremme den lokale udvikling gennem samarbejde med frivillige kræfter i lokalsamfundet, kommunale og regionale aktører, organisationer m.v., herunder indstilling af projekter til tilskud, at deltage aktivt i den samlede udviklingsindsats i området samt iværksætte selvstændige initiativer til projekter og processer (FVM 2007a, Bilag 2, FVM 2007b, Bilag 2).

Formulering af udviklingsstrategien og stillingtagen til projekter er de aktiviteter, som flest bestyrelsesrespondenter har angivet, at de i høj grad har deltaget i, jf. 7.11. Både hvad angår udviklingsstrategi og projekter, er angivelserne på 59 %. Herefter følger aktiviteterne 'bragt viden om mulighederne hjem til mit lokalområde', hvor 37 % har angivet, at det er sket i høj grad, 'ansættelse af koordinator', som 33 % i høj grad har deltaget i og 'deltagelse i åbne arrangementer arrangeret af LAG bestyrelsen, hvor 32 % har angivet 'i høj grad'. Deltagelse i internationale netværksaktiviteter, deltagelse i nationale netværksaktiviteter og opfordring til at nye bestyrelsesmedlemmer stiller op, har de

laveste angivelser i 'i høj grad', og forholdsvis høje angivelser i 'slet ikke' på henholdsvis 87 %, 54 % og 44 %.

Tabel 7.11: Hvilke af følgende aktiviteter har du som LAG bestyrelsesmedlem deltaget i? (N=454)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Formuleret udviklingsstrate- gien	59	27	6	7	1	100
Ansæt koordinator	33	21	19	25	2	100
Taget stilling til projekter	59	13	8	18	2	100
Opfordret nye bestyrelses- medlemmer til at stille op	9	18	26	44	3	100
Deltaget i åbne arrangementer arrangeret af LAG bestyrelsen	32	28	13	25	2	100
Bragt viden om mulighederne hjem til mit lokalområde	37	41	14	7	2	100
Deltaget i nationale netværks- aktiviteter	10	16	17	54	3	100
Deltaget i internationale netværksaktiviteter	2	2	7	87	3	100

De største forskelle i besvarelserne opgjort på LAG type ses i aktiviteten 'Taget stilling til projekter', som ses i nedenstående tabel 7.12. En langt mindre andel af respondenterne i de rene fiskeri LAG'er har taget stilling til projekter, end det er tilfældet for de to andre LAG typer.

Tabel 7.12: Andel af respondenterne som har taget stilling til projekter opgjort på LAG type (N=454)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	16	13	16	48	6	100
Rene landdistrikts LAG'er	61	13	8	16	2	100
Integrerede land/fisk LAG'er	69	10	7	13	1	100

Opgjort på kommunetype gælder det naturligt, at en mindre andel af respondenterne i LAG'erne i mellemkommuner har medvirket ved ansættelsen af koordinator, idet færre jo som tidligere nævnt rent faktisk har en koordinator, jf. tabel 7.13. Ellers er forskellene mellem kommunetyper størst ved aktiviteten 'taget stilling til projekter', hvor en langt mindre andel af respondenterne i mellemkommuner har været med til dette. Hele 44 % af respondenterne i mellemkommuner angiver, at de slet ikke har taget stilling til projekter.

Tabel 7.13: Andel af respondenterne som har taget stilling til projekter opgjort på kommunetype (N=454)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Yderkommuner	62	14	6	17	2	100
Landkommuner	74	12	6	7	1	100
Mellemkommuner	18	16	19	44	3	100
Gradsoverskridende	47	9	11	30	4	100

7.5 Processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien

Alle LAG'er har skullet formulere en udviklingsplan for deres geografiske område, som relaterer til de relevante indsatsområder i landdistrikts- og fiske-riudviklingsprogrammets. Processen med udarbejdelsen af udviklingsplanerne er hovedsageligt foregået i efteråret 2007.

46 % af bestyrelsesrespondenterne angiver, at det i høj grad har været en god proces at være med til at fastlægge udviklingsstrategien, jf. tabel 7.14. Inkluderer de, som har angivet 'i nogen grad', bliver andelen 82 %. 37 % oplyser, at de øvrige medlemmer af LAG foreningen i høj grad er blevet inddraget i formuleringen af strategien. Lidt mere end halvdelen af bestyrelsesrespondenterne (57 %) oplyser, at bestyrelsesmedlemmerne i høj grad har ført an i strategiformuleringen, og lidt under halvdelen (46 %) angiver 'i høj grad' til, at koordinatoren er blevet ansat tidsnok til at kunne hjælpe med strategiformuleringen. 26 % angiver 'i mindre grad' eller 'slet ikke' på spørgsmålet om, hvorvidt koordinatoren er blevet ansat tidsnok til at kunne hjælpe med at udvikle strategien. Og 36 % angiver 'i mindre grad' eller 'slet ikke' til, at koordinatoren har ført an i strategiudviklingsprocessen. På spørgsmålet om, hvorvidt medlemmerne af bestyrelsen har haft tilstrækkelig viden til at kunne formulere strategien svarer blot 30 % (den næstlaveste angivelse under 'i høj grad'), at det i høj grad har været tilfældet. Hele 17 % svarer, at det i mindre grad eller slet ikke har været tilfældet.

Tabel 7.14: Hvordan er processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien forløbet (N=454 for bestyrelsesmedlemmer og N=46 for koordinatore)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
Det har været en god proces	B	46	36	8	2	8	100
	K	39	46	9	0	7	
De øvrige medlemmer af LAG foreningen er blevet inddraget i formuleringen af vores strategi	B	37	34	12	7	9	100
	K	37	28	30	2	2	
Vi har som bestyrelsesmedlemmer ført an i processen med at formulere vores strategi	B	57	27	7	0	8	100
	K	28	33	26	9	4	
Koordinatoren er blevet ansat tidnok til at kunne hjælpe med at udvikle vores strategi	B	46	21	11	15	8	100
	K	54	20	11	13	2	
Koordinatoren har ført an i processen med at formulere vores strategi	B	21	33	16	20	9	100
	K	33	26	17	20	4	
Bestyrelsen/koordinatoren ¹⁹ har haft tilstrækkelig viden til at kunne formulere vores strategi	B	30	44	13	4	9	100
	K	46	37	4	4	9	

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Hvad angår koordinatorrespondenterne, oplyser 39 %, at processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien i høj grad har været god. Hvis angivelserne under 'i nogen grad' regnes med, bliver tallet 85 %. 37 % angiver, at de øvrige medlemmer af foreningen i høj grad er blevet inddraget i strategiudviklingen. Næsten lige så mange, nemlig 30 %, oplyser dog, at dette er sket i mindre grad. Samme billede tegner sig på spørgsmålet om, i hvilken grad bestyrelsesmedlemmerne har ført an i processen. 28 % har angivet 'i høj grad', 33 % har angivet 'i nogen grad' og 26 % har angivet 'i mindre grad'. 54 % af koordinatorrespondenterne mener, at de i høj grad er blevet ansat tidnok til at kunne hjælpe med processen. Her angiver samlet 24 % dog 'i mindre grad' eller 'slet ikke'. Med hensyn til, om man som koordinator har haft tilstrækkelig viden til at kunne medvirke til at formulere strategien, svarer 46 %, at de i høj grad har haft tilstrækkelig viden, 37 % svarer 'i nogen grad', mens 8 % svarer 'i mindre grad' eller 'slet ikke'.

7.6 Bestyrelsens arbejdsform

Med hensyn til bestyrelsens arbejdsform, er det mest fremtrædende i besvarelsene, at blot 7 % af bestyrelsesrespondenterne og 4 % af koordinatorrespon-

¹⁹ Der har ikke været helt ens formuleringer her. For bestyrelsesrespondenter: "Vi har i bestyrelsen haft tilstrækkelig viden til at kunne formulere strategien". For koordinatorrespondenter: "Jeg har haft tilstrækkelig viden til at kunne medvirke til at formulere strategien".

denterne har svaret 'i høj grad' til, at arbejdsformen er nyskabende, jf. tabel 7.15.

Hvis man hertil lægger dem, som har svaret 'i nogen grad', bliver andelene henholdsvis 37 % og 26 %. Hele 57 % af bestyrelsesrespondenterne angiver, at arbejdsformen i mindre grad eller slet ikke er nyskabende. For koordinatorene er denne andel 70 %.

Formændene synes aktivt at sikre et godt klima i bestyrelsen, idet hele 51 % af bestyrelsesrespondenterne har angivet 'i høj grad' til dette, mens det dog kun gælder for 37 % af koordinatorrespondenterne. Sammenlægges angivelserne under 'i høj grad' og 'i nogen grad' er tallene 86 % for bestyrelsesrespondenterne og 80 % for koordinatorrespondenterne. Henholdsvis 36 % af bestyrelsesrespondenterne og 41 % af koordinatorrespondenterne har svaret 'i mindre grad' til, at formanden styrer for meget.

Tabel 7.15: Hvad er bestyrelsens arbejdsform kendetegnet ved? (N=454 for bestyrelsesmedlemmer og N=46 for koordinatore)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
Formanden styrer for meget	B	3	17	36	37	7	100
	K	2	17	41	39	0	
Formanden sikrer aktivt et godt klima i bestyrelsen	B	51	35	8	1	6	100
	K	37	43	11	7	2	
Alle styrer lige meget	B	9	39	34	12	6	100
	K	13	30	24	30	2	
Arbejdsformen er nyskabende	B	7	30	42	15	7	100
	K	4	22	37	33	4	
Der er høj grad af enighed i bestyrelsen	B	26	55	11	3	5	100
	K	28	52	11	4	4	
Koordinatoren giver indspark, som stimulerer arbejdet	B	31	43	13	6	6	100
	K	33	59	2	0	7	
Bestyrelsesmedlemmerne er også aktive ud over bestyrelses- sesmøderne	B	22	51	16	2	9	100
	K	11	54	33	2	0	
Vi arbejder for et fælles mål	B	50	37	6	1	6	100
	K	48	43	9	0	0	
Vi taler meget om den overordnede strategi	B	29	50	15	2	5	100
	K	20	46	22	9	4	

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Med hensyn til hvorvidt bestyrelsesmedlemmernes er aktive ud over bestyrelsesmøderne, svarer 22 % af bestyrelsesrespondenterne, at dette i høj grad er

tilfældet, mens blot 11 % af koordinatorrespondenterne har angivet, at dette i høj grad er tilfældet. Tillægges angivelserne under 'i nogen grad' er tallene dog henholdsvis 76 % og 65 %.

7.7 Inddragelse af foreningens medlemmer

LAG'erne er foreninger med en medlemsskare bag sig. Alle over 15 år med fast bopæl i LAG'ens geografiske område, kan blive registreret som medlemmer af foreningen (FVM 2007a og 2007b).²⁰ Der er ifølge koordinatorrespondenterne fra 33 til 330 medlemmer af LAG foreningerne, mens det gennemsnitlige antal medlemmer er 120.

Medlemmerne har valgt bestyrelsen på den årlige generalforsamling. Der synes ikke at være nogen stor inddragelse af medlemmerne ud over generalforsamlingen, idet blot 9 % af bestyrelsesrespondenterne og 4 % af koordinatorrespondenterne har svaret, at de i høj grad inddrager foreningens medlemmer. Henholdsvis 39 % af bestyrelsesrespondenterne og 50 % af koordinatorrespondenterne har dog angivet, at det sker i nogen grad. Hele 40 % af bestyrelsesrespondenterne og 42 % af koordinatorrespondenterne har angivet, at de i mindre grad eller slet ikke inddrager foreningens medlemmer, jf. tabel 7.16.

Tabel 7.16: Grad af inddragelse af foreningens medlemmer

	B		K	
	Antal	%	Antal	%
I høj grad	43	9	2	4
I nogen grad	176	39	23	50
I mindre grad	138	30	15	33
Slet ikke	44	10	4	9
Ved ikke	53	12	2	4
Total	454	100	46	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Fritekstsvarene uddyber, hvordan man har inddraget medlemmerne, jf. tabel 7.17. Det er sket i forbindelse med formelle anledninger som godkendelsen af udviklingsstrategien, ved at afholde møder (blandt andet borgermøder/stormøder) og i kraft af generalforsamlinger, som man har forsøgt at gøre ekstra interessante. Inden for det mere uformelle angiver enkelte respondenter, at man spørger medlemmer, som har specialviden inden for et område. Ellers orienteres medlemmerne via hjemmesider (blandt andet via debatforum), nyhedsbreve, e-mails med opfordring til tilbagemelding, via pjecer og via pressen. Der afholdes desuden nogle steder medlemsmøder før ansøgningsfristerne og arrangeres ekskursioner til vellykkede projekter. Herudover nævnes det, at medlemmerne inddrages i forskellige høringer, ligesom enkelte angiver, at der etableres arbejdsgruppemøder og projektgrupper med deltagelse af medlemmer.

²⁰ Medlemmer udpeget af kommunalbestyrelsen, regionsrådet og det regionale vækstfora er dog undtaget fra bopælskravet.

Opgjort på LAG type ses det, at ingen LAG typer skiller sig ud med i høj grad at have inddraget foreningens medlemmer. Det er dog de integrerede land/fisk LAG'er, hvor den højeste andel har angivet, at de 'i nogen grad' har inddraget foreningens medlemmer.

Tabel 7.17: Grad af inddragelse af foreningens medlemmer opgjort på LAG type (N=454)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	10	39	26	6	19	100
Rene landdistrikts LAG'er	10	36	32	12	11	100
Integrerede land/fisk LAG'er	9	50	26	4	12	100

Opgjort på kommunetype ses det, at det er mellemkommunerne, som i lavest grad har angivet, at de har inddraget foreningens medlemmer, jf. tabel 7.18.

Tabel 7.18: Grad af inddragelse af foreningens medlemmer opgjort på kommunetype (N=454)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Yderkommuner	17	38	26	8	11	100
Landkommuner	9	41	30	10	10	100
Mellemkommuner	4	32	35	13	15	100
Gradsoverskridende	5	39	32	9	16	100

7.8 Oplysning af befolkningen om mulighederne

De mest anvendte måder at oplyse befolkningen om mulighederne i LAG'en er gennem pressen og hjemmesiden, jf. tabel 7.19. Herefter følger deltagelse i foreningsmøder, lokalrådsmøder og landdistriktsrådsmøder. Der er god overensstemmelse mellem bestyrelsesrespondenterne og koordinatorrespondenterne angivelser.

Tabel 7.19: Hvad er der gjort for at oplyse befolkningen om mulighederne? (N=454 for bestyrelsesrespondenter og N=46 for koordinatorrespondenter)

	B	K
	%	%
Der er oprettet hjemmeside	92	93
Der er jævnligt orienteret via nyhedsbrev	43	54
Der er udarbejdet brugerrettet, trykt informationsmateriale	29	37
Der er informeret via den lokale presse	92	100
Der afholdes temaarrangementer, som befolkningen inviteres til	45	39
Der er deltaget i foreningsmøder, lokalrådsmøder, landdistriktsrådsmøder	61	76
Der er taget kontakt til øvrige organisationer i området	44	61
Andet	7	24

B=bestyrelsesrespondenter, K=koordinatorrespondenter

7.9 De overordnede mål med bestyrelsesarbejdet

Både bestyrelsesrespondenterne og koordinatorrespondenterne finder i høj grad eller i nogen grad, at de overordnede mål med bestyrelsesarbejdet er at skabe øget bosætning (henholdsvis 89 % af bestyrelsesrespondenterne og 90 % af koordinatorrespondenterne) og øget erhvervsudvikling (henholdsvis 92 % af bestyrelsesrespondenterne og 93 % af koordinatorrespondenterne). En lidt mindre andel anser natur og miljø som interessant (83 % af bestyrelsesrespondenterne og 79 % af koordinatorrespondenterne). Hvad angår udviklingen af nye teknologier og afprøvningen af dem i nye sammenhænge, er der endnu færre, som i høj grad eller i nogen grad ser det som et overordnet mål (61 % af bestyrelsesrespondenterne og 38 % af koordinatorrespondenterne, heraf har blot henholdsvis 21 % og 20 % angivet, at de i høj grad ser det som et mål).

Med hensyn til de mere bløde mål som at skabe øget opmærksomhed om landdistrikts- og/eller kystområdespørgsmål, forbedre samarbejdet mellem aktører og at skabe innovative løsninger, anser en høj andel af både bestyrelses- og koordinatorrespondenter, at dette i høj grad eller i nogen grad regnes som overordnede mål. Andelene af bestyrelsesrespondenterne og koordinatorrespondenterne, som har svaret, at de i høj grad eller i nogen grad anser det som et mål, er på mellem 88 % og 91 %.

Hvad angår bestyrelsens måde at gribe arbejdet an på, ses det, at angivelserne i 'i høj grad' falder drastisk. På spørgsmålet om, hvorvidt man ser det at støtte mange, men små projekter som et overordnet mål, angiver 75 % af bestyrelsesrespondenterne, at de i nogen grad eller i mindre grad ser det som et overordnet mål, mens de tilsvarende tal for koordinatoren er 78 %. På samme måde svarer 83 % af bestyrelsesrespondenterne, at de i nogen grad eller i mindre grad ser det som et overordnet mål at støtte få, men store projekter. På spørgsmålet om, om man ser det som et overordnet mål, at bestyrelsen selv formulerer og igangsætter rammeprojekter, er der opnået de højeste angivelser i felterne 'i mindre grad' og 'slet ikke' i hele tabel 7.20. Det er således et mindretal af bestyrelsesmedlemmer og koordinatoren, som i høj grad eller i nogen grad ser dette som måden at gribe arbejdet an på. Dette kan enten være udtryk for, at man på grund af det tidlige tidspunkt endnu ikke er begyndt at overveje selvstændige projektinitiativer fra bestyrelsens side, men det kan også betyde, at man slet ikke har planer om at gøre det. Også det overordnede mål om at opnå indsigt i landdistriktsudvikling og/eller kystområdeudvikling i andre lande, synes at være prioriteret lavt blandt både bestyrelsesrespondenter og koordinatoren. Det prioriteres dog lidt højere af koordinatorrespondenterne end bestyrelsesrespondenterne. Den lave prioritering kan dog også være udtryk for, at der er tale om en opstartsperiode.

Tabel 7.20: Hvad ser du som de overordnede mål med LAG bestyrelsesarbejdet? (N=453 for bestyrelsesmedlemmer og N=44 for koordinatore)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
At skabe øget bosætning på landet/i kystområdet	B	63	26	8	1	1	100
	K	53	37	9	0	0	
At skabe øget erhvervsudvikling på landet/i kystområdet	B	62	30	6	1	1	100
	K	70	23	7	0	0	
At forbedre natur og miljø	B	44	39	15	1	1	100
	K	36	43	20	0	0	
At udvikle nye teknologier og afprøve dem i nye sammenhænge	B	21	40	34	3	1	100
	K	20	18	52	5	5	
At skabe opmærksomhed om landdistrikts- og/eller kystområdespørgsmål	B	61	29	8	0	1	100
	K	59	32	9	0	0	
At forbedre samarbejdet mellem aktører indenfor landdistriktsudvikling- og/eller kystområdeudvikling	B	47	38	13	1	1	100
	K	61	32	2	2	2	
At skabe innovative løsninger af landdistrikts- og/eller kystområdespørgsmål	B	51	38	9	0	2	100
	K	43	45	7	2	2	
At støtte mange, men små projekter, så alle tilgodeses	B	18	42	33	5	2	100
	K	9	48	30	7	7	
At støtte få, men store projekter	B	10	49	34	6	2	100
	K	9	48	32	5	7	
At bestyrelsen selv formulerer og igangsætter rammeprojekter	B	9	28	43	17	2	100
	K	7	30	52	7	5	
At opnå indsigt i landdistriktsudvikling og/eller kystområdeudvikling i andre lande	B	12	26	40	20	3	100
	K	14	41	30	11	5	

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Opgjort på LAG type ses det af tabel 7.21 og 7.22 nedenfor, at respondenterne i de rene fiskeri LAG'er i højere grad ser det som et mål at skabe øget erhvervsudvikling end øget bosætning. Hele 29 % af respondenterne fra de rene fiskeri LAG'er har angivet, at de 'i mindre grad' ser skabelse af øget bosætning som et mål. Respondenterne fra de integrerede land/fisk LAG'er har de højeste angivelser i 'i høj grad' inden for begge indsatsområderne.

Tabel 7.21: Angivelserne inden for 'At skabe øget bosætning på landet/i kystområdet' opgjort på LAG type (N=453)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	39	26	29	6	0	100
Rene landdistrikts LAG'er	64	26	8	1	1	100
Integrerede land/fisk LAG'er	70	27	3	0	0	100

Tabel 7.22: Angivelserne inden for 'At skabe øget erhvervsudvikling på landet/i kystområdet' opgjort på LAG type (N=453)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	61	29	6	3	0	100
Rene landdistrikts LAG'er	57	34	6	1	1	100
Integrerede land/fisk LAG'er	78	17	4	0	0	100

Opgjort på kommunetype ses det i tabel 7.23, at det er respondenterne fra yderkommuner, der med den højeste andel har svaret 'i høj grad' til, at øget bosætning er et indsatsområde. Herefter følger, respondenterne fra landkommunerne, og derefter de gradsoverskridende (som indeholder flest land- og yderkommuner) og til sidst mellemkommunerne. Det samme billede tegner sig, hvad angår erhvervsudvikling i tabel 7.24 nedenfor. Når indsatsområdet er natur og miljø, ændrer billedet sig imidlertid, som det ses af tabel 7.25, således at det er mellemkommunerne, som har den højeste angivelse i 'i høj grad'.

Tabel 7.23: Angivelserne inden for 'At skabe øget bosætning på landet/i kystområdet' opgjort på kommunetype (N=453)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Yderkommuner	82	14	3	0	1	100
Landkommuner	66	29	4	0	1	100
Mellemkommuner	38	35	22	4	0	100
Gradsoverskridende	51	28	18	4	0	100

Tabel 7.24: Angivelserne inden for 'At skabe øget erhvervsudvikling på landet/i kystområdet' opgjort på kommunetype (N=453)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Yderkommuner	78	20	1	0	1	100
Landkommuner	61	32	6	0	1	100
Mellemkommuner	44	41	10	3	1	100
Gradsoverskridende	58	32	9	2	0	100

Tabel 7.25: Angivelserne inden for 'At forbedre natur og miljø' opgjort på kommunetype (N=453)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Yderkommuner	43	35	22	0	1	100
Landkommuner	41	42	15	1	1	100
Mellemkommuner	53	38	9	0	0	100
Gradsoverskridende	47	37	12	2	2	100

7.10 Målgruppen for LAG foreningens arbejde

Målgruppen for LAG foreningens arbejde fremstår klart at være landbefolkningen, idet henholdsvis 80 % af bestyrelsesrespondenterne og 89 % af koordinatorrespondenterne angiver, at dette i høj grad er tilfældet, jf. tabel 7.26. Blot 8 % af bestyrelsesrespondenterne og 7 % af koordinatorrespondenterne angiver, at bybefolkningen i høj grad anses som målgruppe. Lokalt foreningsliv anses af 66 % af bestyrelsesmedlemmerne og 89 % af koordinatorrespondenterne for i høj grad at være målgruppe. Herefter følger selvstændige virksomheder, hvor 31 % af bestyrelsesmedlemmerne og 43 % af koordinatorrespondenterne anser dem for i høj grad at være målgruppe. Kommune, enkeltpersoner og den tidligere omtalte gruppering 'bybefolkningen' har færrest angivelser i 'i høj grad' og er samtidig de grupperinger, som har de højeste angivelser i 'i mindre grad'.

Tabel 7.26: Hvem ser du som målgruppe for LAG foreningens arbejde? (N=453 for bestyrelsesmedlemmer og N=43 for koordinatører)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
Enkeltpersoner	B	20	38	34	7	1	100
	K	23	47	26	5	0	100
Selvstændige virksomheder	B	31	48	18	2	1	100
	K	43	55	2	0	0	100
Lokalt foreningsliv	B	66	31	2	0	1	100
	K	89	9	2	0	0	100
Kommunen	B	13	32	39	15	1	100
	K	27	23	48	2	0	100
Bybefolkningen	B	8	28	43	19	2	100
	K	7	23	48	23	0	100
Landbefolkningen	B	80	17	1	0	1	100
	K	89	7	2	0	2	100

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

7.11 Resultaterne indtil nu

Den første periode siden LAG'ernes oprettelse ved generalforsamlingerne i forsommeren 2007 er blandt andet gået med udarbejdelsen af udviklingsstrategier. 94 % af bestyrelsesrespondenterne og 94 % af koordinatorrespondenterne angiver, at man i høj grad eller i nogen grad har fået lavet en god strategi, heraf har bestyrelsesrespondenterne en noget højere angivelse under 'i høj grad' end koordinatorrespondenterne, jf. tabel 7.27. Når det kommer til, om man har opnået forståelse for tilskudsregler og egen strategi i praksis, findes de største andele af besvarelserne i feltet 'i nogen grad', hvor 51 % af bestyrelsesrespondenterne og 68 % af koordinatorrespondenterne har markeret deres svar.

De højeste angivelser under 'slet ikke' (25 % for bestyrelsesrespondenterne og 20 % for koordinatorrespondenterne) findes i rækken vedrørende, om man har fået støttet nogle gode projekter, hvilket er naturligt, da LAG foreningerne først skal op at køre. Da 62 % af både bestyrelses- og koordinatorrespondenter har angivet, at de i høj grad eller i nogen grad har støttet nogle gode projekter, synes der dog at være ved at komme gang i projekter i en del LAG'er på tidspunktet for spørgeskemaets gennemførelse i sommeren 2008.

Forholdsvis høje andele af bestyrelsesrespondenterne og koordinatorrespondenterne har angivet, at de i høj grad eller i nogen grad har fået opbygget et godt internt samarbejde i bestyrelsen, har fået opbygget en god og velfungerende hjemmeside og har informeret godt om deres arbejde i pressen. Med hensyn til angivelserne af i hvilken grad man har opbygget et godt forhold til medlemmerne af LAG foreningen, samt har fået opbygget gode eksterne samarbejdsrelationer, falder den største del af angivelserne i felterne 'i nogen grad' eller i 'i mindre grad'.

Opgjort på LAG type ses det i tabel 7.28, at opbygningen af et godt internt samarbejde i bestyrelsen halter en lille smule efter i de rene fiskeri LAG'er. Det samme gælder opbygningen af en god og velfungerende hjemmeside i tabel 7.29, informeringen om arbejdet i pressen i tabel 7.30 og opbygningen af gode eksterne samarbejdsrelationer, hvilket fremgår af tabel 7.31.

Tabel 7.27: Hvordan vil du beskrive resultaterne indtil nu? (N=453 for bestyrelsesmedlemmer og N=44 for koordinatore)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
Vi har lavet en god strategi	B	66	28	2	0	3	100
	K	47	47	5	0	2	
Vi har opnået forståelse for tilskudsregler og vores egen strategi i praksis.	B	26	51	13	3	6	100
	K	18	68	11	0	2	
Vi har fået støttet nogle gode projekter	B	36	26	8	25	5	100
	K	32	30	14	20	5	
Vi har fået opbygget et godt internt samarbejde i bestyrel- sen	B	49	36	9	2	5	100
	K	39	45	14	0	2	
Vi har fået opbygget et godt forhold til medlemmerne af LAG foreningen.	B	17	42	27	6	9	100
	K	5	50	41	0	5	
Vi har opbygget en god og veludbygget hjemmeside.	B	32	43	15	4	6	100
	K	32	57	5	5	2	
Vi har informeret godt om vores arbejde i pressen	B	29	48	17	1	4	100
	K	39	43	11	5	2	
Vi har fået opbygget gode eksterne samarbejdsrelationer	B	11	45	26	4	14	100
	K	20	45	27	2	5	

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Tabel 7.28: Opbygget et godt internt samarbejde i bestyrelsen opgjort på LAG type (N=453)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	35	35	19	3	6	100
Rene landdistrikts LAG'er	50	35	9	2	5	100
Integrerede land/fisk LAG'er	48	41	6	1	3	100

Tabel 7.29: Opbygget en god og veludbygget hjemmeside opgjort på LAG type (N=453)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	16	35	13	16	19	100
Rene landdistrikts LAG'er	34	44	16	2	4	100
Integrerede land/fisk LAG'er	30	44	15	4	6	100

Tabel 7.30: Informeret godt om arbejdet i pressen opgjort på LAG type (N=453)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	3	45	32	3	16	100
Rene landdistrikts LAG'er	33	45	17	1	4	100
Integrerede land/fisk LAG'er	24	61	14		1	100

Tabel 7.31: Opbygget gode eksterne samarbejdsrelationer opgjort på LAG type (N=453).

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
	%	%	%	%	%	%
Rene fiskeri LAG'er	0	35	42	3	19	100
Rene landdistrikts LAG'er	12	44	26	5	13	100
Integrerede land/fisk LAG'er	10	53	20	2	15	100

Opgjort på kommunetype er det gældende, at mellemkommunerne på stort set alle områder ikke er kommet så langt som de øvrige kommunetyper.

7.12 Sammenfatning

Emnet for dette kapitel har været LAG bestyrelsesmedlemmernes aktiviteter. Det er vist, at der er anvendt mange timer på bestyrelsesarbejdet fra bestyrelsesrespondenternes side, de mindste tidsangivelser ses for de rene fiskeri LAG'er. Samlet set har der været meget høje fremmødeprocenter blandt bestyrelsesrespondenterne, igen er de dog en anelse lavere for de rene fiskeri LAG'er, som typisk også omfatter større geografiske områder end de rene landdistrikts LAG'er. Der er afholdt sociale arrangementer i lidt over $\frac{1}{3}$ af LAG'erne, og der synes ikke blandt bestyrelsesrespondenterne at være noget udtalt ønske om flere af denne type aktiviteter. Behovet er dog lidt større ifølge koordinatorrespondenterne.

Formulering af udviklingsstrategien og stillingtagen til projekter er de aktiviteter, som flest bestyrelsesrespondenter har angivet, at de i høj grad har deltaget i. Igen skiller de rene fiskeri LAG'er sig ud, idet et mindretal af disse var nået så langt på tidspunktet for spørgeskemaets besvarelse, at de har været med til dette. Det samme gælder respondenterne for mellemkommunerne.

Processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien beskrives af mange af bestyrelsesrespondenterne og lidt færre koordinatorrespondenter som i høj grad eller i nogen grad en god proces. Der ses en tendens til, at bestyrelsesrespondenterne i højere grad end koordinatorrespondenterne mener, at det er bestyrelsesmedlemmerne, som har ført an i processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien. Samtidig mener flere koordinatorrespondenter end bestyrelsesrespondenter, at koordinatoren har ført an i processen med formuleringen af strategien.

LAG bestyrelsernes arbejdsform synes i meget lille grad at være nyskabende. Formændene medvirker aktivt til at skabe et godt klima i bestyrelsen. Bestyrelsesrespondenterne deltager i nogen grad i aktiviteter ud over bestyrelsesmøderne. Angivelserne af dette er lavere for koordinatorrespondenterne end for bestyrelsesrespondenterne.

Der synes ikke at være nogen stor inddragelse af LAG foreningernes medlemmer, og store dele af både bestyrelses- og koordinatorrespondenter angiver, at de inddrages i mindre grad eller slet ikke. Opgjort på kommunetyper, er det mellemkommuner, som i lavest grad har angivet, at de har inddraget foreningens medlemmer. Med hensyn til oplysning af den øvrige befolkning om mulighederne i LAG'en, sker det mest via LAG'ens hjemmeside eller via pressen.

Bosætning og erhvervsudvikling er de højest prioriterede mål med bestyrelsesarbejdet, mens udviklingen af natur og miljø er lidt lavere prioriteret. Også de mere bløde mål som at skabe øget opmærksomhed om landdistrikts- og kystområdespørgsmål, forbedre samarbejdet mellem aktører osv. anses af mange som mål. I forhold til bestyrelsens måde at gribe arbejdet an på er der lave angivelser af, at bestyrelsen skal støtte mange, men små projekter. Det samme gælder at støtte få, men store projekter samt at bestyrelsen selv formulerer og igangsætter ramme projekter. Der er desuden lave angivelser af, at indsigt i landdistriktsudvikling og/kystområdeudvikling i andre lande skulle være et mål. Opgjort på LAG type, ses det, at en større andel af de rene fiskeri LAG'er ser erhvervsudvikling frem for bosætning som et mål. Opgjort på kommunetype er bosætning højest prioriteret i yderkommuner, herefter landkommuner, gradsoverskridende kommuner og til sidst mellemkommuner. Hvad angår erhvervsudvikling ses det samme. Når indsatsområdet er natur og miljø ændres billedet imidlertid, således at det her er mellemkommunerne, som har de højeste angivelser i 'i høj grad'.

Målgruppen for LAG foreningens arbejde er hovedsageligt markeret som værende lokalt foreningsliv og landbefolkningen. Herefter følger selvstændige virksomheder og enkeltpersoner.

Hvad angår resultaterne indtil tidspunktet for spørgeskemaets gennemførelse, mener mange bestyrelsesrespondenter, at man har fået lavet en god strategi, angivelserne for koordinatorrespondenterne er lidt lavere i 'i høj grad', men sammenlægges 'i høj grad' og 'i nogen grad' er andelen lige store for de to grupperinger. Omkring $\frac{2}{3}$ af bestyrelsesrespondenterne angiver, at de i høj grad eller i nogen grad har fået støttet nogle gode projekter. Henholdsvis $\frac{1}{4}$ af bestyrelsesrespondenterne og $\frac{1}{5}$ af koordinatorrespondenterne angiver dog, at det slet ikke er tilfældet. Forholdsvis høje andele af både bestyrelses- og koordinatorrespondenter mener, at man i høj grad eller i nogen grad har fået opbygget et godt forhold i bestyrelsen. Med hensyn til opbygningen af forholdet til medlemmerne og opbygningen af gode eksterne samarbejdsrelationer, er der færre, som ser dette resultat opfyldt. De rene fiskeri LAG'er har lavere angivelser i deres beskrivelse af resultater inden for opbygningen af samarbej-

det i bestyrelsen, en god og veludbygget hjemmeside, information i pressen og eksterne samarbejdsrelationer.

I det næste kapitel uddybes LAG'ernes samarbejdsrelationer i forhold til kommunen, regionen og FE/Netværkscentret.

8 LAG bestyrelsernes samarbejdsrelationer

8.1 Samarbejde med kommunen/kommunerne

Kommunerne var en central aktør i forbindelse med afholdelsen af informationsmøder og generalforsamlinger i foråret 2007. På spørgsmålet om på hvilke måder LAG'en har samarbejdet med kommunen, angiver 23 % af bestyrelsesrespondenterne og 28 % af koordinatorrespondenterne, at kommunen/kommunerne i høj grad har stillet sekretariatsbistand til rådighed for LAG'en, jf. tabel 8.1. Sammenlagt med angivelserne i 'i nogen grad' er andelene henholdsvis 47 % og 45 %. Svarene indikerer desuden, at kommunerne i høj eller i nogen grad har ydet rådgivning, idet 50 % af bestyrelsesrespondenterne og 48 % af koordinatorrespondenterne angiver dette, hvoraf dog kun 16 % af bestyrelsesrespondenterne angiver, at det sket i høj grad, mens det for koordinatorrespondenterne tilfælde er 24 %. 17 % af bestyrelsesrespondenterne angiver, at der er afholdt møder med kommunen/kommunerne og sammenlagt med de, som har angivet 'i nogen grad' er andelen 56 %. De samme tal for koordinatorrespondenterne er 37 % og 72 %.

Med hensyn til kommunens engagement i forbindelse med ydelse af tilskud til aflønning af koordinatoren, angiver blot 23 % af bestyrelsesrespondenterne, at det er sket i høj grad eller i nogen grad. Hele 48 % angiver, at det slet ikke er sket. For koordinatorrespondenterne er de tilsvarende tal 35 % og 65 %. Der synes ikke at være nogen udpræget tendens til, at særligt mange kommuner har givet tilskud til projekter, hvilket selvfølgelig også skal ses i forhold til, at ikke mange projekter var blevet behandlet på tidspunktet for besvarelsen af spørgeskemaet.

På spørgsmålet om, hvordan henholdsvis bestyrelsesmedlemmer og koordinatore vil beskrive samarbejdet med kommunen, har 43 % af bestyrelsesrespondenterne og 58 % af koordinatorrespondenterne svaret, at det i høj grad har været et godt samarbejde, jf. tabel 8.2. Sammenlagt med besvarelserne i 'i nogen grad' er andelene henholdsvis 73 % og 89 %. Der er altså forholdsvis mange, som beskriver samarbejdet med kommunen/kommunerne som positivt sammenlignet med, at der ikke har været noget særligt udbredt samarbejde, jævnfør ovenfor. Noget tyder altså på, at der til trods for manglende konkrete samarbejdsområder alligevel er et positivt syn på kommunens rolle over for LAG'en fra både bestyrelses- og koordinatorrespondenter, og at der således eksisterer en god basis for at udvide samarbejdet i de kommende år.

Tabel 8.1: På hvilke måder har I samarbejdet med kommunen/kommunerne? (N=454 for bestyrelsesmedlemmer og N=46 for koordinatore)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
Kommunen/kommunerne har stillet sekretariatsbistand til rådighed	B	23	24	21	25	7	100
	K	28	17	11	43	0	
Kommunen/kommunerne har ydet rådgivning	B	16	34	30	13	7	100
	K	24	24	30	17	4	
Der er afholdt møder med kommunen/kommunerne	B	17	39	26	9	10	100
	K	37	35	20	4	4	
Kommunen/kommunerne giver tilskud til aflønning af koordinator	B	12	11	15	48	15	100
	K	26	9	0	65	0	
Kommunen/kommunerne har givet tilskud til projekter	B	10	14	18	37	20	100
	K	20	11	17	48	4	

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Kommunen har ifølge tabel 8.2 ikke været dominerende i det samarbejde og de samarbejdsrelationer, som har været, idet hele 54 % af bestyrelsesrespondenterne og 67 % af koordinatorrespondenterne har angivet 'slet ikke' til dette. Sammenlagt med angivelserne i 'i mindre grad' kommer andelen, som har svaret, at kommunen/kommunerne i mindre grad eller slet ikke har domineret samarbejdet helt op på 81 % og 91 %. Det hedder sig som nævnt i Rådets forordning, at myndighedsrepræsentanterne ikke må udgøre mere end 50 % af LAG bestyrelserne, og i de danske landdistrikts- og fiskeriudviklingsprogrammer er dette krav strammet op til, at de ikke må udgøre mere end 30 % for ikke at komme til at dominere arbejdet. Som tidligere vist udgør de offentlige repræsentanter kun 14,5 % af bestyrelsesrespondenterne, hvorfor de altså ikke dominerer internt i bestyrelserne. De høje angivelser på henholdsvis 81 % og 91 % af, at kommunen/kommunerne ikke har domineret samarbejdet, indikerer, at der heller ikke har været dominans eller kraftig påvirkning fra kommunens side eksternt.

De næste to rækker vedrørende, hvorvidt LAG bestyrelsen har domineret samarbejdet og hvorvidt samarbejdet er opstået på LAG bestyrelsens initiativ, viser, at LAG bestyrelsen i højere grad end kommunen har domineret samarbejdet, og at besvarelserne hælder mod, at LAG bestyrelsen i høj grad eller i nogen grad har været initiativtager til samarbejde.

Tabel 8.2: Hvordan vil du beskrive samarbejdet med kommunen/kommunerne (N=454 for bestyrelsesmedlemmer og N=46 for koordinatore)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
Det har været et godt samarbejde	B	43	30	13	3	11	100
	K	58	31	7	2	2	
Kommunen/kommunerne har domineret samarbejdet	B	1	7	27	54	12	100
	K	0	7	24	67	2	
LAG bestyrelsen har domineret samarbejdet	B	20	32	18	16	14	100
	K	22	22	22	26	9	
Samarbejdet er opstået på LAG bestyrelsens initiativ	B	19	37	16	11	18	100
	K	22	30	22	15	11	

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

8.1.1 Fritekstsvær

En nærmere gennemgang af de lidt over 150 fritekstsvær fra bestyrelsesrespondenterne med yderligere kommentarer til, hvordan man har samarbejdet med kommunen, og hvordan man vil beskrive samarbejdet med kommunen, viser, at et flertal af disse respondenter er positive i deres kommentarer. Det er tydeligt, at samarbejdet har været størst i opstartsfasen, hvor kommunerne mange steder har været initiativtager til indkaldelsen til informationsmøder og generalforsamlinger om LAG'ernes dannelse. En respondent skriver således om samarbejdet, at det har været: *"Forbilledligt. Måske i høj grad på grund af en meget engageret kommunal medarbejder, som støttede starten af forløbet"*. Der er dog klare forskelle på, hvordan samarbejdet har fundet sted. En respondent skriver som et eksempel på en minimalistisk måde at definere samarbejde: *"Eftersom der er kommunale embedsmænd i LAG gruppen, giver det sig selv, at der er et samarbejde"*. En anden respondent udtrykker betydningen af politisk opbakning, idet vedkommende skriver: *"Vi har fået stor opbakning af kommunen og byrådet, og det betyder meget, at man har politisk opbakning"*. En tredje siger om samarbejdets nødvendighed, at det har været et *"Meget konstruktivt samarbejde, der har været helt uundværligt"*. Desuden skriver en respondent, at *"Kommunen var meget aktiv omkring etablering af LAG'en og har for 2008 ydet et tilskud på 400.000, som LAG'en frit kan råde over. De er generelt meget positivt indstillet, også de to bestyrelsesmedlemmer udpeget af byrådet"*.

De mere negative tilkendegivelser om samarbejdet med kommunen lyder blandt andet: *"Man taber lysten og interessen til frivilligt arbejde"*. En anden skriver: *"Det er slet ikke gået op for kommunen, hvilke muligheder de har i at samspille med LAG. Fx supplering af driftsmidler/koordinator og medfinansiering"*. En tredje respondent skriver: *"Kommunen er meget lidt fleksibel med hensyn til småydelse som fx lokale udlån. En vis imødekommenhed var ønske-*

lig, set i lyset af, hvilket arbejde LAG udfører (gratis!) for kommunen". En respondent understreger desuden, at det afhænger af, hvor i forvaltningen man henvender sig og skriver: "Kommunen er ikke én størrelse. Der er forskel på behandlingen alt efter hvem, der tales med. Det har taget lidt tid at få nøglepersoner i kommunalforvaltningen til at forstå, at LAG'en er en selvstændig aktør i forhold til kommunen".

Der er også tilkendegivelser af, at man fra LAG's side ikke ønsker samarbejde med kommunen. To eksempler på dette lyder: *"Formanden og enkeltmedlemmer ser ikke målet som et samarbejde mellem det offentlige (kommunen) og andre foreninger. Kommunen skulle helst ikke være med, er direkte udtrykt", "Der er fra bestyrelsens side lagt vægt på, at LAG'en ikke er kommunal".*

Økonomisk set vidner bestyrelsesrespondenternes fritekstsvar om, at samarbejdet har udmøntet sig fra slet intet kommunalt tilskud til LAG'en, over 25.000 kroner i tilskud, til 2 millioner i tilskud i én LAG.

Koordinatorernes omkring 40 fritekstsvar vedrørende samarbejdet peger ligeledes i flere retninger, selvom de fleste er positive i deres beskrivelse af samarbejdet med kommunen. Én koordinatorrespondent beskriver situationen med fysisk at sidde i den kommunale forvaltning: *"Der er både fordele og ulemper, men jeg synes i dette tilfælde, og indtil videre, at fordelene så langt opvejer ulemperne. Kommunen har på ingen måde forsøgt at "sætte sig på" LAG'en, der er et meget fint samarbejde og stor samarbejdsvilje på begge sider. Det fungerer rigtig godt, og vi får en meget bedre synergi i den lokale udvikling ved at have så tæt et koordineret samarbejde. Helt sikkert".* En anden beskriver det mindre positivt, men med udviklingspotentialer: *"Man kan godt få det indtryk, at landdistriktsudvikling er outsourcet fra kommunen til LAG'en. Når koordinator sidder i kommunen på halv tid, og det viser sig, at det er vanskeligt at løse LAG opgaverne på den tid, der er afsat til dette, så er det meget personafhængigt om koordinators chef accepterer dette. Hvis dette ikke accepteres, kan man godt føle, at udvikling af landdistrikter ikke er specielt prioriteret. Personligt føler jeg, at LAG arbejdet er et særdeles attraktivt aktiv for kommunens arbejde. Det burde kommunen kunne se og erkende og bakke op; eksempelvis ved at bevilge den anden halvtidsstilling som kommunal landdistriktskoordinator".* En tredje påpeger den dobbelthed, der ligger i både at samarbejde og holde en vis afstand på samme tid: *"Det er altid en balancegang at bede kommunen om penge til medfinansiering og samtidig bede dem "blande sig udenom" hvad pengene skal gå til".*

8.2 Samarbejde med regionen

Tabel 8.3 viser, at samarbejdet med regionen ikke har været særligt udpræget. Der har været afholdt møder med regionen, hvilket hovedsageligt fremgår af koordinatorrespondenternes besvarelser, hvor 26 % har angivet, at det er sket i høj grad og 33 % har angivet, at det er sket i nogen grad. Bestyrelsesrespon-

denternes angivelser af dette er nede på henholdsvis 6 % og 16 %. Ellers er angivelserne af, hvorvidt regionen i mindre grad eller slet ikke har stillet sekretariatsbistand til rådighed, helt oppe på 80 % for bestyrelsesrespondenterne og 92 % for koordinatorrespondenterne. Med hensyn til om regionen har ydet rådgivning, er de tilsvarende angivelser 67 % for bestyrelsesrespondenterne og 73 % for koordinatorrespondenterne. På linje med kommunerne har regionerne ikke i nævneværdig grad givet tilskud til projekter, idet 68 % af bestyrelsesrespondenterne og 78 % af koordinatorrespondenterne har angivet, at det er sket i mindre grad eller slet ikke.

Tabel 8.3: På hvilke måder har I samarbejdet med regionen? (N=453 for bestyrelsesmedlemmer og N=46 for koordinatore)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
Regionen har stillet sekretariatsbistand til rådighed	B	1	3	10	70	16	100
	K	4	2	16	76	2	
Regionen har ydet rådgivning	B	2	15	20	47	16	100
	K	7	13	43	30	7	
Der er afholdt møder med regionen	B	6	16	21	36	20	100
	K	26	33	20	20	2	
Regionen har givet tilskud til projekter	B	1	6	9	59	25	100
	K	4	15	4	74	2	

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Hvis samarbejdet opgøres på de enkelte regioner, ses det, at det har været størst i region Sjælland, Region Midtjylland, Region Syddanmark og de regionsoverskridende LAG'er. Der er dog stadig ikke tale om store angivelser af samarbejde. De største kan ses inden for rådgivning og afholdelse af møder, som er vist i de to nedenstående tabeller 8.4 og 8.5.

Tabel 8.4: Samarbejde i form af rådgivning opgjort på den region, LAG'en hører hjemme i for bestyrelsesrespondenter (N=453)

	På hvilken måde har I samarbejdet med regionen? Regionen har ydet rådgivning					Total
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	
	%	%	%	%	%	%
Sjælland (1085)	3	14	20	51	13	100
Hovedstaden (1084)	0	7	7	53	33	100
Syddanmark (1083)	1	13	15	54	17	100
Midtjylland (1082)	5	27	33	22	13	100
Nordjylland (1081)	0	5	12	64	19	100
Regionsoverskridende	3	14	17	45	21	100

Tabel 8.5: Samarbejde i form af afholdelse af møder med regionen opgjort på den region, LAG'en hører hjemme i for bestyrelsesrespondenter (N=453)

	Der er afholdt møder med regionen					Total
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	
	%	%	%	%	%	%
Sjælland (1085)	11	20	20	33	16	100
Hovedstaden (1084)	0	13	13	20	53	100
Syddanmark (1083)	5	13	18	46	19	100
Midtjylland (1082)	9	24	27	23	18	100
Nordjylland (1081)	0	7	22	49	22	100
Regionsoverskridende	7	21	24	24	24	100

Opgjort ud fra formændenes angivelser ses det, at formandsrespondenterne har højere angivelser af, at der har fundet samarbejde sted med regionen end de øvrige bestyrelsesrespondenter. Dette gælder eksempelvis for, hvorvidt der er afholdt møder med regionen, hvilket fremgår af nedenstående tabel 8.6.

Tabel 8.6: Formændenes angivelser af, at der er afholdt møder med regionen opgjort på den region, LAG'en hører hjemme i (N=42)

	På hvilken måde har I samarbejdet med regionen? Der er afholdt møder med regionen				Total
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	
	%	%	%	%	%
Sjælland (1085)	40	20	0	40	100
Hovedstaden (1084)	0	100	0	0	100
Syddanmark (1083)	16	11	26	47	100
Midtjylland (1082)	40	30	30	0	100
Nordjylland (1081)	0	0	60	40	100
Regionsoverskridende	100	0	0	0	100

Med hensyn til samarbejdets kvalitet, angiver 10 % af bestyrelsesrespondenterne, at samarbejdet i høj grad har været godt, mens det gælder for 30 % af koordinatorerne, jf. tabel 8.7. Sammenlagt med angivelserne i 'i nogen grad' er tallene henholdsvis 33 % og 69 %. Tabellen viser, at LAG'en i højere grad end regionen har domineret samarbejdet. Der er dog rigtig mange, som har angivet 'i mindre grad', 'slet ikke' eller 'ved ikke' på spørgsmålene om, hvem der har domineret samarbejdet, og hvem som har taget initiativ. Dette kunne afspejle, at der reelt ikke har været noget egentligt samarbejde, som tabel 8.3 også indikerede. Koordinatorerne synes at have højere kendskab til forholdet til regionen, idet færre koordinatorrespondenter end bestyrelsesrespondenter har svaret 'ved ikke' i deres beskrivelse af samarbejdet.

Tabel 8.7: Hvordan vil du beskrive samarbejdet med regionen? (N=453 for bestyrelsesmedlemmer og N=44 for koordinatore for første linje, herefter N=45)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
Det har været et godt samarbejde	B	10	23	17	20	30	100
	K	30	39	16	7	9	
Regionen har domineret samarbejdet	B	1	3	13	56	28	100
	K	7	7	22	53	11	
LAG bestyrelsen har domineret samarbejdet	B	9	13	15	33	30	100
	K	2	13	27	40	18	
Samarbejdet er opstået på LAG bestyrelsens initiativ	B	8	16	16	26	34	100
	K	4	20	33	20	22	

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

Det er, som det fremgår af tabel 8.8, meget tydeligt, at formændene har en højere angivelse af, at der har været et godt samarbejde med regionen, end det er tilfældet for de samlede bestyrelsesrespondenter.

Tabel 8.8: Formændenes angivelser af at det har været et godt samarbejde opgjort på den region LAG'en hører hjemme i (N=42)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
Sjælland (1085)	40	20	20	0	20	100
Hovedstaden (1084)	0	100	0	0	0	100
Syddanmark (1083)	16	37	5	26	16	100
Midtjylland (1082)	30	70	0	0	0	100
Nordjylland (1081)	0	40	40	20	0	100
Regionsoverskridende	50	50	0	0	0	100

8.2.1 Fritekstsvar

Der er omkring 120 fritekstsvare fra bestyrelsesrespondenterne om, hvordan man har samarbejdet med regionen, og hvordan man vil beskrive samarbejdet. De fleste af fritekstsvarene beskriver samarbejdet med regionen ved, at regionen har en repræsentant i bestyrelsen. *"Vi har en dygtig repræsentant i LAG'en fra regionen"*, påpeger en respondent.

Der er dog også en del svar, som vidner om, at der er flere steder, regionsrepræsentanterne ikke deltager i bestyrelsesmøderne. *"Vi har i praksis ikke mærket deres eksistens"* skriver en respondent. En anden skriver, at *"Regionen har glimret ved sit fravær i møderne. Ej heller generalforsamling har man mødt op til eller sendt afbud til"*. Endnu mere skarpt skriver en respondent: *"Regionen er ikke eksisterende"*. En anden skriver: *"Regionen har for travlt med deres nye sygehus, desværre"*.

Der er desuden svar, der indikerer, at man nogle steder har et positivt samarbejde med regionen. *"Regionen har givet tilskud til udarbejdelsen af udviklingsstrategien og til information om strategien"*, skriver en respondent. En anden understreger, at *"Regionen skal have stor ros for opbakning og bistand. Vi har ikke holdt møder, men det er fordi, vi ikke har fundet behov"*. En tredje respondent beskriver et forholdsvis veludbygget regionssamarbejde på følgende måde: *"Regionen afholder jævnlige møder for LAG formænd. Med lidt større mellemrum afholdes møder, hvor også de regionsudpegede bestyrelsesmedlemmer deltager. Der er oprettet et forum for de regionsudpegede bestyrelsesmedlemmer. Der er afholdt en konference"*. En anden illustration af et veludbygget regionssamarbejde lyder: *"LAG'en har været/er repræsenteret i udvalgsarbejde i regionen. Der er en aktiv regionsrepræsentant i LAG'en. Der er mulighed for hjælp og rådgivning. Der afholdes jævnlige møder i hele regionen med øvrige LAG repræsentanter"*. Et sidste eksempel vidner om, at LAG'en og regionens vækstforum har prøvet kræfterne af over for hinanden: *"Der har været grænsekamp mellem vækstforum og LAG vedrørende koordinering og ansvar for landdistriktsudvikling"*, skriver respondenterne.

En respondent understreger desuden, at koordinatoren og formanden muligvis har mere samarbejde med regionen, end hvad der er tilfældet for de øvrige bestyrelsesmedlemmer. Enkelte koordinators frittekstsvar vidner om, at dette er tilfældet. *"Regionen har dannet et netværk for koordinører, som vi bruger. Derudover har der været et positivt samarbejde med administrationen i forbindelse med udviklingsstrategien. Regionens repræsentant i bestyrelsen er meget aktiv"*, skriver en koordinator. En anden konstaterer: *"Regionen har været meget aktiv i forbindelse med LAG'ernes tilblivelse i regionen. De har igangsat møder og udsender materiale, som LAG'erne også får andre steder fra – lidt af en dobbelt indsats"*.

Der er dog også for koordinatorrespondenterne en del, som ikke beskriver samarbejdet som særligt udbygget rent konkret. *"Regionen er meget positivt indstillet og yder støtte, dog mest moralsk"*, skriver en koordinator. En anden påpeger, at *"Regionen har ikke udpeget en repræsentant, her syv måneder efter den stiftende generalforsamling"*.

8.3 Forholdet til FødevarerErhverv/Netværkscentret

Tabel 8.9 viser, at koordinatorrespondenterne har et mere udbygget forhold til FødevarerErhverv/Netværkscentret end bestyrelsesrespondenterne, til dels fordi bestyrelsesrespondenterne ikke benytter sig af rådgivning derfra i særlig stort omfang. Blot 7 % af bestyrelsesrespondenterne benytter sig i høj grad af rådgivningen, mens tallet i regnet angivelserne i 'i nogen grad' er 33 %. For koordinatorrespondenterne angiver 59 %, at de i høj grad benytter sig af rådgivningen, mens andelen i regnet angivelserne i 'i nogen grad' når helt op på 95 %.

Koordinatorrespondenterne finder for 76 % vedkommende, at FE/Netværkscentret i høj grad altid står til rådighed med rådgivning og støtte og for 59 % vedkommende, at de i høj grad laver relevante møder og seminarer. Hvis hertil lægges angivelserne i 'i nogen grad' bliver andelen 97 % og 91 %. Der synes ligeledes at være tilfredshed med nyhedsbrevene, som udsendes fra FE/Netværkscentret, idet 48 % har angivet, at de i høj grad er relevante, mens 45 % har angivet, at de i nogen grad er det. På spørgsmålet om, om de har en velfungerende og informativ hjemmeside, ses et skift, idet blot 16 % af koordinatorrespondenterne angiver, at det i høj grad er tilfældet, 57 % angiver, at det i nogen grad er tilfældet og 25 % angiver, at det i mindre grad er tilfældet. Herudover er det eneste sted, hvor koordinatorrespondenterne udtrykker utilfredshed under spørgsmålet om, hvorvidt FE/Netværkscentret udsteder for mange regler og styrer, idet 30 % angiver, at det sker i høj grad, mens 48 % angiver, at det sker i nogen grad. Koordinatorrespondenterne svarer desuden for 55 % vedkommende, at der i høj grad er brug for ekspertviden i forhold til FE/Netværkscentret, mens andelen sammenlagt med angivelserne i 'i nogen grad' er 78 %.

Også bestyrelsesrespondenterne finder for 47 % vedkommende, at der i høj grad er brug for ekspertviden i forhold til FE/Netværkscentret, mens tallet i regnet angivelserne i 'i nogen grad' er 68 %. Herudover har bestyrelsesrespondenterne nogle forholdsvis lave angivelser i feltet 'i høj grad', når de beskriver deres forhold til FE/Netværkscentret. Angivelserne under 'ved ikke' er næsten hele vejen igennem lige så høje som angivelserne i 'i høj grad'. Det synes således som om, at kendskabet til FE/Netværkscentret ikke er særligt stort.

Tabel 8.9: Hvordan vil du beskrive forholdet til FE/Netværkscentret (N=453 for bestyrelsesmedlemmer og N=42 for koordinatore for første linje, herefter N=44)

		I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Total
		%	%	%	%	%	%
De står altid til rådighed med rådgivning og støtte	B	30	32	7	0	30	100
	K	76	21	0	2	0	
De laver relevante møder og seminarer	B	19	42	10	2	28	100
	K	59	32	9	0	0	
De har en velfungerende og informativ hjemmeside	B	22	43	9	1	25	100
	K	16	57	25	2	0	
De udsender relevante nyheds- breve	B	21	42	13	1	24	100
	K	48	45	7	0	0	
De udsteder for mange regler og styrer	B	28	32	15	4	22	100
	K	30	48	23	0	0	
Der er brug for ekspertviden (en koordinator) til det daglige arbejde i forhold til Direktoratet for Fødevarer- hverv/Netværkscentret	B	47	21	10	3	18	100
	K	55	23	14	5	5	
Jeg benytter mig af deres rådgivning	B	7	26	28	26	12	100
	K	59	36	2	2	0	

B=Bestyrelsesrespondenter, K=Koordinatorrespondenter

8.3.1 Fritekstsvar

Der er indkommet omkring 75 fritekstsvare fra bestyrelsesrespondenter vedrørende forholdet til FødevarerErhverv/Netværkscentret. Flere angiver, at det hovedsageligt er formand og koordinator, som har kontakten til FE/Netværkscentret. Ellers synes en forholdsvis stor del af svarene at være relativt negative over for regelsystemet og administrationen bagved ordningen, som beskrives som bureaukratisk. En respondent skriver om FE/Netværkscentret: *"Direktoratet er for restriktiv og kontrollerende. Hænger sig i alt for mange småting og paragraffer. Burde også være mere afklaret, da vi lagde fra land"*. En anden påpeger: *"Jeg føler, at DFFE er ved at sætte sig for meget på LAG'en, og det virker begrænsende på initiativer og arbejde – vi tør ikke selv foretage os noget, uden at vi har spurgt i DFFE. Det skaber ikke den dynamik og selvstændige råderum, som man gerne ville skabe. LAG'en er blevet DFFE's forlængede arm"*. Nogle respondenter frygter, at folk afholder sig fra at søge, da det kan forekomme besværligt. En skriver: *"Ansøgningerne virker for omstændelige. Det afholder måske "de rigtige" fra at søge"*. En respondent opfordrer desuden til, at man giver større mulighed for at eksperimentere. *"Hvad med at slippe tøjlerne lidt og lade det frie initiativ råde. Lad ildsjæle få mulighed for at eksperimentere uden at stille krav om resultater. Det kan godt være, der kommer mange vildskud. Men bare få projekter, der er virkelig*

nyskabende, kan reformere den måde, vi er og tænker på”, skriver vedkommende.

Der er dog også positive tilkendegivelser af forholdet til FE/Netværkscentret. En skriver, at *”Det har været lærerigt at have dem med på sidelinjen under opstart og formulering af vores udviklingsstrategi”*. En anden understreger, at det har været *”Hurtig og god sagsbehandling, når vi har haft behovet. Men nogle af reglerne er (selv for erfarne paragrafryttere som mig) rimeligt svære at gennemskue”*. En tredje skriver: *”Jeg har det indtryk, at de vil være os behjælpelige med alt, hvad vi beder dem om, inden for de begrænsede økonomiske muligheder vi har sammen”*. Endelig skriver en bestyrelsesrespondent, at *”Netværkscentret har sat fokus på, at de vil være til rådighed – og prøver at leve op til denne målsætning – jeg synes de lykkes godt. De melder åbent ud, at de prøver – at form og indhold også er nyt for dem – og at vi gerne må komme med input – de tager også imod – det styrker deres troværdighed”*.

Der stilles fra en bestyrelsesrespondent forslag om, at FE/Netværkscentret deltager i bestyrelsesmøder engang imellem, så man kan få spørgsmål afklaret løbende. Enkelte angiver dog også, at dette allerede har været tilfældet.

Koordinatorrespondenterne har givet omkring 20 fritekstsvar. Også her synes der både at være negative og positive opfattelser af forholdet til FE/Netværkscentret, selvom en stor del dog giver udtryk for frustrationer over de mange regler. En skriver: *”Det er ikke et netværkscenter, men en forvaltningsmyndighed. Derfor kan jeg heller ikke bruge dem til støtte/rådgivning, men alene til at opklare forvaltningsmæssige spørgsmål”*. En anden koordinator skriver: *”Jeg har en fornemmelse af, at de fleste regler kommer fra EU og ikke direktoratet. Uanset hvad er resultatet, at bestyrelsernes selvstændighed, som jo er hele pointen med at oprette en LAG, ikke altid respekteres. Her tænker jeg eksempelvis på detaljeformulering af deres vedtægter”*. En tredje understreger meget positivt: *”LAG’en har haft et særdeles godt samarbejde med DFFE. Landdistriktsprogrammet er nyt – også for DFFE, og de gør et seriøst og kompetent stykke arbejde med hensyn til at råde og vejlede”*.

8.4 Sammenfatning

LAG bestyrelsernes samarbejdsrelationer har været forskellige alt efter om talen falder på kommunen, regionen eller FødevarerErhverv/Netværkscentret. Hvad angår samarbejdet med kommunerne viser besvarelserne, at koordinato-
rerne har højere angivelser af, at samarbejde ’i høj grad’ har fundet sted, end det er tilfældet for bestyrelsesrespondenterne. Dette er meget naturligt, da det er koordinato-
rerne, som har skullet lave det konkrete arbejde i forbindelse med samarbejdet. Samarbejdet har mest taget form af, at der er afholdt møder med kommunen, og kommunerne har stillet sekretariatsbistand til rådighed. Langt mindre udbredt er det, at kommunerne har givet tilskud til aflønning af koordinato-
r og til projekter. Til trods for høje tilkendegivelser af manglende konkrete

samarbejdsområder, er der alligevel et positivt syn på kommunens rolle over for LAG'en fra en stor del af både bestyrelses- og koordinatorrespondenterne.

Samarbejdet med regionen har ikke været særligt udbredt. Hvis det opgøres på regioner ses det, at det har været størst i region Sjælland, region Midtjylland og region Syddanmark. Hvis der udelukkende ses på formændenes angivelser stiger andelen af samarbejde. Dette stemmer overens med, at den samlede andel af bestyrelsesrespondenter, som har angivet 'ved ikke' i deres beskrivelse af samarbejdet, er større end koordinatorernes. Det synes således som om, at bedømmelsen af samarbejdet med regionen med fordel kan foretages ud fra formænd og koordinators angivelser. Den mest anvendte beskrivelse af samarbejdet består i, at regionen er repræsenteret i bestyrelsen. Der er dog eksempler på, at regionsrepræsentanter endnu ikke på tidspunktet for spørgeskemaets gennemførelse har deltaget i bestyrelsesmøderne.

Forholdet til FødevarerErhverv/Netværkscentret varierer mellem koordinator- og bestyrelsesrespondenter. Koordinatorrespondenterne har således et mere udbygget forhold, end det er tilfældet for bestyrelsesrespondenterne, hvor kendskabet ikke synes særligt stort. En meget lille andel af bestyrelsesrespondenterne benytter sig af rådgivning fra FE/Netværkscentret. En forholdsvis stor del af koordinatorrespondenterne finder, at FE/Netværkscentret i høj grad står til rådighed med rådgivning og støtte. Den laveste angivelse af koordinatorrespondenternes tilfredshed er at finde i forhold til hjemmesiden, som kun en lille del af koordinatorrespondenterne i høj grad finder velfungerende og informativ. Fritekstsvarene vedrørende forholdet til FE/Netværkscentret vidner om, at en stor del af dem, der har udfyldt disse, finder regelsystemet bureaukratisk og frustrerende. Det gælder både for bestyrelses- og koordinatorrespondenter. Der er dog også en del tilkendegivelser af tilfredshed med FE/Netværkscentret blandt besvarelsene.

Efter i kapitel fem, seks, syv og otte at have gennemgået de beskrivende resultater fra spørgeskemaerne vil næste kapitel dreje sig om yderligere at illustrere de gennemgåede emner ved at kaste nogle afsluttende teoretiske blik ind over analysen.

9 Forskellige teoretiske blikke lagt ind over analysen

I dette kapitel vil vi holde dele af besvarelsene, som er fremlagt i kapitel fem, seks, syv og otte op imod de teorier af relevans for LAG'er, som blev præsenteret i kapitel tre, samtidig med at enkelte yderligere tabeller vil blive vist. Der er som nævnt ikke tale om egentlig testning af teorierne men snarere en præsentation af, hvilke dele af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen som afspejler elementer fra de forskellige teorier. Der er tale om et opsummerende kapitel, hvoraf dele senere vil blive forsøgt videre analyseret i videnskabelige artikler.

9.1 Et partnerskabsteoretisk blik

Med hensyn til dette første emne lød spørgsmålene formuleret i kapitel fire:

- *I hvilken udstrækning tyder den indhentede empiri på, at bestyrelsesmedlemmerne og de bagvedliggende moderorganisationer har forpligtet sig til LAG partnerskaberne?*
- *Vil bestyrelsesmedlemmerne gennemtrumfe ting, som er godt for baglandet (legitimitet), eller vil man tage en ønsket helhedsbetragtning (identitet)? Er der optræk til skabelse af fælles identitet eller er man mere fokuseret på at repræsentere baglandet?*
- *Hvordan ser det ud med ledelsen af LAG partnerskaberne?*

9.1.1 Forpligtelse²¹

Det første teoriafledte spørgsmål vedrører forpligtelse. Forpligtelsen til LAG bestyrelserne er blandt andet relevant i forhold til at vurdere LAG partnerskabernes styrke og overlevelseskraft. De bestyrelsesrespondenter, som har angivet, at de var medlemmer på tidspunktet for spørgeskemaets gennemførelse, fordeler sig med følgende andele på de fire socioøkonomiske grupperinger i LAG bestyrelserne:

- Myndigheder: 14,5 %
- Virksomheder og erhvervsorganisationer: 24,0 %
- Lokale foreninger: 34,5 %
- Lokale borgere: 27,0 %

Der er dermed afsat medlemmer fra de ønskede sider/partnere i LAG bestyrelserne. Da der har været begrænsninger på, hvor mange der måtte være repræsenteret i bestyrelsen fra de fire grupper, kan tallene ikke umiddelbart anvendes

²¹ I dette afsnit er tabellerne kun opgjort ud fra respondenter, som stadig var aktive bestyrelsesmedlemmer på tidspunktet for gennemførelsen af spørgeskemaet.

til at vurdere gruppernes forpligtelse til LAG partnerskaberne. Blandt andet må der ifølge bekendtgørelserne maksimalt være 30 % offentlig repræsentation i bestyrelserne. Som angivet ovenfor, er der stadig langt op til grænsen på 30 % offentlig repræsentation.

Hvis man måler forpligtelsen på arbejdsindsats/arbejdstimer, så har de offentlige også her forpligtet sig mindst. Således ser vi for eksempel, at en markant større andel af respondenterne fra denne gruppe har brugt under 50 timer på arbejdet i LAG bestyrelsen i den tid, de har deltaget, jf. tabel 9.1. Ud over at de offentlige repræsentanter udgør den mindste af de fire socioøkonomiske grupper antalsmæssigt, synes repræsentanterne for denne gruppe altså heller ikke at dominere arbejdet i bestyrelsen tidsmæssigt.

Interessant er det desuden, at respondenterne fra virksomhedsgruppen lægger omtrent lige så store andele af deres tid i bestyrelsesarbejdet, som det er tilfældet for foreningsgruppen og gruppen af lokale borgere.

Tabel 9.1: Timer anvendt på arbejdet i LAG bestyrelsen for de af de nuværende bestyrelsesrespondenter som er indtrådt i 2007 opgjort på gruppe.

	Hvor mange timer har du indtil videre brugt på arbejdet i LAG bestyrelsen?							Total
	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-100	> 100	
	%	%	%	%	%	%	%	%
Offentlige myndigheder (N=53)	6	8	21	17	19	21	9	100
Virksomheder og erhvervsorganisationer (N=90)	0	2	14	13	24	28	18	100
Lokale foreninger (N=125)	0	6	10	16	15	28	24	100
Lokale borgere (N=90)	1	1	21	13	14	23	26	100
Total (N=358)	1	4	16	15	18	26	21	100

Ud over tidsforbruget kan forpligtelsen måles ved de enkelte gruppers fremmøde. Fremmødeprocenten er lavest for gruppen af offentlige respondenter, mens den er højest for gruppen af lokale foreninger og lokale borgere, jf. tabel 9.2. Gruppen af virksomheder og erhvervsorganisationer har dog også et højt fremmøde. Dette både forklarer det lavere tidsforbrug for myndighedsgruppen, men er også yderligere dokumentation for, at myndighedsgruppen ikke dominerer partnerskabet i forhold til tilstedeværelse og anvendt tid.

Tabel 9.2: Fremmøde blandt nuværende medlemmer opgjort på gruppe.

	Fremmødeintervaller				Total
	0-49 %	50-75 %	76-99 %	100 %	
	%	%	%	%	%
Offentlige myndigheder (N=59)	8	32	42	17	100
Virksomheder og erhvervsorganisationer (N=103)	0	16	48	37	100
Lokale foreninger (N=148)	3	11	36	49	100
Lokale borgere (N=113)	0	18	35	48	100
Total (N=423)	2	17	39	41	100

En anden måde at teste forpligtelse på kan være ved at se, hvilke grupper der er blevet valgt til at besidde de forskellige poster i bestyrelsen, herunder specielt hvem som har fået formandsposten. Nedenstående tabel 9.3 viser meget tydeligt, at formandsposten ikke indehaves af respondenterne fra den offentlige gruppe. Det er først og fremmest grupperne lokale foreninger og lokale borgere, som holder formandsposten i bestyrelserne. Når det kommer til næstformandsposten deles denne jævnt mellem virksomhedsgruppen, gruppen af lokale foreninger og gruppen af lokale borgere. Kassererposten varetages hovedsageligt af virksomhedsgruppen og gruppen af lokale borgere, mens sekretærposten findes inden for virksomhedsgruppen, foreningsgruppen og borgergruppen.

Tabel 9.3: Antal respondenter inden for hver gruppe på de forskellige bestyrelsesposter for nuværende medlemmer (N=429)

	Hvad er din aktuelle rolle i bestyrelsen?					
	For- mand	Næst- for- mand	Kasse- rer	Sekre- tær	Best.- medlem	Total
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Offentlige myndigheder	1	1	0	0	60	62
Virksomheder og erhvervsorganisationer	7	15	11	5	65	103
Lokale foreninger	20	15	7	8	98	148
Lokale borgere	15	13	11	7	70	116
	43	44	29	20	293	429

9.1.2 Repræsentation af specifikke organisationer, foreninger over for individuel repræsentation

Det andet teoriafledte spørgsmål vedrører repræsentation af specifikke organisationers interesser og bagvedliggende legitimitet over for mere individuel repræsentation, eller nærmere bestemt hvordan det ser ud med partnerskabernes legitimitet og identitet. Her er det først og fremmest relevant at fastslå, om respondenterne helt konkret anser sig som værende til stede i partnerskabet som enkeltindivider eller som repræsentanter for organisationer og lignende. Dette kan først og fremmest ses ud fra hvor mange, der angiver, at de repræsenterer en specifik organisation/forening/virksomhed/myndighed i LAG bestyrelsen. Nedenstående tabel 9.4 viser, at det som tidligere nævnt gælder for 61 % af bestyrelsesrespondenterne.

Tabel 9.4: Andelen af medlemmer som repræsenterer en specifik organisation/-forening/virksomhed/myndighed

	Antal	%
Mener ikke de repræsenterer en specifik organisation...	176	39
Mener de repræsenterer en specifik organisation...	278	61
Total	454	100

Der er imidlertid også respondenter blandt de 61 %, som er mindre klare i deres angivelser af at repræsentere én specifik organisation. De angiver således i det uddybende fritekstsvar, at de repræsenterer flere forskellige organisationer inden for samme kategori eller at de rent faktisk kunne passe ind i alle de fire socioøkonomiske grupper, eksempelvis som lokalrådsformand, som landmand, som formand for en turistforening og kommunalbestyrelsesmedlem, hvilket en respondent angiver.

At der er tale om et mudret billede, når det handler om repræsentation af specifikke organisationer eller ej, kan også ses ud fra, hvor stor en andel fra den socioøkonomiske gruppe 'lokale borgere', som angiver, at de mener de repræsenterer en specifik organisation, jf. tabel 9.5. Det gælder for cirka ¼ af disse respondenter. Fritekstsvarene vidner om, at de fleste af disse føler tilknytning til lokalt foreningsliv, men der er også nogle enkelte eksempler på, at respondenter føler de repræsenterer byrådet, en brancheforening eller lignende.

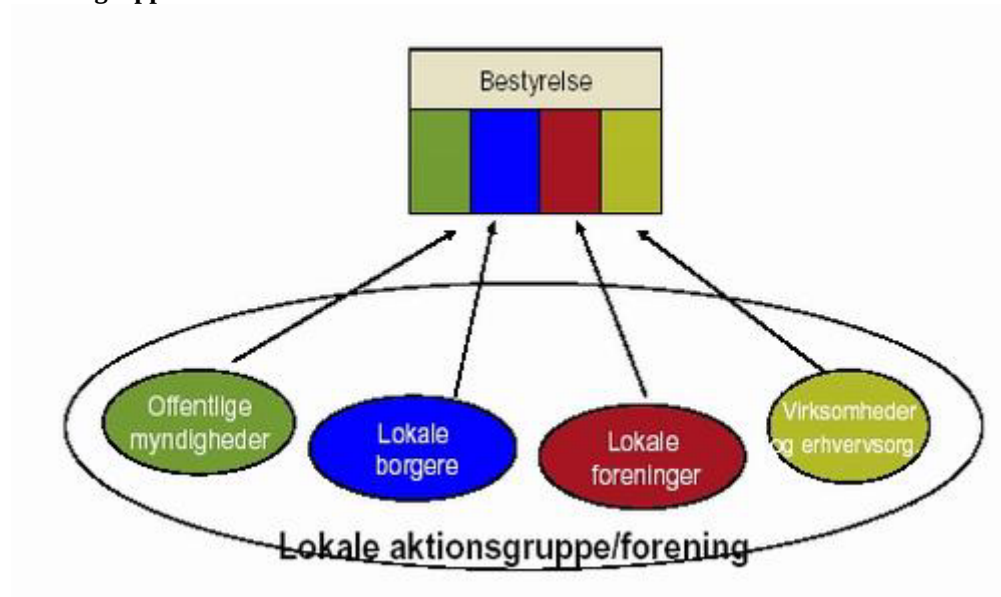
Tabel 9.5: Andel fra den socioøkonomiske gruppe 'lokale borgere', som mener de repræsenterer en specifik organisation/forening/virksomhed/myndighed

	Ja	Nej	Total
Antal	32	91	123
%	26	74	100

For repræsentanter for offentlige myndigheder, der angiver at repræsentere en specifik organisation, bliver dette i langt mindre grad modsagt af frittekstsvarerne.

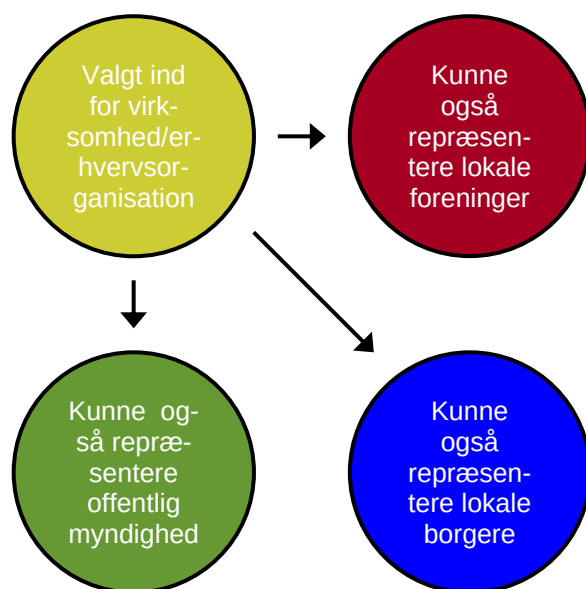
Nedenstående figur 9.1 viser, hvordan ministeriet har valgt at illustrere LAG partnerskabernes sammensætning. De fire socioøkonomiske grupper er repræsenteret i partnerskabet og de fastholder ifølge illustrationen så at sige deres "farve", når de indtræder i partnerskabet. Resultaterne ovenfor med det mudrede billede antyder, at illustrationen ikke afspejler virkeligheden, idet bestyrelsesmedlemmerne godt nok for en stor del angiver, at de repræsenterer bestemte bagvedliggende organisationer, men samtidig trækker lidt i land, når de skal navngive én specifik organisation.

Figur 9.1: Ministeriets illustration af sammensætningen af partnerskabet i de lokale aktionsgrupper

Der er således flere eksempler på, at et LAG bestyrelsesmedlem er valgt ind for én gruppe (én farve i illustrationen ovenfor), men faktisk ligeså godt kunne repræsentere en eller flere af de øvrige farver, jf. figur 9.2.

Figur 9.2: Flertydig repræsentation.

Sammenlignet med Finland og den måde, det finske ministerium for Landbrug og Skovbrug overvåger sammensætningen af LAG bestyrelserne, er der klare forskelle (Thuesen, 2008). I Finland er det ikke muligt at repræsentere gruppen 'lokale borgere' og samtidig være bestyrelsesmedlem i eksempelvis et forsamlingshus eller en lokal borgerforening. Det har heller ikke været muligt at repræsentere 'lokale foreninger', hvis man gennem sit job havde en offentlig myndighedsposition. Dette har betydet, at finske LAG bestyrelsesmedlemmer har repræsenteret forskellige socioøkonomiske grupper på forskellige tidspunkter for at få billedet til at gå op. De forholdsvis strenge regler betyder, at alle er sikret repræsentation i bestyrelsen, og at ingen enkeltgruppe kan kuppe den årlige generalforsamling. Det betyder dog også, at det kan være svært at få pulsespillet til at gå op.

Hvorvidt det er den danske eller den finske måde at administrere tilstedeværelsen af de socioøkonomiske grupper på, som er den mest fordelagtige, er svært at sige. På den ene side sikrer man måske en større grad af inklusion i de finske LAG'er, idet svage socioøkonomiske grupper ikke kan blive ekskluderet. På den anden side kan man hævde, at man opretholder nogle skillelinjer, som er kunstige, idet mange - som *hele mennesker* - *har* mange kasketter på.

En måde at undersøge, om bestyrelsesmedlemmerne sidder i bestyrelserne for at varetage baglandets interesser, kan være at tjekke, hvem de forskellige grupper i høj grad anser for at være målgruppe for arbejdet. Det fremgår af tabel 9.6 nedenfor, at det i overvejende grad er det lokale foreningsliv, som i høj grad anses for målgruppe, efterfulgt af selvstændige virksomheder. Det er imidlertid interessant, om end det ikke i udpræget grad er tydeligt, at offentlige myndigheder er den gruppe, som har de højeste angivelser af, at kommunen i høj grad er en målgruppe. Samtidig er gruppen af virksomheder og erhvervsorganisationer den, som har de højeste angivelser af, at selvstændige virksomheder i høj grad er målgruppe. Gruppen lokale foreninger ligger desuden højt (men dog ikke højest) i forhold til at angive, at lokalt foreningsliv i høj grad er en målgruppe. Og gruppen af lokale borgere har de højeste angivelser af, at enkeltpersoner i høj grad er en målgruppe. Interessant er det desuden, at der inden for gruppen af lokale foreninger kun er få, som anser virksomheder for i høj grad at være målgruppe. Dette kunne skyldes, at respondenterne fra gruppen lokale foreninger er i konkurrence med denne gruppe om midlerne.

Tabel 9.6: Hvem bestyrelsesrespondenterne "i høj grad" anser for at være målgruppen for LAG foreningen fordelt på, hvilken gruppe man er valgt ind for. N=453

	Hvem ser du som målgruppe for LAG foreningens arbejde?			
	Kommunen	Selvstændige virksomheder	Lokalt foreningsliv	Enkeltpersoner
	%	%	%	%
Offentlige myndigheder	16	26	55	7
Virksomheder og erhvervsorganisationer	15	50	67	21
Lokale foreninger	13	19	67	21
Lokale borgere	10	31	69	24

Generelt synes der i fritekstsvarene at være et bredt ønske om at være med til at skabe lokal udvikling og at engagere sig i udviklingen af samfundet, altså en tendens der peger på en helhedsorientering. En skriver om, at vedkommende *skyldte* at træde ind i bestyrelsen, en anden om vigtigheden af, at man *engagerer sig* i sit lokalområde. En tredje skriver, at det er for at *løfte synet på landdistrikter* op på et mere globalt tænkende plan. En fjerde skriver, at det skyldes *pligt*, mens en femte benævner det *aktivt ansvar* for udviklingen lokalt. Et eksempel fra kapitel seks på helhedsorienteringen var desuden respondenterne, som ud fra en identitetsbetragtning angav: *"Jeg mener ikke, vi repræsenterer en bestemt ø. Men bør varetage øernes interesser og på bedste og mest loyale vis varetage og arbejde for den strategi, vi har valgt/er nået til enighed om"*.

9.1.3 Kollaborativ ledelse

Hvordan ser det ud med ledelsen af LAG partnerskaberne?

Partnerskaber er kendetegnet ved en form for kollaborativ eller samarbejdende ledelse. Udfordringen ved kollaborativ ledelse er at samle forskellige grupperinger med hver deres bestemte mål om fælles målsætninger. For at vurdere om dette er lykkedes, er det relevant at se på, hvad forskellige grupperinger anser for at være målene med samarbejdet, og hvordan arbejdsformen i bestyrelserne vurderes. Med hensyn til det første, har vi i tabel 7.20 til tabel 7.25 indikationer af, at der generelt set er enighed om målene, men at der er forskelle at spore mellem bestyrelsesrespondenter og koordinatore og mellem de forskellige LAG typer og kommunetyper.

Forskelle mellem bestyrelsesrespondenter og koordinatore ligger i, at de er motiveret af forskellige ting i forhold til deres indtrædelse og ansættelse i LAG'en. Bestyrelsesrespondenterne er motiveret af at kunne arbejde med at udvikle deres lokalområder, at kunne arbejde med landdistrikts- og eller kystområdespørgsmål generelt og at kunne påvirke på et strukturelt niveau. Hvis der derimod ses på koordinatorene, er årsagerne til, at de har valgt at tage jobbet som koordinator snarere for at skabe kontakter, for at lære noget eller for at arbejde med landdistrikts- og eller kystområdespørgsmål generelt.

Det er desuden kendetegnende imellem de forskellige LAG typer, at respondenterne for fiskeri LAG'erne skiller sig ud, idet en større andel af disse angiver, at de i høj grad er gået ind i LAG'en for at arbejde med udvikling af deres branche og for at påvirke på et strukturelt niveau. De ser samtidig i højere grad end de øvrige LAG typer erhvervsudvikling som et mål.

Opdelt på kommunetyper er det respondenterne fra yderkommuner, som i højest grad ser bosætning og erhvervsudvikling som mål, herefter følger landkommunerne, de gradsoverskridende (som indeholder flest land- og yderkommuner) og til sidst mellemkommunerne. Hvad angår forbedring af natur og miljø ser mellemkommunerne i højest grad, at dette er et mål.

Der er ikke lavet opgørelser af divergerende mål inden for enkelt LAG'er. Ovenstående peger på, at det snarere er mellem forskellige LAG typer og kommunetyper, at forskellene i mål er størst. Det kunne være interessant at forfølge svarene yderligere ned på enkelt LAG niveau for yderligere at teste, om der er divergerende bevæggrunde for engagement og divergerende mål med arbejdet i de enkelte LAG bestyrelser til trods for den fælles udviklingsstrategi.

Udover at skabe enighed om fælles mål kan en udfordring i samarbejdende ledelse i partnerskaber også være at skabe tillid parterne imellem. I spørgeskemaet er der derfor spurgt ind til, hvorvidt der er afholdt sociale arrangementer med henblik på at skabe et godt samarbejde i bestyrelsen. Det svarer cirka $\frac{1}{3}$ af både bestyrelses- og koordinatorrespondenter bekræftende på. En noget større andel af koordinatorrespondenter end bestyrelsesrespondenter mener, at der er behov for yderligere sociale arrangementer, hvor de er blevet afholdt, mens en blot lidt større andel af koordinatorrespondenter end bestyrelsesrespondenter mener, der er dette behov, hvor der ikke har været afholdt sociale arrangementer.

Der er desuden i spørgeskemaet blevet spurgt direkte til bestyrelsens arbejdsform, som forekommer at være meget traditionel. Der er således kun en meget lille del af både bestyrelses- og koordinatorrespondenterne, som anser arbejdsformen for at være nyskabende. Hele 57 % af bestyrelsesrespondenterne og 70 % af koordinatorrespondenterne angiver, at arbejdsformen i mindre grad eller slet ikke er nyskabende.

9.2 Et elitedemokratisk blik

Med hensyn til dette andet emne lød spørgsmålene formuleret i kapitel fire:

- *Hvem er det, som sidder i LAG bestyrelserne?*
- *Er det eliter og subeliter, som er repræsenteret, og bibeholder de deres uafhængighed, det vil sige promoverer de andet end bare elitære tiltag?*
- *Hvad er mulighederne for, at folk fra den brede offentlighed kan blive en del af eliterne (offentlighedens cirkulation)?*

9.2.1 Kan LAG'erne benævnes eliter/subeliter?

Som præsenteret i kapitel seks er det ikke den gennemsnitlige landdistriktsbefolkning, som sidder i LAG bestyrelserne, hvad angår alder, køn, uddannelsesniveau og hovederhverv. Vi har vist, at bestyrelsesrespondenternes gennemsnitsalder er 53 år, andelen af kvinder er ca. $\frac{1}{3}$, uddannelsesniveauet er meget højt med en andel på 27 % som har gennemgået en lang videregående uddannelse, og andelen af selvstændige er meget høj med 34 %. Opdelt på køn ses det, at inden for gruppen af kvinder, har den højeste andel en lang videregående

de uddannelse, mens den højeste andel inden for gruppen af mænd har en mellemlang videregående uddannelse. Resultaterne viser, at vi med bestyrelsesrespondenterne har at gøre med et meget lille udsnit af landdistriktsbefolkningen. Ikke mindst hvad angår uddannelsesbaggrund, kan bestyrelsesrespondenterne med en vis rimelighed benævnes eliter/subeliter, som, hvis de er i indbyrdes konkurrence, kan opfattes som værende til gavn for demokratiet.

Hvis man ser på uddannelsesfordelingen inden for de fire socioøkonomiske grupper, ses det, at virksomheder og erhvervsorganisationer har den laveste andel med en mellemlang og lang videregående uddannelse. Ellers er der ikke store forskelle, og det kan bemærkes, at inden for gruppen af lokale borgere findes den største andel, 33 %, med en lang videregående uddannelse. Den nogenlunde lige uddannelsesfordeling kan tages som en indikation af, at de fire grupper stort set er lige konkurrencedygtige i forhold til at få deres budskaber formidlet eller interesser varetaget i bestyrelsen.

Tabel 9.7: Uddannelsesbaggrund fordelt på socioøkonomisk gruppe (N=454).

Uddannelse	Folke- skole	Gym- nasial	Erhvervs/ lærlinge/ kontor	Kort videre- gående	Mellemlang videre- gående	Lang videre- gående	Total
	%	%	%	%	%	%	%
Myndighe- der	5	5	18	6	40	26	100
Virksomhe- der og erhvervsor- ganisationer	8	5	27	13	23	25	100
Lokale foreninger	6	3	11	15	40	25	100
Lokale borgere	11	3	14	10	30	33	100
Total	7	4	17	12	33	27	100

Etzioni-Halevys teori om eliter og subelitters relative autonomi går som beskrevet ud på, at tilstedeværelsen af eliter og subeliter, som opererer i indbyrdes konkurrence, er det, der er med til at sikre demokratiet. Det er ud fra besvarelsene svært at konkludere i forhold til, om bestyrelsesrespondenterne opererer i indbyrdes konkurrence og fastholder deres autonomi. At så stor en andel som 61 % angiver, at de repræsenterer en specifik organisation (til trods for det mudrede billede beskrevet tidligere), peger dog i retning af, at der kan være tale om relativ autonomi bestyrelsesmedlemmerne imellem. Men en af ideerne med partnerskabsorganiseringen er jo netop, at man skal arbejde sammen om fælles mål, og det kunne indikere, at konkurrencen ikke opretholdes. Des mere man arbejder for en fælles sag, des mere må det forventes, at den interne konkurrence og den relative autonomi svækkes.

9.2.2 Offentlighedens cirkulation

Offentlighedens mulighed for at blive en del af eliterne, også benævnt offentlighedens cirkulation, er central i Etzioni-Halevys teori. Efter at de danske

LAG bestyrelser i den nye programperiode er blevet omdannet til foreninger med årlige generalforsamlinger, er bestyrelsesmedlemmerne nu på valg hvert andet år. Alle over 18 år, som er bosiddende i LAG'ens geografiske område, har mulighed for at stille op til bestyrelsen, med deraf følgende offentlighedens cirkulation. Besvarelsene antyder, at cirkulationen ikke har været stor det første år, idet kun 6 % af respondenterne i undersøgelsen har angivet, at de er fratrådt. Denne andel kan dog tænkes at være højere, idet fratrådte bestyrelsesmedlemmer muligvis har haft en lavere motivation for at besvare skemaet.

9.3 Et blik der fokuserer på demokratisk inklusion

For dette tredje emne lød spørgsmålene formuleret i teorikapitlet:

- *I hvilken udstrækning kan beslutningsprocesserne i LAG bestyrelserne siges at være udtryk for ekstern eksklusion og/eller intern eksklusion?*
- *Bliver der anvendt andre kommunikationsformer end argumentering, for at afhjælpe intern eksklusion?*

9.3.1 Et element af ekstern eksklusion, men hvad med intern eksklusion?

Ovennævnte afsnit viser, at der er tale om ekstern eksklusion i LAG bestyrelserne, således at det er bestemte grupperinger af landdistriktsbefolkningen, som ender i bestyrelserne. Selvom der formelt set er lige adgang til at komme til at sidde i LAG bestyrelserne for alle borgere over 18 år bosiddende i områderne, medvirker den eksterne eksklusion, at det reelt er bestemte grupperinger, som stiller op. Hvorvidt der sker endnu en udskilning i næste led i forhold til, hvem af de fremmødte på generalforsamlingen, som bliver valgt, kan vi ikke sige noget om via denne spørgeskemaundersøgelse. Her kunne deltagerobservation og interviews med deltagere i generalforsamlingerne være bedre metoder at anvende.

Det ses desuden, at de højeste andele af kvinder fordeler sig på de nederste aldersgrupperinger, mens de højeste andele af mænd fordeler sig på de øverste alderskategorier.

9.3.2 Andre kommunikationsformer end argumentering

Med hensyn til intern eksklusion kan vi blandt andet måle denne ud fra den andel, som anså, at arbejdsformen var nyskabende. Denne andel var meget lille blandt både bestyrelses- og koordinatorrespondenter. Man kunne forstille sig, at mere nyskabende arbejdsmetoder kunne føre til brud med en eventuel intern eksklusion.

Fritekstangivelserne vidner desuden om, at lovtekster, ansøgningsskemaer osv. af mange anses som indviklede at forstå. Selv blandt de forholdsvis veluddan-

nede bestyrelsesmedlemmer er der angivelser af, at det er kompliceret at arbejde med programmerne, og at der er brug for ekspertbistand, jf. tabel 8.9. Hvorvidt den indviklede formidlingsform, som bestyrelsesmedlemmerne må forholde sig til udefra, også går igen internt i møderne, kan ikke vurderes ud fra denne undersøgelse. Det er dog centralt, at bestyrelsesmedlemmerne ikke bare er blevet repræsenteret i bestyrelserne, men at de også alle reelt set er i stand til at deltage i arbejdet.

9.4 Et blik som koncentreret om metastyring

For det fjerde emne var spørgsmålene formuleret i teorikapitlet:

- *Hvordan udføres metastyring i forhold til LAG'erne af henholdsvis politikere og administratorer? Gennem hands-off indramning, hands-off historiefortælling, hands-on støtte og facilitering og/eller hands-on deltagelse?*

Hands-off formning af selvstyre sker blandt andet gennem EU guidelines, Fødevareministeriets vejledninger osv. Med hensyn til hands-off historiefortælling kan ministerens runde i Danmark ved opstarten af programmet og hans beskrivelser af, at lokalbefolkningen er dem, der bedst ved, hvad der skaber udvikling, ses som et eksempel. Det samme kan debatindlæg, læserbreve og lignende fra ministerielt hold. Hands-on støtte og facilitering viser sig blandt andet via den løbende bistand til LAG'erne i Netværkscentret. Her er det dog lagt ud til administrationen at stå for arbejdet. Den sidste form for metastyring, hands-on deltagelse, hvor metaguvernøren deltager direkte i selvstyringsprocesserne, kan blandt andet ses, hvor metaguvernøren er kommuner og regioner i kraft af deres repræsentation i LAG bestyrelserne.

Svarene i kapitel otte om LAG bestyrelsernes samarbejdsrelationer viser, at samarbejdet har været større med kommunerne end med regionerne, til trods for at heller ikke samarbejdet med kommunerne synes at være særligt udbredt. Kommuner og regioner synes i højest grad at være aktive metaguvernører på områderne hands-on støtte og facilitering samt hands-on deltagelse. Der er dog enkelte eksempler på, at region og kommuner går ind og former selvstyret ved hjælp af forskellige incitamenter, som projektbistand.

FE/Netværkscentret må betegnes som den centrale statslige metastyrer for LAG'erne, og her har de ansatte den største rolle som metastyrer. En meget lille andel af bestyrelsesrespondenterne benytter sig imidlertid af rådgivning fra FE/Netværkscentret. Der er altså forholdsvis langt fra de centrale politikere til de decentrale bestyrelsesmedlemmer, idet hovedparten af informationen går mellem administrationen og de ansatte koordinører. En forholdsvis stor del af koordinørrespondenterne finder dog, at FE/Netværkscentret i høj grad står til rådighed med rådgivning og støtte, dvs. hands-on støtte og facilitering.

Fritekstsvarene i kapitel otte vedrørende forholdet til FE/Netværkscentret vidner om, at en stor del af respondenterne finder regelsystemet bureaukratisk og frustrerende. Det gælder både for bestyrelses- og koordinatorrespondenter. Der er dog også en del tilkendegivelser af tilfredshed med FE/Netværkscentret blandt besvarelserne. Alligevel synes det som om, der kunne være fordele at høste ved at få vendt historiefortællingen om landdistrikts- og fiskeriudviklingsprogrammet til at blive mere positiv end blot fokuseringen på stram regelstyring og bureaukrati. Vicedirektør Morten Lautrup Larsen gjorde et forsøg på dette, da han i oktober 2008 i et mundtligt indlæg prøvede at sammenligne LAG'en med en lokal bank, i det konkrete tilfælde Fjerritslev bank.²² Denne bank blev af lokalsamfundet opfattet utrolig positivt og som deltager i den lokale udvikling via sponsorater og lignende. Larsens pointe var, at det handlede om, at LAG'en kunne få en lignende positiv rolle og et lignende positivt omdømme i lokalsamfundet. Altså et eksempel på positiv historiefortælling, der kunne bryde med billedet af, at der er for meget myndighedstænkning, der ikke passer til bottom-up processer.

9.5 Et blik centreret omkring demokratisk forankring

For det sidste teoretiske blik lød spørgsmålene:

- *På hvilke områder kan LAG'erne siges at være eller ikke at være demokratisk forankrede i forhold til de fire forankringspunkter?*

Dette afsluttende blik leder tilbage til en del af det allerede gennemgåede, men skal alligevel kort udfoldes her.

I og med at der sidder repræsentanter for det offentlige, som i mange tilfælde er kommunalpolitikere eller regionspolitikere i LAG bestyrelserne, må bestyrelserne siges at være demokratisk forankrede i demokratisk valgte politikere. Politikerne kan ikke undgå at være opmærksomme på LAG'ens eksistens. Der var dog eksempler på, at specielt enkelte regionsrepræsentanter ikke mødte op til møderne, ligesom der var forskellige opfattelser af, hvorvidt man i kommunerne/regionerne reelt havde en strategi i forhold til LAG'erne og koordinerede sine aktiviteter med dem.

Med hensyn til forankringen i de deltagende grupper og organisationer kan dette ud fra resultaterne i undersøgelsen udelukkende vurderes ud fra bestyrelsesmedlemmernes egne angivelser. Vi har ikke undersøgt, hvorvidt de bagvedliggende organisationer reelt føler sig repræsenteret, udelukkende om bestyrelsesmedlemmerne udtrykker påstande om at repræsentere bestemte grupper og organisationer. For lidt over 60 % af bestyrelsesrespondenterne gjaldt dette. Vi har ikke tilkendegivelser af, om bestyrelsesmedlemmerne efter de er valgt, løbende holder kontakten til den bagvedliggende organisation, eller om de efterfølgende sidder i LAG bestyrelsen som fritsvævende individer. Der er dog en lille indikation i materialet i tabel 7.11 om, at en stor del af respondenterne

²² Kolding, den 9. oktober 2008.

har bragt viden om mulighederne i LAG'en hjem til deres lokalområde. Ligeledes har en del deltaget i åbne arrangementer arrangeret af LAG bestyrelsen, hvor de altså har stillet sig til rådighed for positive kommentarer og kritik.

Forankringen i borgerne kan ses ud fra, om bestyrelsens arbejde er fuldt synligt for offentligheden, og om der produceres materiale, som yderligere skaber synlighed om arbejdet i bestyrelsen. Tabel 7.16 viste, at der ikke synes at være nogen stor inddragelse af foreningens medlemmer eller borgerne i området. Med hensyn til oplysningen af den øvrige befolkning om mulighederne i LAG'en har en stor andel, jf. tabel 7.19, oprettet hjemmeside, informeret via den lokale presse, deltaget i foreningsmøder, lokalrådsmøder osv. Der er også i mange bestyrelser etableret et nyhedsbrev til rundsending. Der synes altså at være forholdsvis meget fokus på at få bragt viden om bestyrelsens arbejde ud til både medlemmer og den øvrige befolkning, selvom den egentlige inddragelse af medlemmerne i arbejdet er lav.

Det sidste forankringspunkt, forankring i demokratiske regler og normer, handler blandt andet om, hvorvidt inklusion og eksklusion er genstand for forhandling i bestyrelsen, og hvorvidt der afprøves eksperimenterende processer, som stimulerer til demokratisk innovation. Den lave andel af respondenterne, som har svaret, at de finder arbejdet nyskabende, må i denne sammenhæng anses som centralt. Der synes således ikke i bestyrelsens arbejdsform at være meget der tyder på, at der arbejdes med eksperimenterende processer med henblik på at stimulere til demokratisk innovation. Den lave andel af kvinder og unge i bestyrelserne antyder desuden, at der ikke er gjort noget afgørende for at sikre disse gruppers repræsentation, til trods for at de må regnes for at være en del af de berørte aktører i landdistrikterne.

9.6 Sammenfatning

I dette kapitel er teorierne fra kapitel tre forsøgt relateret til de beskrivende resultater i de foregående kapitler. Teorierne har vist sig at være relevante, da der i datamaterialet er elementer, som kan tydeliggøres ved hjælp af teorierne. Det har ikke været målet at teste teorierne med henblik på at nå frem til en bekræftelse eller en forkastelse af dem. Målet har snarere været at vise, at man ved hjælp af forskellige teoretiske blikke kan få øje på nuancer, som kan være relevante at beskæftige sig med i det videre arbejde med LAG bestyrelserne. Det være sig som teoretiker eller praktiker. Det er tilfældet, hvad angår de enkelte parters forpligtelse til partnerskabet, repræsentationen af specifikke organisationer over for individuel repræsentation og ledelsen af forskelligartede grupperinger mod fælles mål. Men det er også tilfældet med hensyn til beskrivelsen af, om der i LAG bestyrelsen er repræsenteret forskellige eliter/subeliter samt vurderingen af graden af inklusion i bestyrelserne. Teorierne om metastyring og demokratisk forankring af styringsnetværk kan desuden være med til at løfte blikket i forhold til de muligheder, der ligger for samspil med forvaltningen, ligesom den demokratiske forankring af LAG'erne kan forsøges udbygget og nuanceret via de fire forankringspunkter præsenteret.

I det afsluttende kapitel 10 præsenteres rapportens konklusioner.

10 Konklusion

Der er dannet 55 lokale aktionsgrupper til gennemførelsen af dele af landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet 2007-2013. Disse grupper har i 2007 og 2008 arbejdet med at få etableret områdebaserede udviklingsstrategier, som de via projektstøtte og iværksættelse af egne initiativer skal stræbe efter at gennemføre i årene frem til 2013.

Denne rapport har præsenteret resultaterne af to spørgeskemaundersøgelser udsendt til henholdsvis bestyrelsesmedlemmer og koordinatore for de nyetablerede LAG'er. Rapporten er et første skridt på vej til at skabe overblik over og synlighed omkring, hvem de aktive i LAG bestyrelserne er. Det er ikke lykkedes at finde frem til undersøgelser af denne type i den videnskabelige litteratur om LEADER og lokale aktionsgrupper, ligesom det heller ikke har været muligt at få noget samlet overblik over emnet ved henvendelse til en række nationale netværkscentre.

Resultaterne i rapporten hidrører fra svar fra 454 af de nuværende og fratrådte LAG bestyrelsesmedlemmer og fra 46 af koordinatorene. Besvarelsesprocenterne var henholdsvis 64,5 % og 90,2 %.

Bestyrelsesrespondenternes socioøkonomiske baggrund vidner om, at køns- og aldersfordelingen i LAG bestyrelserne er skæv, idet blot omkring $\frac{1}{3}$ af bestyrelsesrespondenterne er kvinder, og gennemsnitsalderen er 53 år med omkring $\frac{2}{3}$ af bestyrelsesrespondenterne over 50 år. Kønsfordelingen for koordinatorrespondenterne er stort set ligelig, mens gennemsnitsalderen er på 46 $\frac{1}{2}$ år. Der er stort set ikke nogen repræsentation af personer født udenfor Danmark blandt bestyrelses- og koordinatorrespondenterne. Bestyrelsesrespondenterne kan i højere grad end koordinatorrespondenterne betegnes som landdistriktsbefolkning, idet knap $\frac{3}{4}$ af bestyrelsesrespondenterne bor i det åbne land eller landsbyer med op til 1000 indbyggere, hvilket blot gælder for lidt under halvdelen af koordinatorrespondenterne. Uddannelsesniveaue er endog meget højt for både bestyrelses- og koordinatorrespondenter. Det samme er andelen af selvstændige blandt bestyrelsesrespondenterne. Det er et bemærkelsesværdigt resultat, at uddannelsesniveaue er højest hos LAG bestyrelser i yderkommuner.

De danske LAG'er er med hensyn til sammensætningen ikke myndighedsdominerede, idet blot 14 % af bestyrelsesrespondenterne formelt repræsenterer offentlige myndigheder i bestyrelsen. Hele 61 % af bestyrelsesrespondenterne har svaret, at de repræsenterer en specifik organisation/virksomhed/myndighed, men indtil flere giver dog udtryk for, når de skal uddybe dette, at de er aktive i flere sammenhænge. Bevæggrundene for at indtræde i LAG bestyrelsen er først og fremmest at arbejde med landdistrikts- og/eller kystområdeudvikling generelt eller at påvirke på et strukturelt niveau. En større andel af koordinatorrespondenterne har desuden angivet, at de har taget jobbet for at skabe kontakter og for at lære noget. Omkring 92 % af LAG'erne har en koordinator, og det

fremgår, at det hovedsageligt er mellemkommunerne, som ikke har en. En meget stor andel af koordinatorene er ansat på halv tid eller mindre.

LAG bestyrelsernes aktivitetsniveau har været højt i opstartsperioden, og der er anvendt mange timer på arbejdet. Fremmødeprocenterne har været meget høje. Der er afholdt sociale arrangementer i lidt over $\frac{1}{3}$ af LAG bestyrelserne. Behovet for yderligere sociale arrangementer synes størst blandt koordinatorrespondenterne. Formulering af udviklingsstrategien og stillingtagen til projekter er de aktiviteter, som flest bestyrelsesrespondenter i mest udpræget grad har deltaget i. Processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien beskrives af mange af bestyrelsesrespondenterne og af lidt færre af koordinatorrespondenterne som en god proces. Der er meget lave angivelser af, at bestyrelsens arbejdsform er nyskabende, hvorfor den må forventes at være forholdsvis traditionel. I denne forbindelse kan det bemærkes, at størsteparten af bestyrelsesmedlemmerne har erfaring fra tidligere bestyrelsesarbejde. Medlemmerne af LAG foreningerne bliver ikke inddraget i særlig høj grad. Befolkningen bliver hovedsageligt informeret om LAG bestyrelsens arbejde via pressen og LAG'ernes hjemmesider. Bosætning og erhvervsudvikling er de højest prioriterede mål blandt bestyrelsesrespondenterne, herefter følger udviklingen af natur og miljø. Der er lave angivelser af, at bestyrelsen selv vil igangsætte rammeprojekter ligesom indsigt i landdistrikts- og kystområdeudvikling i andre lande prioriteres lavt. Målgruppen for foreningens arbejde anses hovedsageligt for at være lokalt foreningsliv og landbefolkningen. Det mest fremtrædende resultat indtil tidspunktet for spørgeskemaundersøgelsernes gennemførelse anses af mange som værende etableringen af en god strategi. $\frac{2}{3}$ af bestyrelsesrespondenterne angiver endvidere, at man har støttet nogle gode projekter. Samtidig mener mange, at man har opbygget gode relationer i bestyrelsen.

Bestyrelsens samarbejdsrelationer har været forskellige i opstartsperioden i forhold til kommunen, regionen og FødevarerErhverv/Netværkscentret. Samarbejdet med kommunerne synes at have været det mest udbredte, om end bestyrelsesrespondenterne har lavere angivelser end koordinatorene, som er dem, der de fleste steder har udført det daglige arbejde. Samarbejdet har mest taget form af, at kommunerne har stillet sekretariatsbistand til rådighed, og at der er blevet afholdt møder med repræsentanter fra kommunerne. Samarbejdet med regionerne har ikke været så udbredt. Det har været størst i region Sjælland, region Midtjylland og region Syddanmark. Hvis samarbejdet opgøres ud fra formændenes besvarelser, stiger andelen af samarbejde. Der er dog alligevel eksempler på angivelser af, at regionsrepræsentanterne ikke har et særligt stort fremmøde i nogle LAG bestyrelser. Forholdet til FE/Netværkscentret er forskelligt for bestyrelses- og koordinatorrespondenterne. Koordinatorrespondenterne har det mest udbyggede forhold. Faktisk er det en meget lille andel af bestyrelsesrespondenterne, som benytter sig af rådgivningen fra FE/Netværkscentret. Der er en del tilkendegivelser af, at regelsættet omkring LAG'erne i det hele taget er for bureaukratisk.

I undersøgelsen er der kastet forskellige teoretiske blikke vedrørende partnerskaber, demokrati og demokratisk netværksstyring ind over de beskrivende

resultater. Det har vist sig, at de teoretiske blikke bidrager med relevante elementer, som kan videreudvikles og diskuteres både i det praktiske arbejde i LAG bestyrelserne og inden for forskningen relateret til LAG'erne.

11 Referencer

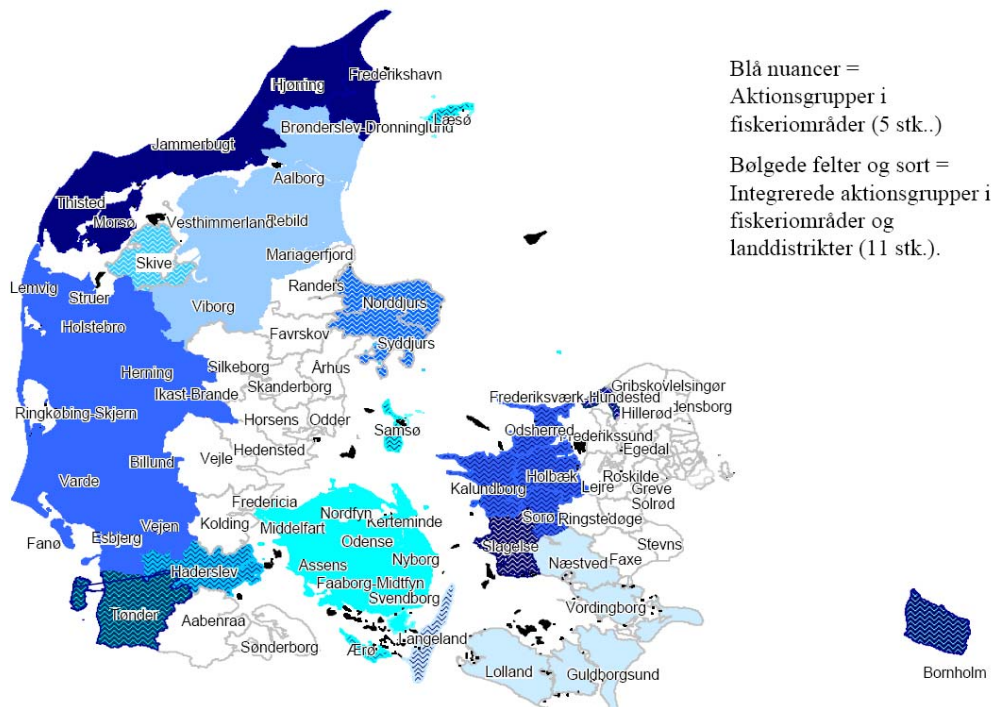
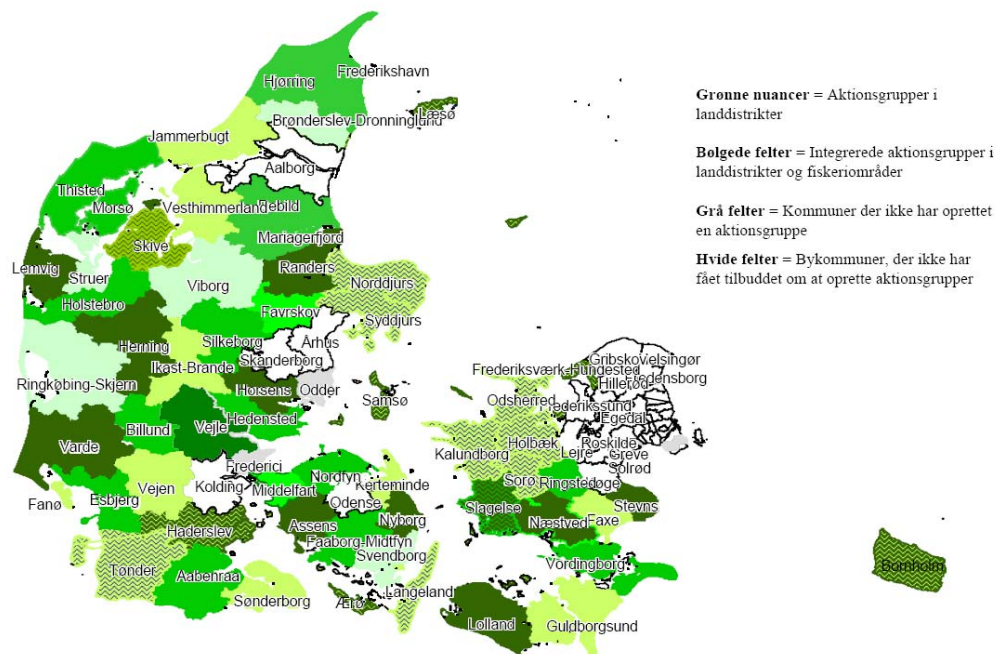
- Agger, A. (2008). *Who are the active citizens? Characterizations of Citizens in participatory urban planning processes*, Working Paper 2008:4, Center for Democratic Network Governance, Roskilde.
- Agranoff, R. & McGuire, M. (2001). *After the network is formed: Process, power and performance*. I Getting results through collaboration, Mandall, M.P. (ed.). Westport, CT, Quorum Books, pp. 11-29.
- Andersen, N. Å. (2006). *Partnerskabelse*, Hans Reitzels Forlag, p. 185.
- Bang, H. & Sørensen, E. (1999). *Hverdagsmagere – en udfordring til demokratiet og til samfundsforskningen*. I Andersen, J. Goul et al. Den demokratiske udfordring. Reitzel, pp. 92-113, København.
- Bang, H. & Sørensen, E. (2001). *The Everyday Maker: Building Social rather than Political Capital*. I P. Dekker og E. Uslaner, Social Capital and Participation in Everyday Life, Routledge, London.
- Böcher, M. (2008). Regional Governance and Rural Development in Germany: the Implementation of LEADER+, *Sociologia Ruralis*, Vol. 48, Number 4, pp. 372-388.
- Castells, M. (1996). *The Rise of the Network Society, The Information Age: Economy, Society and Culture*, Vol. I. Cambridge.
- CEC (2006). Rådets Forordning (EF) nr. 1698/2005 af 20. september 2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL), Den Europæiske Unions Tidende, 21.10.2005.
- Davies, J.S. (2007). The limits of partnership: An exit-action strategy for local democratic inclusion. *Political Studies*, pp. 779-800.
- DFFE (2007). Vejledning om oprettelse af og tilskud til drift af lokale aktionsgrupper i landdistrikterne, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri/Direktoratet for FødevarerErhverv.
- DFFE (2007a). Vejledning om oprettelse af og tilskud til drift af lokale aktionsgrupper i fiskeriområderne, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri/Direktoratet for FødevarerErhverv.
- Dinham, A. (2005). Empowered or over-powered? The real experiences of local participation in the UK's New Deal for Communities, *Community Development Journal*, Vol. 40, No. 3, pp. 301-312.
- Etzioni-Halevy, E. (1993) *The elite connection – Problems and Potential of Western Democracy*, Polity Press.
- Fotel, T., Sørensen, E. & Torfing, J. (2008). *Measuring the Democratic Anchorage of Governance Networks: the case of the Femern Belt Forum*, Working Paper 2008:1, Center for Democratic Network Governance, Roskilde.
- FVM (2007). Lov om udvikling af landdistrikterne (landdistriktsloven), Fødevarerministeriet, Lov nr. 306 af 31/03/2007.
- FVM (2007a). Bekendtgørelse om oprettelse og drift af lokale aktionsgrupper under landdistriktsprogrammet for perioden 2007-2013, BEK nr. 490 af 30/05/2007.

- FVM (2007b). Bekendtgørelse om oprettelse og drift af lokale aktionsgrupper under fiskeriudviklingsprogrammet for perioden 2007-2013, BEK nr. 740 af 27/06/2007.
- FVM (2008a). Bekendtgørelse om tilskud til projekter vedrørende etablering af attraktive levevilkår i landdistrikterne, BEK nr. 77 af 13/02/2008.
- FVM (2008b). Bekendtgørelse om tilskud til projekter vedrørende etablering af nye arbejdspladser i landdistrikterne, BEK nr. 76 af 13/02/2008.
- FVM (2008c). Bekendtgørelse om tilskud til projekter til bæredygtig udvikling af fiskeriområder, BEK nr. 333 af 05/05/2008.
- Googins, B.K. & Rochlin, S.A. (2000). Creating the partnership society: Understanding the rhetoric and reality of cross-sectoral partnerships. *Business and society review*, 105:1, pp. 127-144.
- Hardis, J. (2004). *Sociale partnerskaber – et socialkonstruktivistisk casestudie af partnerskabsaktørers virkelighedsopfattelse mellem identitet og legitimitet*. Ph.d. serie, nr. 2004-6, Samfundslitteratur, København.
- Hellevik, O. (1991). *Forskningsmetode i sociologi og statsvitenskap*, Universitetsforlaget, Oslo.
- Huxham, C. & Vangen, S. (2004). Doing things collaboratively: Realizing the Advantage or Succumbing to Inertia?. *Organizational Dynamics*, Vol. 33, No. 2, pp. 190-201.
- IFUL (2008). Undersøgelse vedrørende locale aktionsgruppers bestyrelse og koordinatorer, kontrakt mellem Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri/Direktoratet for FødevareErhverv og Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter.
- Jessop, B. (2000). *Globalisering og interaktiv styring*, Roskilde Universitetsforlag.
- Locke, J. (1963). *Two Treaties of Government*. Cambridge and New York: Cambridge University Press, 1963.
- Mill, J.S. (1946). *On Liberty and Considerations on Representative Government*. Oxford: Basil Blackwell.
- Moseley, J.M., Cherrett, T. & Cawley, M. (2001). Local partnerships for rural development: Ireland's experience in context, *Irish Geography*, Volume 34 (2), pp. 176-193.
- OECD (2006). *The New Rural Paradigm: Policies and Governance*. Rural Policy Reviews, Paris.
- Rhodes, R.A.W. (1997). *Understanding Governance – Policy Networks, Governance, Reflexivity and Accountability*, Open University Press, Buckingham – Philadelphia.
- Rhodes, R.A.W. (1996). The New Governance: Governing without Government, *Political Studies* XLIV, pp. 652-667.
- Scott, M. (2004). Building institutional capacity in rural Northern Ireland: the role of partnership governance in the LEADER II programme, *Journal of Rural Studies*, 20, pp. 49-59.
- Shucksmith, M. (2000). Endogenous Development, Social Capital and Social Inclusion: Perspectives from LEADER in the UK, *Sociologia Ruralis*, Volume 40, Number 2.

- Selsky, J.W. & Parker, B. (2005). Cross-Sector Partnerships to Address Social Issues: Challenges to theory and Practice. *Journal of Management*, 31, pp. 849-873.
- Shortall, S. (2008). Are rural development programmes socially inclusive? Social inclusion, civic engagement, participation, and social capital: Exploring the differences, *Journal of Rural Studies* XXX, pp. 1-8.
- Skelcher, C., Mathur, N. & Smith, M. (2005). The public governance of collaborative spaces: discourse, design and democracy, *Public Administration*, Vol. 83, No. 3, pp. 573-596.
- Steinthorsson, R. S. (1996). *Strategisk ledelse af integrerede mellemsektororganisationer - Overvejelser om forudsætninger og funktion*, Ledelse og Erhvervsøkonomi 3/1996, Danske Civiløkonomer, pp. 133-149.
- Sørensen, E. (2006). Metagovernance: The Changing Role of Politicians in Processes of democratic Governance, *The American Review of Public Administration*, 36, pp. 98-114.
- Sørensen, E. & Torfing, J. (2005). The Democratic Anchorage of Governance Networks, *Scandinavian Political Studies*, Vol. 28, No. 3, pp. 195-218, Nordic Political Science Association.
- Sørensen, E. & Torfing, J. (2007). *Theories of Democratic Network Governance*, Palgrave Macmillan.
- Thuesen, A.Aa. (2003). *Det handler om at få en plan til at virke...* Undersøgelse af de danske lokale aktionsgrupper i LEADER+, Arbejdspapir 7/03, CFUL.
- Thuesen, A.Aa. (2008). *Partnerskabsorganisering af landdistriktsudviklingen*, Nordisk Ministerråd, TemaNord 2008:534.
- Thuesen, A.Aa. & Thomsen, A.B. (2008). *LAG'ernes bidrag til vitalisering af lokalsamfundene set i lyset af kommunalreformen*, IFUL Report 5/2008.
- Young, I.M. (2000). *Inclusion and democracy*, Oxford University Press, Oxford.

12 Bilag A

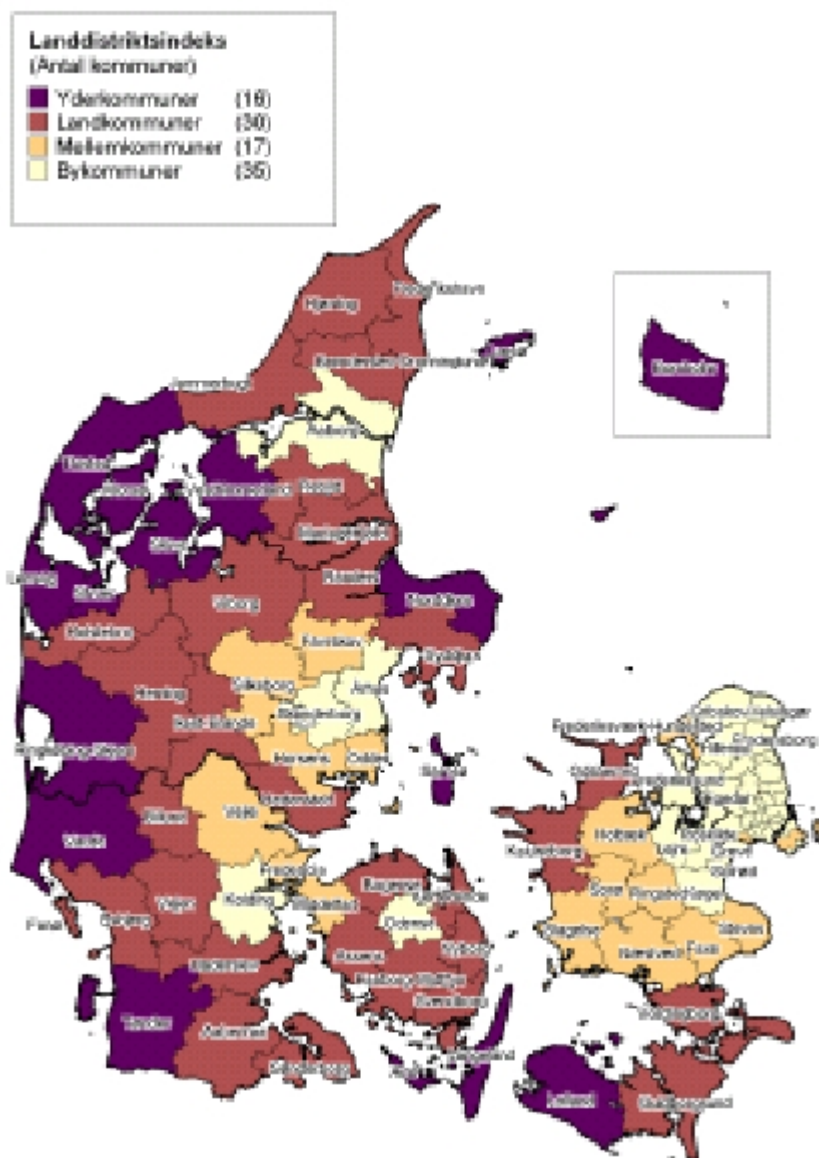
Kort over LAG typer.

Kilde: http://www.landdistriktsprogram.dk/Oversigt_-_lokale_aktionsgrupper.aspx?ID=38708 (30-10-2008).

13 Bilag B

Kort over kommunetyper

Kilde: <http://www.netpublikationer.dk/FVM/8264/html/chapter20.htm>

14 Bilag C

Spørgeskema til bestyrelsesmedlemmer

1: Skriv venligst navnet på den LAG under Landdistriktsprogrammet og/eller Fiskeriudviklingsprogrammet 2007-2013, som du er eller har været en del af?

Mindst et svar

☐ Skriv navnet herunder

2: Har du også været medlem af en LAG i LEADER+ perioden 2000-2006?

Et og kun et svar

☐ Ja
☐ Nej

3: Hvor mange medlemmer er der i LAG bestyrelsen i dit område i dag?

Mindst et svar

☐ Skriv antal herunder: _____

4: Hvad er din nuværende tilknytning til LAG bestyrelsen?

Et og kun et svar

☐ Er medlem i øjeblikket
☐ Har været medlem, men er fratrådt

5: Køn?

Et og kun et svar

☐ Mand
☐ Kvinde

6: Fødselsår?

Mindst et svar

☐ Skriv årstal herunder: _____

7: Hvor er du født?

Et og kun et svar

☐ Danmark
☐ Øvrige nordiske lande
☐ Udenfor de nordiske lande, men i et europæisk land
☐ I et ikke-europæisk land

8: Skriv venligst navnet på den kommune, du bor i i øjeblikket?

Mindst et svar

☐ Skriv navnet herunder

9: Skriv venligst navnet på den kommune, du boede i før kommunalreformen?

Mindst et svar

☐ Skriv navnet herunder

10: Hvor har du din bopæl?*Et og kun et svar*

- ☐ Det åbne land
- ☐ Landsby op til 200 indbyggere
- ☐ Landsby 201-1000 indbyggere
- ☐ By 1001-3000 indbyggere
- ☐ By 3001-5000 indbyggere
- ☐ By 5001-20000 indbyggere
- ☐ By med flere end 20000 indbyggere

11: Hvad er din højeste uddannelse?*Et og kun et svar*

- ☐ Folkeskole
- ☐ Gymnasial uddannelse
- ☐ Erhvervs-/lærninge-/kontoruddannelse
- ☐ Kort videregående uddannelse
- ☐ Mellemlang videregående uddannelse
- ☐ Lang videregående uddannelse

12: Hvad er dit hovederhverv?*Et og kun et svar*

- ☐ Lønmodtager (offentlig ansat)
- ☐ Lønmodtager (privat ansat)
- ☐ Selvstændig
- ☐ Arbejdsløs
- ☐ Pensionist
- ☐ Hjemmegående
- ☐ Under uddannelse
- ☐ Andet

13: Skriv venligst hvad din præcise beskæftigelse er eller har været?*Mindst et svar*

- ☐ Skriv herunder
-

14: Hvad er (var) din aktuelle rolle i bestyrelsen?*Et og kun et svar*

- ☐ Formand
- ☐ Næstformand
- ☐ Kasserer
- ☐ Sekretær
- ☐ Bestyrelsesmedlem

15: Hvilken gruppe er (var) du valgt ind i bestyrelsen for?*Et og kun et svar*

- ☐ Offentlige myndigheder
- ☐ Virksomheder og erhvervsorganisationer
- ☐ Lokale foreninger
- ☐ Lokale borgere

16: Hvorfor blev du repræsenteret i bestyrelsen?*Et og kun et svar*

- ☐ Det var mit eget valg at stille op
- ☐ Jeg blev udvalgt af min organisation/forening til at stille op
- ☐ Andre foreslog mig som kandidat inden generalforsamlingen
- ☐ Andre foreslog mig som kandidat på selve generalforsamlingen
- ☐ Andet (skriv venligst hvorfor)

17: Hvis du mener, du repræsenterer (repræsenterede) en specifik organisation/forening/virksomhed/myndighed i LAG bestyrelsen, skriv så venligst hvilken?

☐ Skriv herunder

18: Har du erfaring fra tidligere med bestyrelsesarbejde i foreninger/organisationer/politik?

Et og kun et svar

☐ Ja
☐ Nej

Gå til sp. 20 hvis der svares 'Nej'

19: Hvis ja, skriv venligst de væsentligste/mest relevante råd/foreninger/organisationer?

Mindst et svar

☐ Skriv herunder

20-25: Hvorfor gik du som enkeltperson eller som organisationsrepræsentant ind i bestyrelsen?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
For at kunne arbejde med udvikling af mit lokalområde	☐	☐	☐	☐	☐
For at kunne arbejde med udvikling af min branche	☐	☐	☐	☐	☐
For at skabe kontakter	☐	☐	☐	☐	☐
For at lære noget	☐	☐	☐	☐	☐
For at arbejde med landdistrikts- og/eller kystområdespørgsmål generelt	☐	☐	☐	☐	☐
For at påvirke på et strukturelt niveau (fx forandring af regelsystem, forandring af samarbejdet med myndighederne)	☐	☐	☐	☐	☐

26: Har du uddybende kommentarer til, hvorfor du gik ind i bestyrelsen?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

27: Hvornår indtrådte du i LAG bestyrelsen?

Et og kun et svar

- ☐ I 2007
☐ I 2008

28: Da du indtrådte i bestyrelsen, hvor mange af de andre bestyrelsesmedlemmer kendte du da?

Et og kun et svar

- ☐ Ingen
☐ 1-2 personer
☐ 3-5 personer
☐ 6-10 personer
☐ Mere end 10 personer

29: Hvor mange timer har du indtil videre brugt på arbejdet i LAG bestyrelsen?

Et og kun et svar

- ☐ 1-10 timer
☐ 11-20 timer
☐ 21-30 timer
☐ 31-40 timer
☐ 41-50 timer
☐ 51-100 timer
☐ Mere end 100 timer

30: Skriv venligst hvor mange møder, der er blevet afholdt i LAG bestyrelsen i den tid, du har været bestyrelsesmedlem?

Mindst et svar

- ☐ Skriv antal herunder: _____

31: Skriv venligst hvor mange LAG bestyrelsesmøder, du har deltaget i?

Mindst et svar

- ☐ Skriv antal herunder: _____

32: Er der blevet afholdt sociale arrangementer med henblik på at skabe et godt samarbejde i bestyrelsen?

Et og kun et svar

- ☐ Ja
☐ Nej

Gå til sp. 35 hvis der svares 'Nej'

33: Hvad har de sociale arrangementer bestået af? (Marker gerne mere end et felt)

Mindst et svar

- ☐ Vi har været ude at spise
 - ☐ Vi har gennemført et egentligt teambuildingarrangement
 - ☐ Vi har været på projektbesøg
 - ☐ Vi har været på virksomhedsbesøg
 - ☐ Andet (skriv med dine egne ord)
-

34: Føler du, at der kunne være behov for flere sociale arrangementer?

Et og kun et svar

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Gå til sp. 36

35: Føler du, at der kunne være behov for sociale arrangementer?

Et og kun et svar

- ☐ Ja
- ☐ Nej

36: Er der ansat en koordinator?

Et og kun et svar

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Gå til sp. 46 hvis der svares 'Nej'

37-44: Hvad er koordinatorens konkrete arbejdsopgaver i din LAG?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
At yde bistand til projektmagere	☐	☐	☐	☐	☐
Selv at være ideskaber til projekter	☐	☐	☐	☐	☐
At forberede projektindstillinger	☐	☐	☐	☐	☐
At klare administrative opgaver i forhold til Direktoratet for FødevarErhverv/Netværkscentret	☐	☐	☐	☐	☐
At være sekretær for LAG bestyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐
At aktivere lokalbefolkningen	☐	☐	☐	☐	☐
At deltage i nationale netværksaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐
At deltage i internationale netværksaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐

45: Har du uddybende kommentarer til, hvad koordinatorens konkrete arbejdsopgaver er i din LAG?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

46: Hvis der ikke er ansat en koordinator, hvad er så årsagen til dette? (Marker gerne mere end et felt)

Mindst et svar

- ☐ Der er ikke råd til det
☐ Vi vil som bestyrelsesmedlemmer løse opgaven selv
☐ Vi køber bistand fra sag til sag
☐ Kommunen har stillet bistand til rådighed
☐ Andet (skriv med dine egne ord)

47-54: Hvilke af følgende aktiviteter har du som LAG bestyrelsesmedlem deltaget i?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Formuleret udviklingsstrategien	☐	☐	☐	☐	☐
Ansæt koordinator	☐	☐	☐	☐	☐

Taget stilling til projekter	☐	☐	☐	☐	☐
Opfordret nye bestyrelsesmedlemmer til at stille op	☐	☐	☐	☐	☐
Deltaget i åbne arrangementer arrangeret af LAG bestyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐
Bragt viden om mulighederne hjem til mit lokalområde	☐	☐	☐	☐	☐
Deltaget i nationale netværksaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐
Deltaget i internationale netværksaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐

55: Har du uddybende kommentarer til, hvilke aktiviteter du som LAG bestyrelsesmedlem har deltaget i?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

56-61: Hvordan er processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien forløbet?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Det har været en god proces	☐	☐	☐	☐	☐
De øvrige medlemmer af LAG foreningen er blevet inddraget i formuleringen af vores strategi	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har som bestyrelsesmedlemmer ført an i processen med at formulere vores strategi	☐	☐	☐	☐	☐
Koordinatoren er blevet ansat tidsnok til at kunne hjælpe med at udvikle vores strategi	☐	☐	☐	☐	☐
Koordinatoren har ført an i processen med at formulere vores strategi	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har i bestyrelsen haft tilstrækkelig viden til at kunne formulere vores strategi	☐	☐	☐	☐	☐

62: Har du uddybende kommentarer til, hvordan processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien er forløbet?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

63-71: Hvad er bestyrelsens arbejdsform kendetegnet ved?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Formanden styrer for meget	☐	☐	☐	☐	☐
Formanden sikrer aktivt et godt klima i bestyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐
Alle styrer lige meget	☐	☐	☐	☐	☐
Arbejdsformen er nyskabende	☐	☐	☐	☐	☐
Der er høj grad af enighed i bestyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐
Koordinatoren giver indspark, som stimulerer arbejdet	☐	☐	☐	☐	☐

Bestyrelsesmedlemmerne er også aktive ud over bestyrelsesmøderne	☐	☐	☐	☐	☐
Vi arbejder for et fælles formål	☐	☐	☐	☐	☐
Vi taler meget om den overordnede strategi	☐	☐	☐	☐	☐

72: Har du uddybende kommentarer til, hvad bestyrelsens arbejdsform er kendetegnet ved?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

73: I hvilken grad har I inddraget de øvrige medlemmer af foreningen?

Et og kun et svar

- ☐ I høj grad
☐ I nogen grad
☐ I mindre grad
☐ Slet ikke
☐ Ved ikke

Gå til sp. 75 hvis der svares 'Slet ikke'

Gå til sp. 75 hvis der svares 'Ved ikke'

74: Angiv venligst eksempler på, hvad I har gjort for at inddrage de øvrige medlemmer af foreningen?

Mindst et svar

- ☐ Skriv herunder

75: Hvad er der gjort for at oplyse befolkningen om mulighederne i LAG'en? (Marker gerne mere end ét felt)

Mindst et svar

- ☐ Der er oprettet hjemmeside
☐ Der er jævnligt orienteret via nyhedsbrev
☐ Der er udarbejdet brugerrettet, trykt informationsmateriale
☐ Der er informeret via den lokale presse
☐ Der afholdes temaarrangementer, som befolkningen inviteres til
☐ Der er deltaget i foreningsmøder, lokalrådsmøder, landdistriktsrådsmøder
☐ Der er taget kontakt til øvrige organisationer i området
☐ Andet (skriv venligst hvad)

76-80: På hvilken måde har I samarbejdet med kommunen/kommunerne?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Kommunen/kommunerne har stillet sekretariatsbi-stand til rådighed	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen/kommunerne har ydet rådgivning	☐	☐	☐	☐	☐
Der er afholdt møder med kommu-nen/kommunerne	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen/kommunerne giver tilskud til aflønning af koordinatoren	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen/kommunerne har givet tilskud til projekter	☐	☐	☐	☐	☐

81: Har du uddybende kommentarer til, hvordan I har samarbejdet med kommu-nen/kommunerne?*Et og kun et svar*

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

82-85: Hvordan vil du beskrive samarbejdet med kommunen/kommunerne*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Det har været et godt samarbejde	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen/kommunerne har domineret samarbej-det	☐	☐	☐	☐	☐
LAG bestyrelsen har domineret samarbejdet	☐	☐	☐	☐	☐
Samarbejdet er opstået på LAG bestyrelsens initiativ	☐	☐	☐	☐	☐

86: Har du uddybende kommentarer til, hvordan du vil beskrive samarbejdet?*Et og kun et svar*

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

87-90: På hvilken måde har I samarbejdet med regionen?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Regionen har stillet sekretariatsbistand til rådighed	☐	☐	☐	☐	☐
Regionen har ydet rådgivning	☐	☐	☐	☐	☐
Der er blevet afholdt møder med regionen	☐	☐	☐	☐	☐
Regionen har givet tilskud til projekter	☐	☐	☐	☐	☐

91: Har du uddybende kommentarer til, hvordan I har samarbejdet med regionen?*Et og kun et svar*

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

92-95: Hvordan vil du beskrive samarbejdet med regionen?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Det har været et godt samarbejde	☐	☐	☐	☐	☐
Regionen har domineret samarbejdet	☐	☐	☐	☐	☐
LAG bestyrelsen har domineret samarbejdet	☐	☐	☐	☐	☐
Samarbejdet er opstået på LAG bestyrelsens initiativ	☐	☐	☐	☐	☐

96: Har du uddybende kommentarer til, hvordan du vil beskrive samarbejdet?*Et og kun et svar*

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

97-107: Hvad ser du som de overordnede mål med LAG bestyrelsesarbejdet?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
At skabe øget bosætning på landet/i kystområdet	☐	☐	☐	☐	☐
At skabe øget erhvervsudvikling på landet/i kystområdet	☐	☐	☐	☐	☐
At forbedre natur og miljø	☐	☐	☐	☐	☐
At udvikle nye teknologier og afprøve dem i nye sammenhænge	☐	☐	☐	☐	☐
At skabe opmærksomhed om landdistrikts- og/eller kystområdespørgsmål	☐	☐	☐	☐	☐
At forbedre samarbejdet mellem aktører indenfor landdistriktsudvikling og/eller kystområdeudvikling	☐	☐	☐	☐	☐
At skabe innovative løsninger af landdi-	☐	☐	☐	☐	☐

striks- og/eller kystområdespørgsmål

At støtte mange, men små projekter, så alle tilgodeses	☐	☐	☐	☐	☐
At støtte få, men store projekter	☐	☐	☐	☐	☐
At bestyrelsen selv formulerer og igangsætter rammeprojekter	☐	☐	☐	☐	☐
At opnå indsigt i landdistriktsudvikling og/eller kystområdeudvikling i andre lande	☐	☐	☐	☐	☐

108: Har du uddybende kommentarer til, hvad du ser som de overordnede mål med LAG bestyrelsesarbejdet?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

109-114: Hvem ser du som målgruppe for LAG foreningens arbejde?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Enkeltpersoner	☐	☐	☐	☐	☐
Selvstændige virksomheder	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalt foreningsliv	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen	☐	☐	☐	☐	☐
Bybefolkningen	☐	☐	☐	☐	☐
Landbefolkningen	☐	☐	☐	☐	☐

115: Har du uddybende kommentarer til, hvem du ser som målgruppe for LAG foreningens arbejde?*Et og kun et svar*

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
- ☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

116-123: LAG'en har nu eksisteret cirka ét år. Hvordan vil du beskrive resultaterne indtil nu?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Vi har fået lavet en god strategi	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har opnået forståelse for tilskudsregler og vores egen strategi i praksis	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har fået støttet nogle gode projekter	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har fået opbygget et godt internt samarbejde i bestyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har fået opbygget et godt forhold til medlemmerne af LAG foreningen	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har opbygget en god og veludbygget hjemmeside	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har informeret godt om vores arbejde i pressen	☐	☐	☐	☐	☐

Vi har fået opbygget gode eksterne samarbejdsrelationer

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

124: Har du uddybende kommentarer til, hvordan du vil beskrive resultaterne indtil nu?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

125-131: Hvordan vil du beskrive forholdet til Direktoratet for FødevareErhverv/Netværkscentret?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
De står altid til rådighed med rådgivning og støtte	☐	☐	☐	☐	☐
De laver relevante møder og seminarer	☐	☐	☐	☐	☐
De har en velfungerende og informativ hjemmeside	☐	☐	☐	☐	☐
De udsender relevante nyhedsbreve	☐	☐	☐	☐	☐

De udsteder for mange regler og styrer

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Der er brug for ekspertviden (en koordinator) til det daglige arbejde i forhold til Direktoratet for FødevareErhverv/Netværkscentret

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Jeg benytter mig af deres rådgivning

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

132: Har du uddybende kommentarer til, hvordan du vil beskrive forholdet til Direktoratet for FødevareErhverv/Netværkscentret?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

Spørgeskema til koordinatører

1: Skriv venligst navnet på den LAG under Landdistriktsprogrammet og/eller Fiskeriudviklingsprogrammet 2007-2013, som du er koordinator for?

Mindst et svar

☐ Skriv navnet herunder

2: Hvor mange medlemmer er der i den LAG, som du er koordinator for?

Mindst et svar

☐ Skriv antal herunder: _____

3: Hvor mange bestyrelsesmedlemmer er der i den LAG, som du er koordinator for?

Mindst et svar

☐ Skriv antal herunder: _____

4: Køn?

Et og kun et svar

- ☐ Mand
☐ Kvinde

5: Fødselsår?

Mindst et svar

☐ Skriv årstal herunder: _____

6: Hvor er du født?

Et og kun et svar

- ☐ Danmark
☐ Øvrige nordiske lande
☐ Udenfor de nordiske lande, men i et europæisk land
☐ I et ikke-europæisk land

7: Skriv venligst navnet på den kommune, du bor i i øjeblikket?

Mindst et svar

☐ Skriv herunder

8: Skriv venligst navnet på den kommune, du boede i før kommunalreformen?

Mindst et svar

☐ Skriv herunder

9: Hvor har du din bopæl?

Et og kun et svar

- ☐ Det åbne land
- ☐ Landsby op til 200 indbyggere
- ☐ Landsby 201-1000 indbyggere
- ☐ By 1001-3000 indbyggere
- ☐ By 3001-5000 indbyggere
- ☐ By 5001-20000 indbyggere
- ☐ By med flere end 20000 indbyggere

10: Hvad er din højeste uddannelse?

Et og kun et svar

- ☐ Folkeskole
- ☐ Gymnasial uddannelse
- ☐ Erhvervs-/lærninge-/kontoruddannelse
- ☐ Kort videregående uddannelse
- ☐ Mellemlang videregående uddannelse
- ☐ Lang videregående uddannelse

11: Hvad var dit hovederhverv, inden du blev ansat som koordinator?

Et og kun et svar

- ☐ Lønmodtager (offentlig ansat)
- ☐ Lønmodtager (privat ansat)
- ☐ Selvstændig
- ☐ Arbejdsløs
- ☐ Pensionist
- ☐ Hjemmegående
- ☐ Under uddannelse
- ☐ Andet

12: Skriv venligst hvad din præcise beskæftigelse var?

Mindst et svar

- ☐ Skriv herunder

13: Har du erfaring fra tidligere med bestyrelsesarbejde i foreninger/organisationer/politik?

Et og kun et svar

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Gå til sp. 15 hvis der svares 'Nej'

14: Hvis ja, skriv venligst de væsentligste/mest relevante råd/foreninger/organisationer?

Mindst et svar

- ☐ Skriv herunder

15-20: Hvorfor valgte du at tage jobbet som koordinator?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
For at kunne arbejde med udvikling af mit lokalområde	☐	☐	☐	☐	☐
For at kunne arbejde med udvikling af min branche	☐	☐	☐	☐	☐
For at skabe kontakter	☐	☐	☐	☐	☐
For at lære noget	☐	☐	☐	☐	☐
For at arbejde med landdistrikts - og kystområdespørgsmål generelt	☐	☐	☐	☐	☐
For at påvirke på et strukturelt niveau (fx forandring af regelsystem, forandring af samarbejdet med myndighederne)	☐	☐	☐	☐	☐

21: Har du uddybende kommentarer til, hvorfor du valgte at tage jobbet som koordinator?*Et og kun et svar*

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

22: Hvornår startede du som koordinator for LAG bestyrelsen?*Et og kun et svar*

- ☐ Før 1. juli 2007
☐ Efter 1. juli 2007, men før 1. januar 2008
☐ Efter 1. januar 2008

23: Da du startede som koordinator, hvor mange af bestyrelsesmedlemmerne kendte du da?*Et og kun et svar*

- ☐ Ingen
☐ 1-2 personer
☐ 3-5 personer
☐ 6-10 personer
☐ Mere end 10 personer

24: Skriv venligst hvor mange møder, der er blevet afholdt i LAG bestyrelsen i den tid, du har været koordinator?*Mindst et svar*

- ☐ Skriv antal herunder: _____

25: Er der blevet afholdt sociale arrangementer med henblik på at skabe et godt samarbejde i bestyrelsen?

Et og kun et svar

- ☐ Ja
☐ Nej

Gå til sp. 28 hvis der svares 'Nej'

26: Hvad har de sociale arrangementer bestået af? (Marker gerne mere end ét felt)

Mindst et svar

- ☐ Vi har været ude at spise
☐ Vi har gennemført et egentligt teambuildingarrangement
☐ Vi har været på projektbesøg
☐ Vi har været på virksomhedsbesøg
☐ Andet (skriv med dine egne ord)
-

27: Føler du, at der kunne være behov for flere sociale arrangementer?

Gerne flere svar

- ☐ Ja
☐ Nej

Gå til sp. 29

28: Føler du, at der kunne være behov for sociale arrangementer?

Et og kun et svar

- ☐ Ja
☐ Nej

29: Hvor mange timer er du ansat?

Et og kun et svar

- ☐ Fuld tid
☐ Cirka 3/4 tid
☐ Cirka ½ tid
☐ Mindre end ½ tid

Gå til sp. 31 hvis der svares 'Fuld tid'

30: Hvis du ikke er ansat på fuld tid, hvad er så årsagen til dette? (Marker gerne mere end ét svar)

Mindst et svar

- ☐ Der er ikke råd til det
☐ LAG bestyrelsen vil løse opgaven selv
☐ LAG bestyrelsen køber bistand fra sag til sag
☐ Kommunen har stillet bistand til rådighed
☐ Andet (skriv venligst hvad)

31-38: Hvad er koordinatorens konkrete arbejdsopgaver i din LAG?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
At yde bistand til projektmagere	☐	☐	☐	☐	☐
Selv at være ideskaber til projekter	☐	☐	☐	☐	☐
At forberede projektindstillinger	☐	☐	☐	☐	☐
At klare administrative opgaver i forhold til Direktoratet for FødevarErhverv/Netværkscentret	☐	☐	☐	☐	☐
At være sekretær for LAG bestyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐
At aktivere lokalbefolkningen	☐	☐	☐	☐	☐
At deltage i nationale netværks-aktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐
At deltage i internationale netværksaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐

39: Har du uddybende kommentarer til, hvad koordinatorens konkrete arbejdsopgaver er i din LAG?*Et og kun et svar*

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
- ☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

40-45: Hvordan er processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien forløbet?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Det har været en god proces	☐	☐	☐	☐	☐
Medlemmerne af LAG'en er blevet inddraget i formuleringen af strategien	☐	☐	☐	☐	☐
Bestyrelsesmedlemmerne har ført an i processen med at formulere strategien	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er blevet ansat tidnok til at kunne hjælpe med at udvikle strategien	☐	☐	☐	☐	☐

Jeg har som koordinator
ført an i processen med
at formulere vores
strategi

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Jeg har haft tilstrækkelig
viden til at kunne
medvirke til at formulere
strategien

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

46: Har du uddybende kommentarer til, hvordan processen med udarbejdelsen af udviklingsstrategien er forløbet?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

47-55: Hvad er bestyrelsens arbejdsform kendetegnet ved?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Formanden styrer for meget	☐	☐	☐	☐	☐
Formanden sikrer aktivt et godt klima i bestyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐

Alle styrer lige meget

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Arbejdsformen er
nyskabende

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Der er høj grad af
enighed i bestyrelsen

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Koordinatoren giver
indspark, som stimulerer
arbejdet

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Bestyrelsesmedlemmerne
er også aktive ud over
bestyrelsesmøderne

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Vi arbejder for et fælles
formål

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Vi taler meget om den
overordnede strategi

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

56: Har du uddybende kommentarer til, hvad bestyrelsens arbejdsform er kendetegnet ved?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

57: I hvilken grad har I inddraget de ørvige medlemmer af foreningen?

Et og kun et svar

- ☐ I høj grad
☐ I nogen grad
☐ I mindre grad
☐ Slet ikke
☐ Ved ikke

Gå til sp. 59 hvis der svares 'Slet ikke'

Gå til sp. 59 hvis der svares 'Ved ikke'

58: Angiv venligst eksempler på, hvad I har gjort for at inddrage de øvrige medlemmer af foreningen?

Mindst et svar

- ☐ Skriv herunder

59: Hvad er der gjort for at oplyse befolkningen om mulighederne i LAG'en? (Marker gerne mere end ét svar)

Mindst et svar

- ☐ Der er oprettet hjemmeside
☐ Der er jævnligt orienteret via nyhedsbrev
☐ Der er udarbejdet brugerrettet, trykt informationsmateriale
☐ Der er informeret via den lokale presse
☐ Der afholdes temaarrangementer, som befolkningen inviteres til
☐ Der er deltaget i foreningsmøder, lokalrådsmøder, landdistriktsråds-
møder
☐ Der er taget kontakt til øvrige organisationer i området
☐ Andet (skriv venligst hvad)

60-64: På hvilke måder har I samarbejdet med kommunen/kommunerne?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Kommunen/kommunerne har stillet sekretariatsbi-stand til rådighed	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen/kommunerne har ydet rådgivning	☐	☐	☐	☐	☐
Der er afholdt møder med kommu-nen/kommunerne	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen/kommunerne giver tilskud til aflønning af koordinatoren	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen/kommunerne har givet tilskud til projekter	☐	☐	☐	☐	☐

65: Har du uddybende kommentarer til, hvordan I har samarbejdet med kommu-nen/kommunerne?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

66-69: Hvordan vil du beskrive samarbejdet med kommunen/kommunerne?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Det har været et godt samarbejde	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen/kommunerne har domineret samarbejdet	☐	☐	☐	☐	☐
LAG'en har domineret samarbejdet	☐	☐	☐	☐	☐
Samarbejdet er opstået på LAG'ens initiativ	☐	☐	☐	☐	☐

70: Har du uddybende kommentarer til, hvordan du vil beskrive samarbejdet med kommunen/kommunerne?*Et og kun et svar*

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

71-74: På hvilke måder har I samarbejdet med regionen?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Regionen har stillet sekretariatsbistand til rådighed	☐	☐	☐	☐	☐
Regionen har ydet rådgivning	☐	☐	☐	☐	☐
Der er blevet afholdt møder med regionen	☐	☐	☐	☐	☐
Regionen har givet tilskud til projekter	☐	☐	☐	☐	☐

75: Har du uddybende kommentarer til, på hvilke måder I har samarbejdet med regionen?*Et og kun et svar*

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

76-79: Hvordan vil du beskrive samarbejdet med regionen?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Det har været et godt samarbejde	☐	☐	☐	☐	☐
Regionen har domineret samarbejdet	☐	☐	☐	☐	☐
LAG'en har domineret samarbejdet	☐	☐	☐	☐	☐
Samarbejdet er opstået på LAG'ens initiativ	☐	☐	☐	☐	☐

80: Har du uddybende kommentarer til, hvordan du vil beskrive samarbejdet med regionen?*Et og kun et svar*

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
- ☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
-

81-91: Hvad ser du som de overordnede mål med LAG bestyrelsesarbejdet?*Et og kun et svar*

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
At skabe øget bosætning på landet/i kystområdet	☐	☐	☐	☐	☐
At skabe øget erhvervsudvikling på landet/i kystområdet	☐	☐	☐	☐	☐
At forbedre natur og miljø	☐	☐	☐	☐	☐
At udvikle nye teknologier og afprøve dem i nye sammenhænge	☐	☐	☐	☐	☐
At skabe opmærksomhed om landdistrikts- og/eller kystområdespørgsmål	☐	☐	☐	☐	☐
At forbedre samarbejdet mellem aktører indenfor landdistriktsudvikling og/eller kystområdeudvikling	☐	☐	☐	☐	☐
At skabe innovative løsninger af landdi-	☐	☐	☐	☐	☐

striks- og/eller
kystområdespørgsmål

At støtte mange, men små projekter, så alle tilgodeses	☐	☐	☐	☐	☐
At støtte få, men store projekter	☐	☐	☐	☐	☐
At bestyrelsen selv formulerer og igangsætter rammeprojekter	☐	☐	☐	☐	☐
At opnå indsigt i landdistriktsudvikling og/eller kystområdeudvikling i andre lande	☐	☐	☐	☐	☐

92: Har du uddybende kommentarer til, hvad du ser som de overordnede mål med LAG bestyrelsesarbejdet?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

93-98: Hvem ser du som målgruppe for LAG foreningens arbejde?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Enkeltpersoner	☐	☐	☐	☐	☐
Selvstændige virksomheder	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalt foreningsliv	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen	☐	☐	☐	☐	☐
Bybefolkningen	☐	☐	☐	☐	☐
Landbefolkningen	☐	☐	☐	☐	☐

99: Har du uddybende kommentarer til, hvem du ser som målgruppe for LAG foreningens arbejde?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

100-107: LAG'en har nu eksisteret cirka ét år. Hvordan vil du beskrive resultaterne indtil nu?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Bestyrelsen har fået lavet en god strategi	☐	☐	☐	☐	☐
Bestyrelsen har opnået forståelse for tilskudsregler og strategien i praksis	☐	☐	☐	☐	☐
Bestyrelsen har fået støttet nogle gode projekter	☐	☐	☐	☐	☐
Der er opbygget et godt internt samarbejde i bestyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐
Der er opbygget et godt forhold til medlemmerne af LAG foreningen	☐	☐	☐	☐	☐
Der er opbygget en god og veludbygget hjemmeside	☐	☐	☐	☐	☐
Der er informeret godt om vores arbejde i pressen	☐	☐	☐	☐	☐

Vi har fået opbygget gode eksterne samarbejdsrelationer

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

108: Har du uddybende kommentarer til, hvordan du vil beskrive resultaterne indtil nu?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)

109-115: Hvordan vil du beskrive forholdet til Direktoratet for FødevareErhverv/Netværkscentret?

Et og kun et svar

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
De står altid til rådighed med rådgivning og støtte	☐	☐	☐	☐	☐
De laver relevante møder og seminarer	☐	☐	☐	☐	☐
De har en velfungerende og informativ hjemmeside	☐	☐	☐	☐	☐
De udsender relevante nyhedsbreve	☐	☐	☐	☐	☐

De udsteder for mange regler og styrer	☐	☐	☐	☐	☐
Der er brug for ekspertviden (en koordinator) til det daglige arbejde i forhold til Direktoratet for FødevareErhverv/Netværkscentret	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg benytter mig af deres rådgivning	☐	☐	☐	☐	☐

116: Har du uddybende kommentarer til, hvordan du vil beskrive forholdet til Direktoratet for FødevareErhverv/Netværkscentret?

Et og kun et svar

- ☐ Jeg har ingen uddybende kommentarer
- ☐ Jeg har uddybende kommentarer (skriv venligst hvad)
